

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

15. V 1987. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLIX • 200 ДИН • БРОЈ 1846

ЦЕРЕМАЈА:
ДУГ
ПУТ
ДО ИСТИНЕ

40 1947-1987
60 JAT 1927-1987

Фирма

Веровати или не!

БИТКА КОД АНЖИКУРА

(ФРАНЦУСКА)

БОЈЕНА 1415. ИЗМЕЂУ ФРАНЦУСКЕ И ЕНГЛЕСКЕ, ЗАВРШИЛА СЕ УБЕДЉИВОМ ПОБЕДОМ МАЛОБРОЈНИЈЕ ЕНГЛЕСКЕ ВОЈСКЕ. ВЕЋИНА ФРАНЦУЗА СУ БИЛИ ПЛЕМИКИ КОЈИ СУ НОК УОЧИ БИТКЕ ПРОВЕЛИ У СЕДЛУ ДА НЕ БИ ИСПРАЉИ СВОЈЕ СЈАЖЕ ОКЛОПЕ, А СЈАХАЛИ СУ ТЕК ПРЕД САМ БОЈ.

© 1987 King Features Syndicate, Inc. World rights reserved

ЈАЈЕ У ЈАЈЕТУ

ПРОНАШЛА ЈЕ КЛАРЕНС ЈЕЛВИНГТОН ИЗ СЕНТ АУГУСТИНА У ФЛОРИДИ (САД).

ДИВОВСКА КРАБА

(MACROCHEIRA KAEMPFERI)

НАЈВЕЊИ ЈЕ РАК НА СВЕТУ. ЖИВИ У МОРУ, УЗ ЈУГОИСТОЧНЕ ОБАЛЕ ЈАПАНА, НА ДУБИНАМА ОД 360 МЕТАРА. ОДРАСЛИ ПРИМЕРЦИ ИМАЈУ ТРУП ШИРОК 30-35 ЦМ И КЛЕШТА СА РАСПОНОМ ОД 250-270 ЦМ, А НЕКИ ЧАК 570 ЦМ!

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ ПРВИ ПЕШИЦЕ ОБИШАО СВЕТ

ДЕЈВИД КАНСТ ИЗ ВАСЕКСЕ, У ДРЖАВИ МИНЕСОТА (САД), КРЕНУО ЈЕ 1970, А ВРАТИО СЕ ПОСЛЕ 4 ГОДИНЕ, 3 МЕСЕЦА И 16 ДАНА. ПЕШИЦЕ ЈЕ ПРЕШАО 23300 КИЛОМЕТАРА, ПРОШАО 4 КОНТИНЕНТА, 13 ЗЕМАЉА И ПОДЕРАО 21 ПАР ЦИПЕЛА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

• • • на једном квадратном километру у Њујорку живи 13,2 хиљаде људи, а у Токију просечно 16 хиљада становника. Светски рекордер у густини насељености је Париз – 32.000 људи на квадратном километру...у Земљи излазећег сунца хризантема су врло цењена – храна! Јапанци их прво обаре, поспу сирћетом и шећером и укусно јело је

готово. За кики (како се на јапанском каже хризантема) постоји на стотине рецепата. У Јапану се сматра да хризантема чува здравље и продужава младост.

• • • музеј старинских кошница откривен је у месту Сважендзе, близу пољског

града Познања, на простору од четири хектара. Кошнице старе и по неколико стотина година имају врло различит облик: неке представљају фигуру човека у природној величини, ђавола који седи на бурету, медведе у различитим позама, али има и правих архитектонских бисера – минијатура готске цркве у Познању, сеоска кућа, воденица.

• • • у тајландском граду Самутпракану сваког дана се одржавају борбе човека и крокодила – људождера, које привлаче многобројне туристе. У ствари, у двобој се не упушта први човек који наиђе, него по-

себно обучени људи, али ризик остаје ризик. Врхунац представе је кад човек стави главу у разјапљене чељусте животиње које чврсто држи са две руке.

• • • за оне који учествују у гашењу великих шумских пожара измишљен је заштитни шатор: направљен је од стаклених влакана и алуминијумске

фолије. Тежак је свега један килограм и брзо може да се постави једноставним повлачењем ручице. Они који се нађу опкољени ватром, наћи ће сигурно уточиште у шатору који не може да гори и изванредно је топлотно изолован.

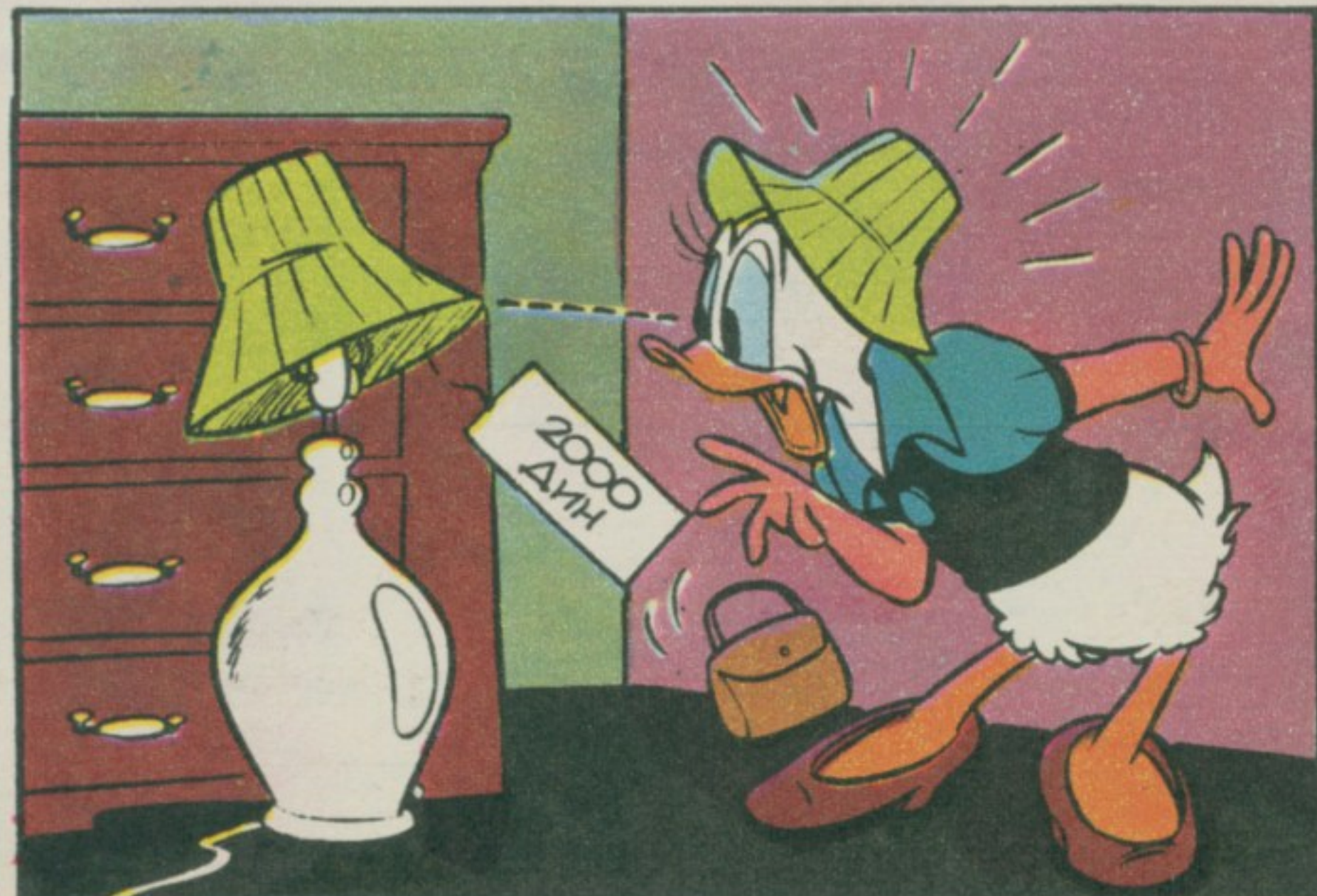
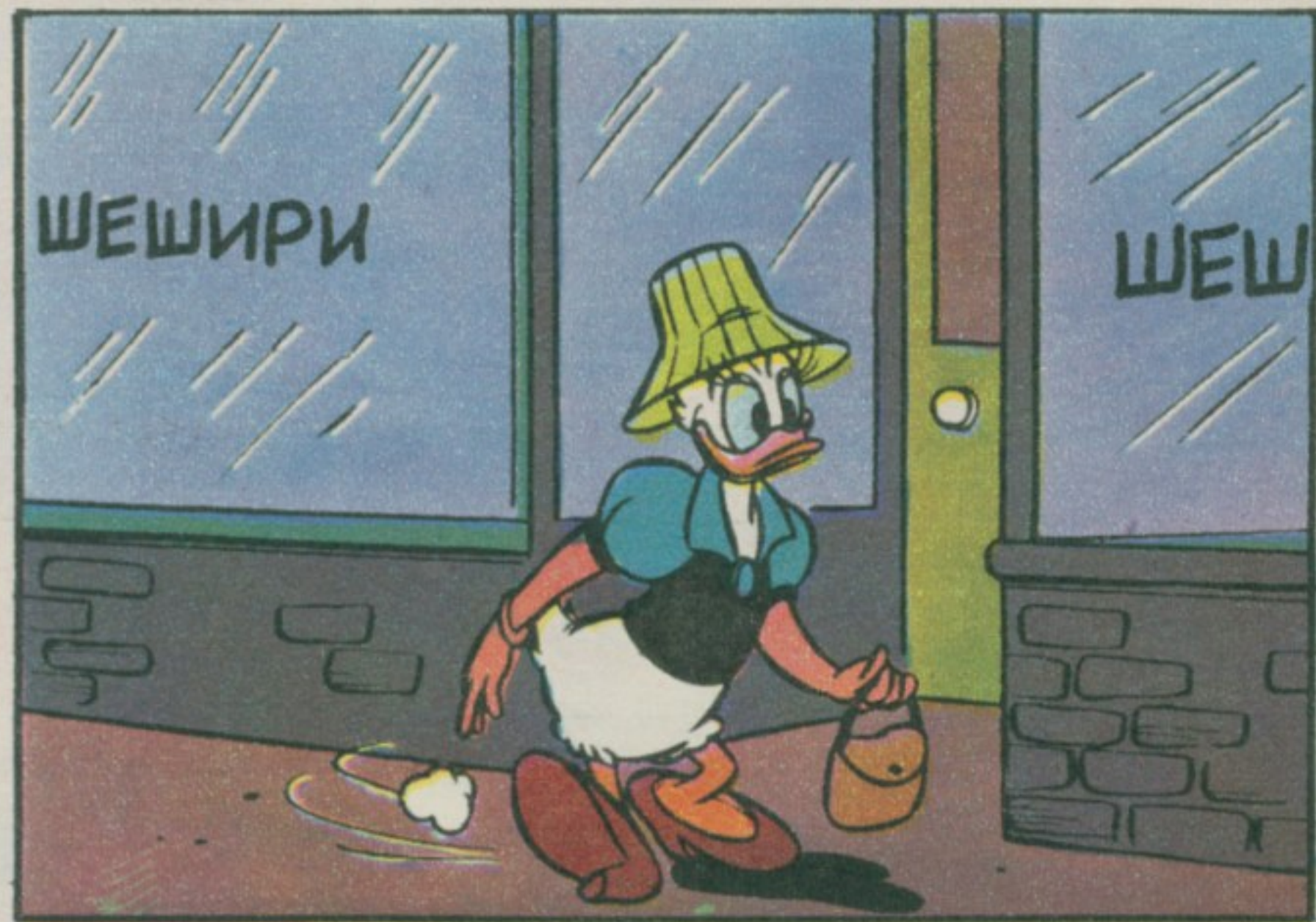
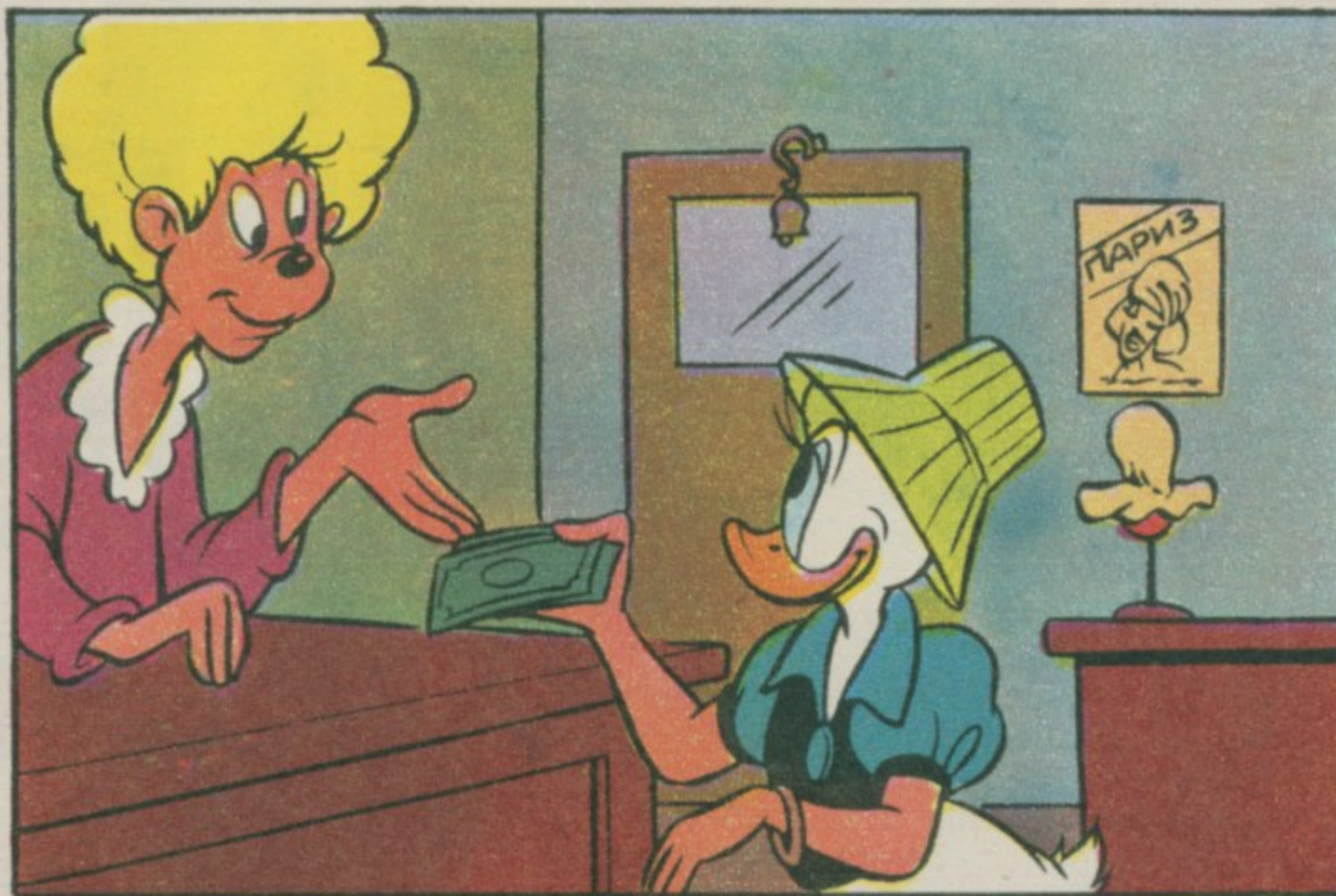
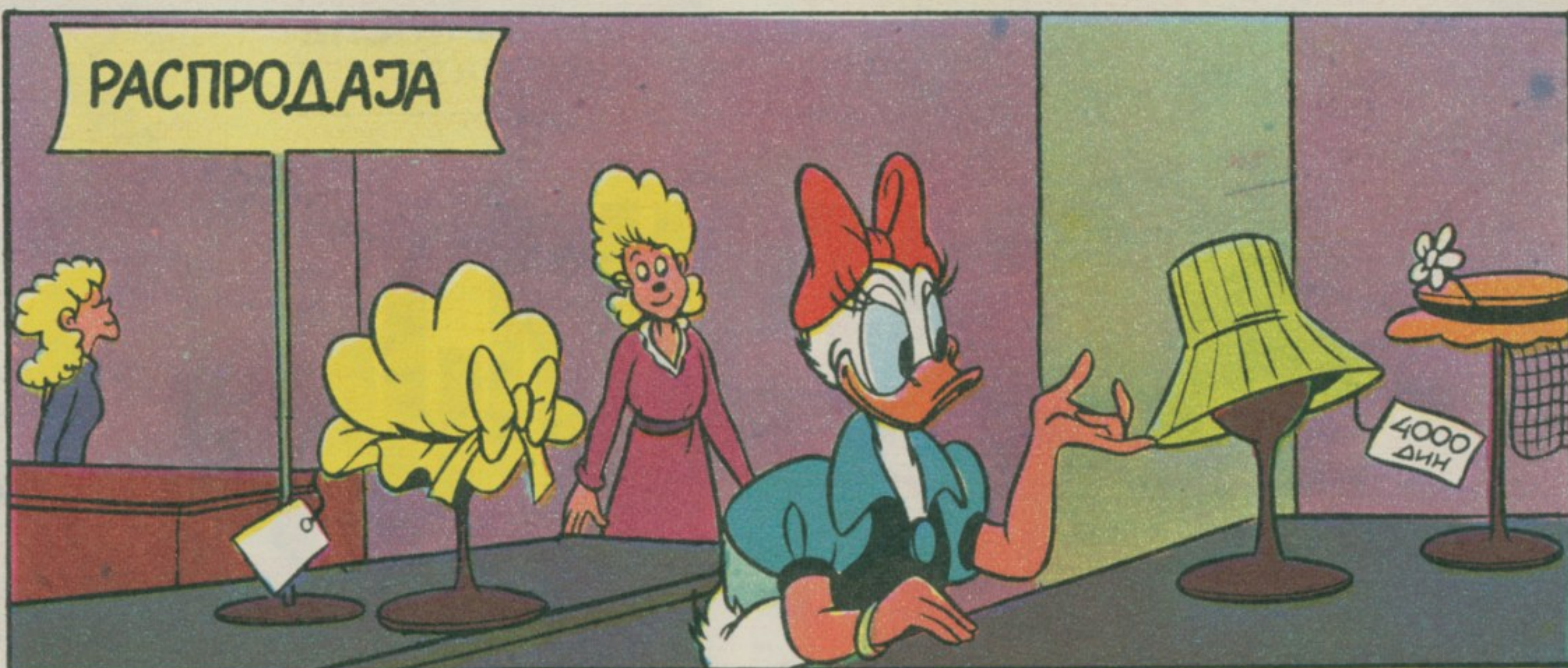
• • • у Шумарском институту у Будимпешти откривен је нов начин добијања хартије из лишћа. Хартија добијена на овај начин врло је квалитетна,

бела и издржљива. Метод је посебно занимљив зато што ће земљи донети огромну уштеду дрвета.

• • • јаки олујни ветрови који су 1983. дували у Тихом океану, крај обала Перуа и Еквадора, изазвали су појаву ретког феномена – јаке струје Ел Нињо, која је утицала на брзину обртања Земље. Последница: дан се у то време скратио за 0,003 секунда.

ИСТИНА ОБЕЛОДАЊЕНА ПОСЛЕ
ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА

АГОНИЈА МЕТАЛНОГ КОЛОСА

Одиста, био је то брод грдоси-
ја. Имао је нешто мањег бра-
та. И први „Јамато“ и други „Муса-
ши“ два су највећа бојна брода
икад направљена у свету. Све
време грађени су у највећој тај-
ности. Чак ни поједини чланови ја-
панске владе нису знали шта се
догађа иза високих ограда бро-
доградилишта.

Кобилица „Јамата“ постављена
је у Куреу 1936, док је градња
„Мусашија“ започета у бродогра-
дилишту Нагасакија. У односу на
величину бродова радови су брзо
одмицали: „Јамато“ је поринут у
море децембра 1941, „Мусаши“ је
завршен августа 1942.

И поринуће је обављено далеко
од очију јавности. Истина, у том тре-
нутку Јапан је већ био у рату и ни-
је више имао разлога да прикрива
постојање тих бродова, али су вој-
ни стратегији закључили да је добро
да их задрже као адут изненађе-
ња. Са задовољством су замиш-
љали израз лица противничких ад-
мирала кад на Пацифику угледају
две пловехе грдосије.

Да се човек уплаши

Разлог за тајно грађење „Јама-
та“ и „Мусашија“ била је конфе-
ренција одржана у Вашингтону
1922. Тада су се команде ратних
морнарица Велике Британије, Ја-
пана, Италије, Француске и Сједи-
њених Америчких Држава дого-
вориле да се приликом изградње
појединих врста ратних бродова
неће прелазити утврђена граница
носивости, снаге мотора и калибра
наоружања.

Јапану, међутим, није било ни
на крај памети да поштује спора-
зум. Јер, „Јамато“ не само да је
премашио утврђену крајњу „ме-
ру“ носивости (изузимају се носачи

чи) од 35 хиљада тона, његова но-
сивост садржавала је у себи два
таква брода! Под пуним оптере-
ћењем има депласман од 72 хи-
љаде тона! Узгред речено, ни
Американци се нису држали дого-
вора – њихов највећи бојни брод
„Ајова“ уписан је у регистар са но-
сивошћу од 58 хиљада тона.

„Јамато“ је деловао застрашују-
ће. Уопште, мере су му биле им-
пресивне. Шта рећи за брод дугачак
2.63 и широк 39 метара који
опслужује две и по хиљаде чланова
посаде! Да би се стигло са
крменог на прамчани део или обр-
нуто, требало је прећи растојање
које одговара дужини два и по
фудбалска игралишта.

А тек оклоп! Бочне странице
брода израђене су од челика де-
белог 64 центиметра и могле су да

НЕОБИЧНЕ ОКОЛНОСТИ

ПРАТИЛЕ СУ ЈАПАНСКИ

БОЈНИ БРОД „ЈАМАТО“,

НАЈВЕЋИ ТЕ ВРСТЕ ИКАД

САГРАЂЕН У СВЕТУ.

АМЕРИКАНЦИ О ЊЕМУ

НИСУ САЗНАЛИ СВЕ НИ ДОК

СУ ГА ПОТАПАЛИ, ИАКО СУ

ГА ДВА ЧАСА ПРОСТО

КОМАДАЛИ

издрже удар бомбе са 500 килог-
рама експлозива.

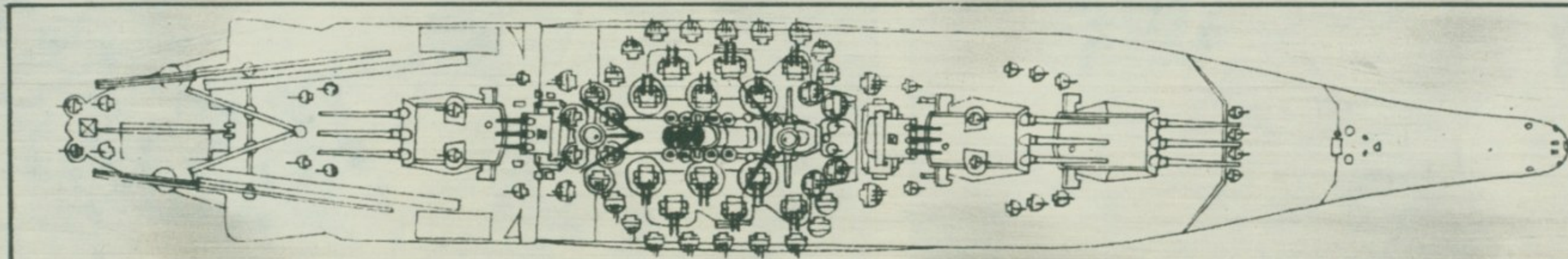
Иначе, метални џин покретали
су мотори од укупно 200 хиљада
коњских снага који су и омогућили
да он, и поред толике масе, по-
плови веома брзо – око 40 кило-
метара на час.

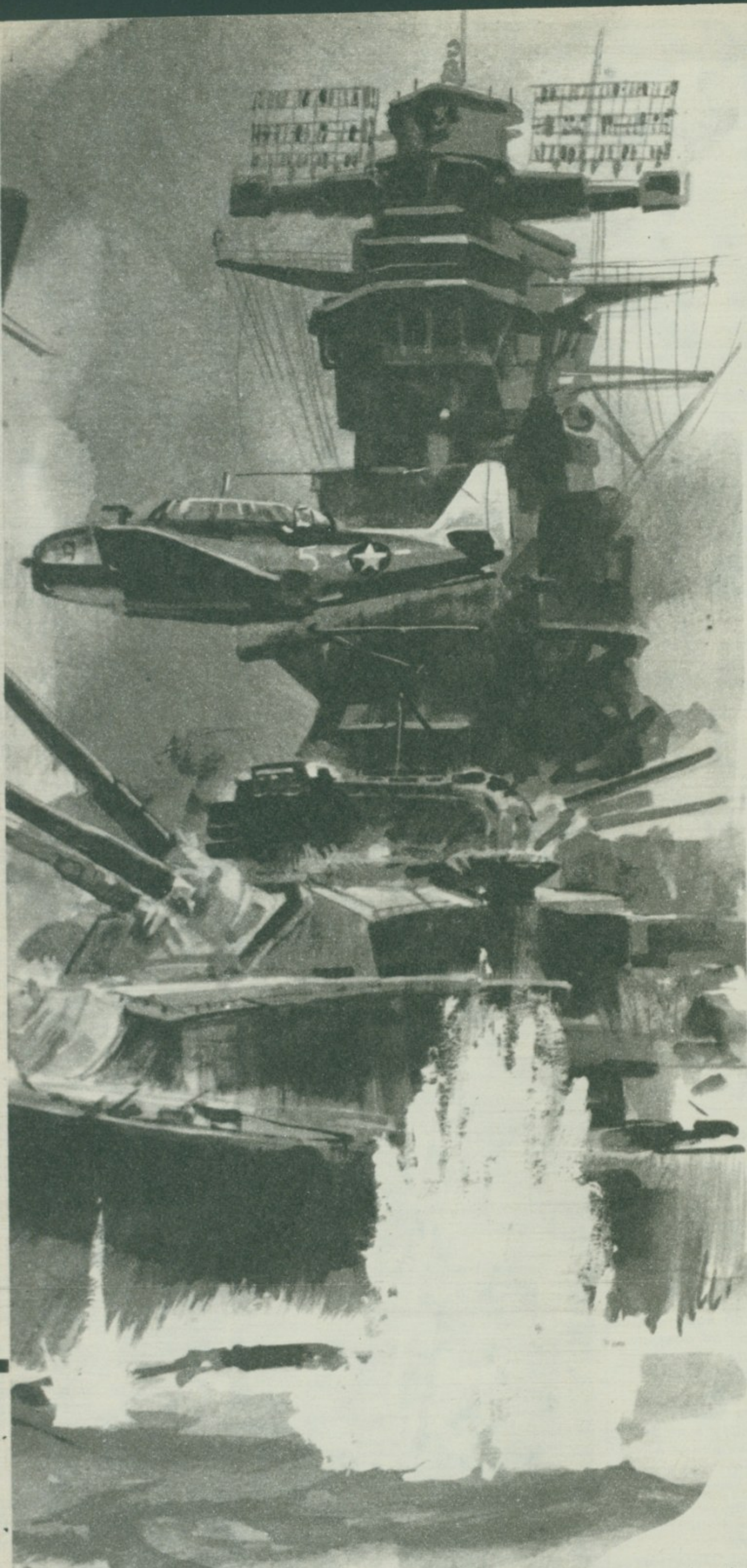
Чекајући одлучан тренутак

Главно наоружање чинило је
девет топова распоређених у три
покретне куле, по три у свакој. Ни-
када у свету у ратни брод нису уг-
рађени већи топови. Нема их ни
данас. Цеви су биле дугачке по 21
метар. Калибар мамутски – грана-
та је имала пречник од готово по-
ла метра! Пројектил тежак тону и
по излетао је из цеви брзином од
778 километара на час и падао на

даљину од читавих 40 километара!

У наоружање под „остало“ спа-
дало је око 150 топова различитог
калибра и стотину противавион-
ских топова. Тешке митраљезе не
треба ни бројати.

Тлоцрт „Јамата“. Уочава се наоружање какво никада ниједан бојни брод пре и после није имао. Поред девет мамутских топова распоређених у три топовске куле чије су гранате досезале даљину од 40 километара, палубе су биле начичкане и мноштвом лаких и тешких топова за одбрану од ваздушног напада.

Сходно величини и значају, „Јамато“ је постао командни брод најуглађеније личности јапанске морнарице адмирала Исоруку Јамамотоа. Али, догодило се оно што би читалац најмање очекивао: „Јамато“ и „Усаши“ стално су држани подале од жестоких окршаја на Пацифику. Право објашњење никада није дато. На сву прилику, јапанска Врховна команда је ишчекивала преломну борбу и чувала оба брода као кључ победе. Додуше, адмирал Јамамото налазио се на „Јамату“ у бици код Мидвеја али метални колос ни тада ништа значајно није учинио, мада је управо Мидвеј био тај одлу-

чујући тренутак за Јапанце.

Ни „Мусаши“ није могао да се похвали значајним учинком иако се јапанска морнарица жилаво борила, односила победе али и трпела огромне губитке у људству и материјалу.

Да све буде занимљивије, америчка обавештајна служба и даље је била без података о „Јамату“ и „Мусашију“. А они су се непрестано, додуше опрезно, кретали пацифичким пространством. У бици код Мидвеја амерички извиђачки авиони су уочили „Јамату“ али су га само описали као „изузетно велики брод“. Такав податак је уписан у службене папире америчког адмиралитета. На томе је и остало.

Одмицали су месеци. Пакао на Пацифику се распламсавао а од „Јамата“ и „Мусашија“ слаба вајда. Децембра 1943. „Јамато“ је чак незнатно оштетила америчка лутајућа подморница. Ни посада подморнице није пажљиво осмотрила „чудовиште“ које је торпедовала.

И нова необична околност: већ се назирало да Јапан губи рат, оскудевао је и у бродовима и у гориву, а „Јамато“ је због малих оштећења задобијених од америчке подморнице проводио време на „крпљењу“ у бродоградилшту пуну годину! Поново је запловио почетком 1944. Тада је већ било касно да било шта учини.

Убијају бога у нама!

Што се „Мусашија“ тиче, у прву праву борбу упустио се крајем октобра 1944. у време америчког искрцавања у заливу Леите на Филипинима. Била је то последња прилика да Јапан успостави какву-такву равнотежу у рату на Пацифику. Пропустио ју је. Том приликом је изгубио и значајан део флоте. Остао је и без „Мусашија“. Авиони са америчких носача нападали су га у таласима. Издржљиви „Мусаши“ одолео је експлозијама стотинак мањих бомби али је после 26 торпеда и 30 авионских бомби клонуо. После шестог налета авиона изврнуо се на бок и потонуо.

И још једна необична околност: у заносу борбе, тријумфујући због победе, пилоти америчких авиона не обраћају пажњу на техничке детаље „Мусашија“, још мање „Јамата“ који се тада такође налазио у борбеном подручју, али се на време извукао из борбе и тако преживео тежак пораз јапанске флоте. У ствари, ова битка је означила скори крај Земље излазећег сунца. Све што је после тога Јапан чинио у рату био је напор очајника.

Последња значајнија борба водила се за Окинаву коју су Јапанци грчевито бранили јер су је сматрали делом домовине. Већ је било пролеће 1945. Од оно мало преосталог бродовља Јапан је скрипио флоту и послао у помоћ Окинави. Конвој су сачињавали „Јамато“, једна стара крстарица и осам разарача. Једини је „Јамато“ могао да се супротстави америчкој флоти. Њој можда, али нападу из ваздуха, препуштен сам себи, никако. Тако се и збило. Јапански конвој први је приметио амерички тешки бомбардер и радио-везом обавестио носаче авиона. Узлете-

ли су ловци извиђачи да утврде тачну позицију непријатељске флоте. Просто је необјашњиво да се ни извиђачки авиони нису упуштали у детаљније осматрање „Јамата“ иако су то сада могли да чине на миру и до миле воље! Једноставно, одмах су окренули назад.

Јапанцима је пошла у сусрет америчка флота која се налазила у близини Окинаве. Први талас авиона узлетео је са носача око подне а на јапански конвој се сручио у 12.40.

Крстарица није могла да пружи већи отпор, брзо је потопљена. Разарачи су се распршили. У борбу се упустио сам „Јамато“. Био је 7. април 1945.

Мицору Јошида, официр на радару „Јамата“, преживео:

„Нисмо имали у близини ниједан авион да нас штити. Убрзо су амерички авиони наткрили брод као рој осица. Било их је неколико стотина (400, примедба аутора). Чим су се нашли на домету топова, капетан Косагу Аруга наредио је паљбу. Али, авиони су се обрушавали, испуштали торпеда, па подизали. Затим су наилазили ловци и из митраљеза убијали бога у нама! Меци су пљуштали по палубама као киша. У првом налету бомбардера погодило нас је неколико бомби. Три тешке бомбе уздрмале су „Јамато“ без тежих последица. Други налет авиона био је гори. Углавном су испуштали торпеда. Брод је добио четири поготка торпедом у највиталнија места. Почео је да губи брзину. С муком сам се одржавао на столицама. Слао сам поруке, али узалуд, није имао ко да помогне!

Уследио је трећи налет авиона. Овај је био најгори. Погодило нас је шест торпеда. На брод се срушило и шест бомби од по хиљаду килограма. Познајем звук тих експлозија, као ерупција вулкана. Само по деловима људских тела која лете свуда унаоколо свесни смо да нас погађају и бомбе од по 100 и 200 килограма. Палубе су посуте лешевима морнара. Брод је у пламену. Једва се одржава, али ипак полако плови.

Поново стижу амерички авиони. Колико их је само! Пламен је захватио танкове са горивом на броду. Проламају се експлозије, утроба „Јамата“ се кида. Официри не дозвољавају морнарима да скачу у море. Топовске куле су или разнете или накривљене од експлозија. Брод плови без контроле. Мотори издишу. Крај је био у 14.30 – „Јамато“ је заронио прамцем и потонуо уз стравичну експлозију. Преживео сам са још 22 официра и 243 морнара. На броду нас је било 2500!”

Четири стотине авиона комадало је „Јамато“ пуна два часа. Чак ни тада нико од пилота није га потпуно сагледао. Тако се рат завршио а да Американци нису открили праве мере и димензије брода који је направљен да им смрси конце. Истину су обелоданили сами Јапанци после рата. Једино није било објашњења чему је „Јамато“ заиста служио.

М. Тодоровић

2

3

НАЈУСПАХА ПРЕЧИЦА НА СВЕТУ

КАНАЛ ИЛИ 11. СВЕТСКО ЧУДО

ПАНАМСКИ КАНАЛ КОЈИ
СПАЈА ТИХИ И
АТЛАНТСКИ ОКЕАН НА
МЕСТУ ГДЕ ЈЕ
АМЕРИЧКИ КОНТИНЕНТ
„НАЈТАЊИ” СКРАЋУЈЕ
ПОМОРСКИ ПУТ ЊУЈОРК
– САН ФРАНЦИСКО
(ОКО ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ)
ЗА 14.600 КИЛОМЕТАРА!

ЧУВЕНА ПАНАМСКА АФЕРА

Пре равно сто година Друштво за градњу Панамског канала на чијем је челу био француски дипломата Фердинанд де Лесепс, финансијер Суецког канала, запало је у тешку финансијску кризу и није имало довољно средстава да доврши канал. Шефови Друштва решили су тада да издају лутријске лозове (обвезнице), а да би француску владу и Парламент приволели на ову одлуку, подмислили су велик број политичара, посланика, министара. Међутим, банкрот се није могао избећи: 1889.

Друштво је пропало. Поведена је велика истрага која је открила да су били подмињени и сви велики француски листови.

Афера је изазвала велико узбуђење у јавности и нашкодила угледу Треће републике и њеним политичарима од којих су неки морали да се повуку из јавног живота. Градњу Панамског канала су преузеле САД.

То је могуће само у Панами – прича одушевљени шпански туриста. – Рано ујутру кренули смо аутомобилом из главног града на Тихом океану и после нешто више од једног сата већ били у луци

Кристобал на Атлантику! Али то није све. Тада смо се укрцали на брод и прошли Панамским каналом у супротном правцу. Истог дана нашли смо се поново на обали Пацифика!!!

У туристичком водичу стоји да се ова раздаљина

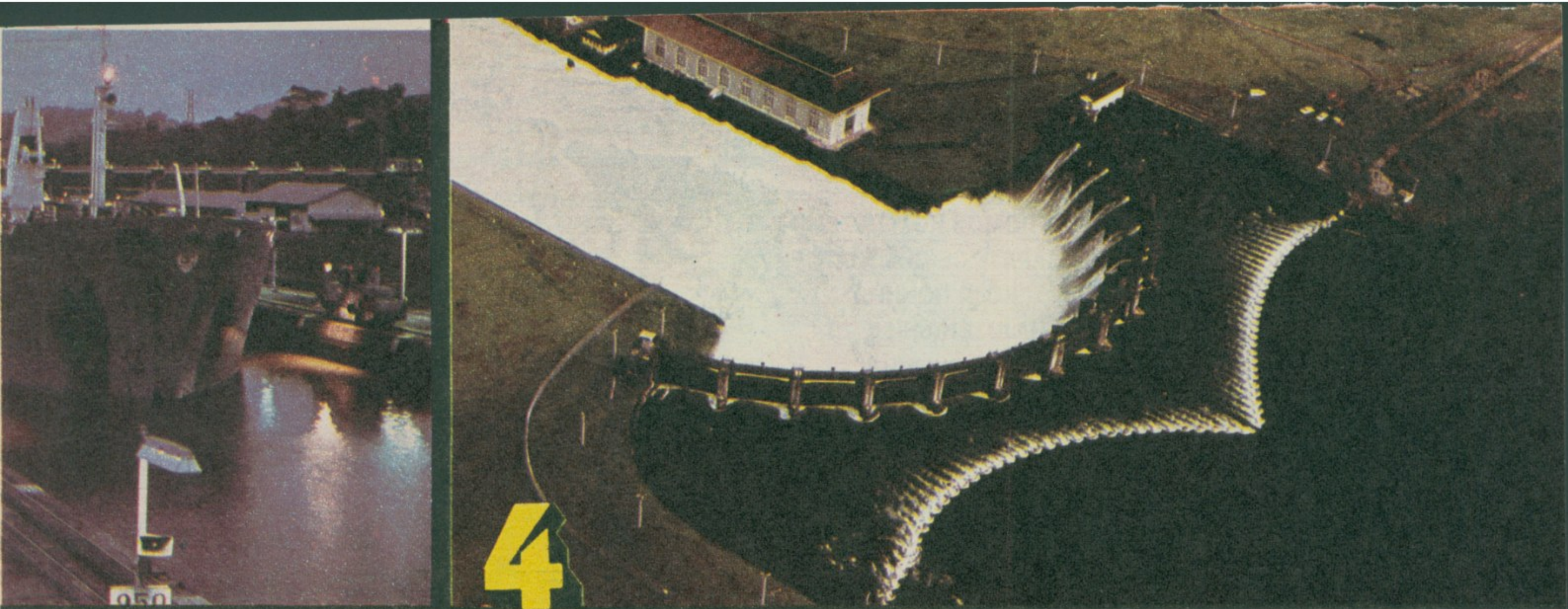

1 Кроз Панамски канал пролази највише америчких, британских, норвешких, јапанских, хондураских, либеријских и шведских бродова. Бродови који плове под панамском, хондураском и либеријском заставом већином су власништво америчких компанија које су због пореске повлашћености регистроване у тим земљама.

2 Чишћење канала од песка и муља један је од најважнијих послова. Недавно је Управа додала својој флоти багера и „Риалто Кристенсен”, један од највећих бродова-багера на свету. Коштао је 360 милијарди старих динара

3 Захваљујући фантастичном систему расвете бродови саобраћају 24 часа на дан

4 Гатунска брана, широка у основи 800 метара, а при врху нешто око 830 т, налази се тридесетак метара изнад нивоа мора. Два крила бране куда вода отиче дугачка су око два и по километра. Али, где наћи воду за језеро?

од 83 километра, која дели два океана, може прећи не само лађом и аутомобилом већ и железницом. Године 1955. каналске уставе (шлoјзе) пропустиле су необично возило – цип – амфибију. А још раније, двадесетих година, овде су пролазили и пливачи: у моди су била препливавања канала која су трајала и по неколико дана. Године 1928. Британац Ричард Хелибертон, познати путник и писац, привукао је пажњу месних новина необичним начином пливања. С времена на време излазио је из воде да би се придружио својим верним навијачима који су га дочекали с „маратонским ручком“. Символична цена од 36 центи која је тада наплаћена од Хелибертона за „пролазак“ кроз канал остала је до данас рекордно најнижа. (Иначе, пре двадесетак година пливачке трке каналом су забрањене.) И други рекорд за коришћење Панамског канала, онај највиши, припада Енглезима: 1986. путнички прекоокеански брод „Квин Елизабет II“ платио је 100 хиљада долара за пролазак кроз канал (око пет милијарди динара).

Испод језера – шума

Брод у суседној устави почиње да се пење као да га нека невидљива опруга диже све више и више. Опруга је – вода, а потисак се ствара регулисањем нивоа воде између океана и језера Гатун које се налази изнад њега. Конструкција устава је веома једноставна, али та једноставност скупо кошта природу. Већ сада у сушној сезони оплићале реке нису у стању да напуне језеро и за Панамски канал то је једна од највећих опасности.

Испод површине језера је – шума. Гатунско језеро је вештачко и пуних двадесет година било је највеће

на свету. Дрвеће се није исплатило сећи јер је шума већ била добро проређена и зато су амерички инжењери одлучили да саграде брану (и она је у своје време била рекордне висине) и потопае околину заједно са шумом и насељима. Педесет хиљада људи пресељено је на обалу Тихог океана. Полагање камена темељца за нови град на Пацифику протекло је врло свечано, присуствовао је и панамски председник лично. Било је то пре само четрдесетак година. Данас бродови клизе по површини воде испод које су стабла, а путници уживају у погле-

изгубити – упозорава председника Панама Ерико Артуро Делваље. – И не само канал, наше главно богатство већ и целу ту зону с градовима Панама и Колон у којима живи више од трећине укупног становништва земље“.

Под претњом смртне казне

Први брод прошао је каналом 1914. године. За то му је било потребно 9 сати и 40 минута. Седамдесетак година касније далеко модернијом пароброду треба – десет часова! Панамски канал је у међувремену постао претесан за преко-

ЛИЧНА КАРТА ПАНАМСКОГ КАНАЛА

Дугачак је 81,6 km, широк 92 m (у новије време проширује се до 152 m), дубок до 14 m. Најмања дубина – 10 m.

Велики део пролази кроз вештачко Гатунско језеро, на надморској висини од 26 m, па се на оба краја налазе по три велике каналске уставе (бродске преводнице) помоћу којих саобраћају бродови.

Финансирао га је на почетку Фердинанд де Лесепс 1881, а после његовог банкрутства 1889. изградњу су преузеле САД (1903). Довршен је и отворен 15. августа 1914. Коштао је 373,6 милиона долара.

САД имају са обе стране по 8 km широку зону, „ради заштите и одржавања канала“. Саобраћај бродова траје 7–8 часова, а у хитним случајевима могу се бродови, на пример ратни, пребацивати и за 4 часа.

ду на тропско растиње дуж обала језера. Шта ли ће путници моћи да виде овде за двадесетак година?

Питање уопште није неумесно. Јер, шуме које су доскора покривале 90% територије Панама, сада заузимају свега 30%. Сваке године у Панами се посече 80 хиљада хектара шуме. Последице: смањује се годишња количина падавина, реке пресушују, а у каналу, ако се тако настави, ускоро неће бити оне неопходне количине слатке воде. „Кад нам 2000. године Американци врате канал, можемо га

океанске путничке и теретне бродове. На најужим местима они иду само у једном смеру.

Пре две деценије кад је светска флота нагло почела да „тежа“, познати коментатор „Њујорк тајмса“ Артур Сулицбергер прогнозирао је: „Панамском каналу су одбројани дани... Кроз двадесетак година он једноставно више неће постојати, у сваком случају неће изгледати овако. Пре 1980. замениће га неки други пут између два океана.“ Па ипак, то се није догодило и по оценама стручњака Панамски канал ће у ближој будућности

остати једини пролаз кроз амерички континент.

Тешко је побројати све пројекте који су постојали за прокопавање Панамске превлаке да би се створио водени пролаз између Атлантика и Пацифика. Први је изнет пред краља Филипа II непосредно пошто су Шпанци освојили ове крајеве. Владар није прихватио план јер „човек не сме да спаја мора која је Провиђење одвојило“ и запретио је смртном казном сваком ко се усуди да покуша нешто слично. Ослободилац Латинске Америке Симон Боливар маштао је о изградњи канала преко Панама. Међутим, финансијски и технички проблеми спречили су да се 1825. реализује ова смела идеја.

Године 1878. одржан је у Паризу међународни конгрес на коме је расправљано о 60 пројеката за изградњу канала. Изабрана су два: један кроз Никарагву са уставама и кроз Панаму, на нивоу мора. Али, како је покушај Француза да саграде Панамски канал неславно пропао, претворивши се у пут у невиђен скандал, Американци су подigli свој канал са уставама.

Јенки морају да оду

Данас се опет говори о изградњи другог пута између Атлантика и Тихог океана. Зашто? То што се 1903. године на политичкој карти света уопште појавила Панама као независна земља (инсценираном побуну после које се одвојила од Колумбије), увелико су „заслужне“ САД које су желеле да имају свој канал. Чим је створена република Панама, наметнут јој је уговор о каналу: Сједињеним Државама дато је заувек право не само на овај водени пут већ и на територију уз њега. Крајем

1962. постигнут је споразум да се поред америчке истакне и панамска застава над цивилном зоном канала, а пошто се САД нису тога придржавале дошло је до сукоба панамских демонстраната и америчких војника који су убили око 30, а ранили преко 350 Панамаца. Године 1977. шеф панамске државе генерал Торихос постигао је велики успех у преговорима. На почетку 21. века канал треба да пређе у власништво Панама.

Бројке најбоље говоре због чега САД не желе да испусте канал из својих руку. Више од 15% извоза и увоза ове земље пролази кроз Панамски канал. Али, осим економског значаја ту је и онај други, стратешки. Наиме, сви амерички ратни бродови, осим 14 највећих носача авиона, могу да прођу кроз канал користећи при том приоритет. На Панамском земљоузу стациониране су најборбеније трупе САД у Латинској Америци.

Па ипак, и поред свега тога амерички војни стручњаци сматрају да је Панамски канал овакав какав је сада, са по три каналске уставе са стране, лако рањив. И није нимало случајно што већина нових пројеката предвиђа изградњу канала који би био на нивоу мора.

Шта би то значило за ову земљу, за њену екологију, на пример? Изградња новог канала могла би за собом да повуче непредвидљиве последице. Сада постојеће уставе на каналу представљају неку врсту препреке за слатку воду из језера, а буде ли изграђен водени пут на нивоу мора, то ће за собом повући неконтролисана сеоба морских животиња из Атлантика у Тихи океан. До чега би то могло да доведе, нико није у стању да претпостави.

В. Милићевић

ПОСТОЈЕ ЛИ ПАРАЛЕЛНИ СВЕТОВИ?

Ствар је постала сасвим озбиљна. Компјутерски програми тако добро „имитирају“ реалност да људи који учествују у овој електронској „игри“, таква су им бар сведочења, имају осећај као да су „упливали“ у неку другу стварност.

Симулатори нису новост, пилоти који се обучавају користе их већ годинама. Али, ако технологија настави да се развија овом брзином, симулатори ће полако освојити све професије. За сада, додуше само у САД, почели су да их користе лекари, полицајци, тенкисти.

Тако је на Универзитетској клиници у Станфорду уведен специјализован компјутерски програм, односно симулатор који се састоји од рачунара, видео-рикордера и сензорског ТВ екрана (екран који „прима“ команде додиром руке). Лекари на стажу обучавају се на програмираним пацијентима. Ево како то изгледа.

Кола хитне помоћи довозе, на пример, човека који има озбиљну повреду. Медицинска сестра га „припрема“ за интервенцију и предаје у руке лекара. На монитору почињу да откуцавају секунде. Уколико лекар не реагује довољно брзо, или не донесе правилну одлуку шта треба предузети, пацијент „умире“.

Компјутер на свом „репертоа-

УЗ ПОМОЋ КОМПЈУТЕРА
СТВАРАЈУ СЕ СИМУЛАТОРИ
КОЈИ ПОЧИЊУ
НАЈОЗБИЉНИЈЕ ДА
„КОНКУРИШУ“
СИТУАЦИЈАМА ИЗ
СТВАРНОСТИ

Илустровао: Ненад Милићевић

ру” има на стотине болести, повреда. У зависности од правилног лечења пацијент ће се опоравити или не.

– У тренутку заборављате да

пред вама није жив човек – каже Рикардо Мартинес, управник Одељења за хитне интервенције станфордске клинике. – Колеге су око вас, пацијент је на самрти, сат от-

куцава... Верујте, све делује толико стварно. Један живот је у вашим рукама и ви желите да га спасете не мислећи да „лечите“ само машину.

ДОБРИВОЈЕ ИЛИЋ

Наследници

ЗА СВЕ СУ КРИВИ ПРОФЕСОРИ?

Од овог броја
„Политикин забавник“
почиње да објављује
позоришно-музички
комед о Вуку намењен
осмошколцима.
Наставници и ђаци!
Сачувајте први
наставак једине
представе те врсте за
децу у години Вука
Караџића. „Забавник“
ће у наставцима
објавити цео текст
који ћете и сами моћи
да играте.

(„Небо” изнад сцене
осуто је словима која
се као у лајт-шоу сис-
тему пале и гасе док
трају певачко-играчке
нумере. Док певач пе-
ва, деца играју. Кад за-
врши, повуче се уз на-
клон публици и деца
на сцени.)

ПЕВАЧ:

Пева „Песму о Вуку”

ДЕЦА:

- Ја знам једну причу.
- Ја песму.
- Ја загонетку.
- Ја бајку.
- Децо, па ми све зна-
мо!
- Ко зна неку непознату
реч?
- Ја знам. Ево: тинди-
лица!
- Шта ти је то?
- То је гитара за жира-
фе.
- Е, то си измислила!

УЗ НОТЕ

ПЕСМА О ВУКУ

Текст: РАНКО СИМОВИЋ
Музика: ЗОРАН РАМБОСЕК

Кад вам причу прича нека
бака седе
или песму збори неки добри
деда,
зашто да се све то забораву
преда,
упамтите, децо, Вук вас тада
гледа.

Служите се оком и слушајте
ухом.
Песму и причу заробите
слухом.
Непознате речи запишите
руком
тако ћете увек дружити се с
Вуком

Вук је много знао и много
нам дао,
наставите сложено тамо где
је стао.
Не испуштајте оловку из
руку,
одужите се Караџићу Вуку.

ПЕСМА О ВУКУ

ТЕКСТ: РАНКО СИМОВИЋ
МУЗИКА: ЗОРАН РАМБОСЕК

♩ = 80

КАД ВАМ ПРИЧУ ПРИЧА НЕКА БАКА СЕДЕ

ИЛИ ПЕСМУ ЗБОРИ НЕКИ ДОБРИ ДЕДА, ЗАШТО ДА СЕ СВЕ ТО ЗАБОРАВУ ПРЕДА.

УПАМТИТЕ, ДЕЦО, ВУК ВАС ТАДА ГЛЕДА.

Компјутерски човечуљак је обзрив, али полако вам се приближава...

...скакуће вам по телу, имате утисак да вас грли. Постајете непажљиви и...

...дозвољавате му да вам се погне на главу. У том тренутку, нестајете!

Поједине полицијске станице у Америци, однедавно такође користе симулаторе који су, наравно, прилагођени њиховој професији. Компјутерски програм их углавном ставља у ситуацију да се разрачунавају с лакшим или тежим преступницима.

Да ли сам жив?

— Стојите пред видео-екраном високих три метра — прича Дејл Мјузгејдс, агент америчке пограничне патроле. — Пред вас истрчава човек који вас, уколико му на време не оцените намере, може да рани, чак и убије. Значи, треба брзо да мислите, да потегнете и револвер ако треба.

Уколико полицајац „пуца“, на видео-екрану се региструју његови хици ласерском техником, слика се „замрзава“ и касније анализира — да ли је човек од закона онеспособио нападача, какве му је ране задао, да ли је правилно поступио.

— Колеге којима се догодило да их компјутер „убије“ — наставља причу Дејл Мјузгејдс — нису могле данима да се опораве од шока.

Симулаторе за лекаре производи фабрика електронских уређаја „Интелигентне слике“ из Сан Дијега и продаје по цени од 12 хиљада долара, док се полицијски специјализовани компјутерски програми раде у Норкросу и коштају знатно више — 37 хиљада долара.

И тенкисти ће имати прилику да се обучавају у симулаторима којих, за сада, има 320 а који су верна копија америчких тенкова „М1“. Улазиће у унутрашњост тенка, „га-

зити“ по различитим теренима, кроз прозор видети небо, покрај њих ће промицати шуме, градови. Ако испале хитац, на хоризонту ће угледати траг а мало затим кабину ће им протрести удаљена експлозија. Уколико се догоди да „непријатељ“ погоди тенк, он је онеспособљен. Компјутер то региструје, прозори се замраче. Крај. Наравно, не заувек, али ту битку тенкиста је изгубио.

Поручник Џек Торп који је радио на овом програму каже да се у скорој будућности планира опсежнији програм у који ће, свакако опет компјутерским путем, бити укључени и хеликоптери и борбени авиони.

— Биће то потпуно измишљен свет — мишљење је Џека Торпа. — Ви улазите у њега и то постаје ваша друга реалност у којој све постоји. И небо, и градови кроз које пролазите, различити звуци, људи с којима комуницирате путем радио-везе.

„Паметан“ шлем

Вештачка реалност још има недостатака. Тако човек који је у симулираној унутрашњости тенка „види“ кроз прозор пределе али је све време свестан да се ради о компјутерски програмираним сликама јер су оне врло статичне.

НАСА и за то нуди решење. У експерименталној фази је 6 килограма тежак шлем који ће имати мале телевизијске екране који ће покривати очи и стерео слушалице. Човек ће покретањем главе мењати и слике у зависности од тога где му је поглед уперен, а из

слушалица ће „излазити“ одговарајући пропратни звуци.

Већ могу да се замисле и могућности сутрашњице. По речима Мајкла Мек Гривија, једног из тима који је учествовао на стварању овог „паметног“ шлема, као што данас све мање можемо да замислимо живот без телевизора, у будућности ћемо по кућама имати приватне симулаторе.

— Ставиш шлем на главу и путујеш куд хоћеш, доживљаваш ствари које пожелиш!

Само, сви ови симулатори намењени су професионалцима. Где је ту игра, забава?

Један од најпознатијих „електронских сликара“, иначе компјутерски зналац, Мајрон Крегер створио је „Критер“, рачунарски програм који излаже само по галеријама.

Човек стоји пред видео-екраном који је већи од њега. На екрану се појављује одраз те особе. У том тренутку „истрчава“ компјутерски човечуљак, неко биће као из цртаних филмова. У почетку је тај човечуљак стидљив, не сме да приђе. Скакуће око човека. Кад „стекне поверење“, пење се на ногу, па на руку, онда је на рамену. Уколико је човек непажљив и дозволи тој компјутерској „луди“ да му се погне на главу, нестаће. Са видео-екрана се губи човеков одраз.

Ко год се играо у галерији а „уништио“ га је рачунарски човечуљак, запањено је погледао у своје тело, као да се упитао да ли још постоји.

В. С.

ВУКА КАРАЏИЋА

В

ВУК ЈЕ МНОГО ЗНАО И МНОГО НАМ ДАО, НАСТАВИТЕ СЛОЖНО ТАМО ГДЕ ЈЕ СТАО.

НЕ ИСПУШТАЈТЕ ОЛОВКУ ИЗ РУКУ, ОДУЖИТЕ СЕ КАРАЏИЊУ ВУКУ.

CODA

DC. al. Poi CODA.

FINE.

— Па шта? Тражили сте непознату реч, а та је сасвим непозната.

— Шта ћемо још?

— Каже да не треба да испуштамо оловку из руке!

— Дајте овамо ту оловку!

(Деца узимају велику оловку која је као греда и, као негдашњом справом за пробијање зидова која се звала „ован“ пробијају велику књигу која се налази на сцени.)

ВУК (из даљине)

— Јао! Ко ме то узнемирава?

(Деца се повуку уназад с оловком)

ВУК (издалека):

— Ко ме то узнемирава у овај мирни акшам?

ДЕЦА:

— Ми Вуче!

ВУК (издалека):

— Који то — ми?

ДЕЦА:

— Ми, твоји наследници!

— Изађи да те видимо!

— Дођи да се играмо.

ВУК (издалека):

— Ко ме сам ја то још потребан?

ДЕЦА:

— Нама, Вуче.

— Твојим наследницима.

ВУК (излази из књиге):

— Откад наследници маре за своје претке?

ДЕЦА:

— Треба нам твоја помоћ.

— За све су криви наставници.

— Нису наставници него књижевници.

— Нису ни књижевници него правописи.

— А ко пише правописе?

— Не пишу их књижевници него филолози.

— Е, они су криви.

— Нису, него наставници.

ВУК:

— Чекајте, децо, полако! Ако гракћете сви углас, ја ништа нећу разумјети. Да чујем по реду.

ДЕЦА:

— Учили су нас да си ти, Вуче, уредио нашу граматику.

— И правопис.

— Јер је пре то било много замршено.

ВУК:

— Биће да је тако некако.

ДЕЦА:

— Е, и сад је много замршено.

ВУК:

— Је ли? Како то?

ДЕЦА:

— Има много палатализација.

— И конјугација.

— И великих и малих слова.

— И запета.

— И зареза.

— И тачака.

— И тачака.

Положени солитер на точковима

Људи су одувек волели да претерују. Најновији доказ је овај монстр-ауто дугачак (удахните дубоко) – 28 метара. Да ли уопште треба наглашавати да је произведен у Сједињеним Америчким Државама у калифорнијској фирми „Ултра лимузине“.

Ова макси-кола примају 35 путника (наравно, кад би се организовало такмичење колико заправо ту може људи да стане, достигао би се сигурно троцифрени број). Кад се једном сместе у ауто путници уживају највећи комфор. Пре свега, на располагању су им два француска кревета, програм могу да прате на шест телевизора, ту је и фрижидер, це-

локупна кухиња, стерео уређаји, видео рикордер, акваријум и мини-ба-
зен.

Макси-кола, разумљиво, не постижу велику брзину – 125 километара на сат. Зато пију огромне количине горива. На сваких три километра утрше око 4 литра бензина.

За сада, постоји само један овакав ауто. Калифорнијска фирма „Ултра лимузине“, где је ручно произведен, изнајмљује га људима с дубљим џепом. Његово дневно рентирање се плаћа 600 милиона (старих динара).

Наставак са стр. 8-9.

– И часови и сати.
– Има много глагола.
– И придева.
– И прилога.
– И предлога.
– И разломака!
– Ћути тамо! То је математика.
– Није важно, ал' је тешко.
– А има и много неких речи које ми не разумемо.
ВУК:
– Којих то ријечи?
ДЕЦА:
– Инфлација.
– Стабилизација.
– Тенденција.
– Систематизација.
– И волонтаризам.
ВУК:
– Ех дјецо, и ја бих мо-

рао да провјерим значење тих ријечи. Њих нема у мом рјечнику. А има ли их сад много?

ДЕЦА:

– Има, има!

ВУК:

– Оно за глаголе и придеве, то вам је у реду. А за ово друго... ту вам се ја не разумијем.

ДЕЦА:

– Деда Вуче, јеси ли се ти против таквих речи борио?

ВУК:

– Ваљда неких сличних.

ДЕЦА:

– Које су то биле речи?

– Како је то било?

ВУК:

– Полако. Све по реду.

ИЗ УСТА НАРОДА У ВУКОВО СЛОВО

Вук Стефановић,
цртеж Сашке Радовановић,
12 Основне школе
„Браћа Рибар“ у Београду

У следећем броју: ЈЕСМО ЛИ ЉУДИ ИЛИ ЛУДИ?

ПАЖЊА!!! „Забавник“ ће објавити и ноте свих песама које се певају у овом комаду, а компоновао их је ваш стари знанац Зоран Рамбосек. Али, у овом мјузиклу о Вуку Караџићу биће и много песама које ви већ добро знате: Душка Радовића („О лаву“ и др.), Љубивоја Ршумовића („Домовина се брани лепотом“, „Баба Рога“), Добрице Ерића („Цица из Гривца“, „Свићу опет румена сванућа“).

И ЗМИЈА ЈЕ ЛИЈЕПА, АЛИ ЗЛА

– Зао је комшија велико зло.
– Зло добра донијети неће.
– Злој тици кљун отпао.
– Зло је ко не зна а учити се не да.
– Зло чинити а добром се надати није могуће.
– Добар глас далеко иде, а зао још даље.
– Добар еспап (роба) ласно купца нађе.
– Добра овца много не блеји, али много вуне даје.
– Добар поп до смрти учи.
– Добро је и у паклу имат' пријатеља.

Избор: И. Лончар

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ОТПУШТЕН ЈЕСИ, СЛОБОДАН НИСИ

На изливе беса главног уредника „Њујорк света“ сви запослени у овим новинама већ су били навикли. Тачно се знало да ће Чарлс Чепин некога отпустити и поново „запослити“ у року од неколико минута.

Једном је Чарлс Чепин тако „отпустио“ неког репортера. А овај је дохватио капут и кренуо према излазу. Забезекнути Чепин га је питао куда ће, на шта је репортер одговорио да иде кући с обзиром да је изгубио посао.

– А, тако – сад се и Чепин изненадио. – Мислиш да ћеш тако лако да се извучеш, а? Ја те јесам отпустио али ти нисам дао слободан дан! ■

АМЕРИЧКИ КЛАСИЦИ НЕ ИДУ УЗ ТАПЕТЕ

У једним локалним новинама у Лос Анђелесу изашао је оглас следеће садржине: „Продајемо комплет књига – америчких класика. Недавно смо преуређивали стан и мењали тапете. Корице књига се не слажу с новом бојом зидова“. ■

КОМШИЛУК ЈЕ ЗГРОЖЕН

Компанија за продају намештаја послала је обавештење неуредном платиши:

„Драги господине Џонс,

Шта ће мислити ваши суседи када вам пред кућу дотерамо камион да исели ствари за које сте са отплатама рата у недопустивом закашњењу?“

Одговор је брзо стигао:

„Драга господо,

Продискутовао сам са комшијама о проблему који помињете да бих чуо њихово мишљење. Сви до једног се слажу да би такав поступак с ваше стране био низак, прљав, отрцани трик“. ■

КО ЋЕ ГЛАСНИЈЕ?

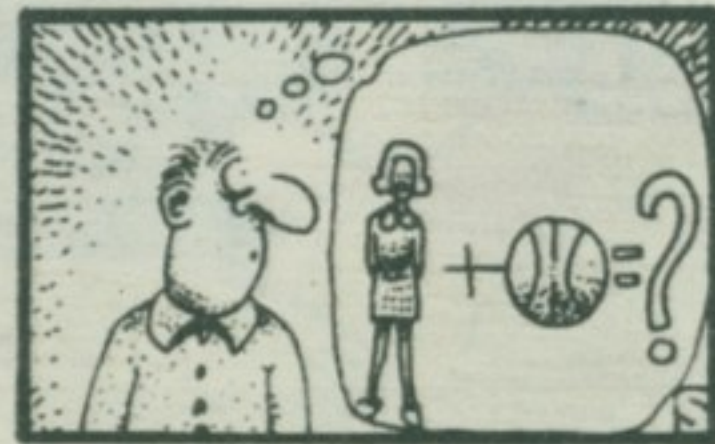
Познати британски диригент Сер Томас Бичам дуго је имао невоља с првом сусетком. Наиме, она је волела да слуша радио тако гласно да Бичам једноставно није могао да се концентрише на рад. Два, три пута је најљубазније замолио да има обзира, да радио не одврене баш „до даске“, али ништа није вредело. Она је терала по свом. Коначно Сер Томас Бичам се досетио како да јој доскочи. Једном приликом позвао је малтене читав лондонски симфонијски оркестар у свој стан. Вежбао је око два сата. И, шта мислите? Да ли је дама из суседства икад више одврнула радио до краја? ■

ВОЛИМ ТЕ ВИШЕ ОД... КОШАРКЕ

Еми Ласињи то више није могла да трпи. Чим би се играла нека фудбалска утакмица њен муж би отишао на стадион или би сатима седео прикован за мали екран. Еми би још и толерисала да је он пратио само сусрете овог омиљеног тима „Пари Сен Жермена“, али не. Пјер Ласињи је једноставно „морао“ да гледа све

утакмице. Еми је, на крају, одлучила да поднесе захтев за развод. На суду, Пјер је покушао да се

правда: „Ја заиста то не разумем, па ја своју жену заиста више волим од кошарке, на пример, или рукомета!“ ■

ПО СВАКУ ЦЕНУ

Поручнику Алфреду Старберду, америчком репрезентативцу у исцрпљујућем модерном петобоју (пентатлону) на Олимпијади у Берлину 1936. године, није ни пало на памет да због сломљене ноге, непосредно пре старта, одустане од такмичења. Молбе и убеђивања тренера нису ништа помогле. Поручник је храбро учествовао у свих пет дисциплина: гађању из пиштоља, мачевању, јахању, пливању и кросконтри трци на четири хиљаде метара и освојио завидно седмо место. Одмах потом хитно је пренет у болницу где му је нога стављена у гипс. ■

ПАС ЗАШТИЋЕН ЗАКОНОМ

На Новом Зеланду су врло строги прописи за власнике кућних љубимаца. Недавно је Мајкл Даглас из Окленда кажњен с педесет долара јер ниједном није прошетао свог пса у току дана. Наиме, новозеландско Друштво за заштиту животиња налаже свим власницима паса да своје четвороножне миљенике морају макар једном на дан да изведу у шетњу. ■

У КОРИСТ СВОЈЕ ШТЕТЕ

Ханс Милер, банкар из Хамбурга, месецима се није осећао добро. Коначно је одлучио да се посаветује с лекаром. Овај му је рекао да треба што пре да промени посао уколико мисли још да живи. Саветовао му је да започне неки посао који неће бити везан за канцеларију. Ханс Милер се мислио и мислио и одлучио да отвори бензинску пумпу изван града. Али, да му је рационалност ушла у крв несвесно је показао већ код прве муштерије. Кад му је купац рекао да му напуни пун резервоар бензина, Ханс се сместа заинтересовао куда овај путује и саветовао га да ће му бити сасвим довољно и десет литара горива. ■

ИПАК НИЈЕ САМО ПРИЧА

Већ је пословишна енглеска недружељубивост. Каже се да у Великој Британији можете годинама да живите у истом крају а да са суседима не проговорите ни реч. Статистике су показале да то ипак није само прича. Од четири Британца један никад није успоставио чак ни оно формално „Добар дан, како сте?“ с првим комшијом. Разлози који се наводе отприлике су „Суседи су сувише бучни или – имају досадне кућне љубимце који нам не дају мира“. ■

ШКОЛСКА САМОПОСЛУГА

Избор професије је веома важан јер човек велики део живота проводи на послу. Занимања су бројна и разноврсна, само треба наћи оно право! Свршеним основцима тренутно је на располагању 360 занимања. Иначе, у свету их је до данас регистровано око 50.000 а код нас „само“ 10.000.

Постоје установе за професионалну оријентацију у којима се уз стручну помоћ трага за занимањем које би младом човеку највише одговарало. Тиме се баве и психолози и педагози у основним школама, али, истини за вољу, оваква помоћ мало се користи и одлуке о избору будућег позива углавном се доносе у породичном кругу. Зато смо замолили психолога Јадранку Хајдуковић, да нам с обзиром на њено дугогодишње искуство, укаже на неке важније моменте које у таквим приликама ваља имати на уму.

— У питању је животна одлука и не би требало

ШТА ХОЋУ И ШТА (НЕ)МОГУ!

избегавати стручну помоћ, поготово што такве службе постоје при заједницама за запошљавање у свим градовима наше земље. Суштина избора је у познавању властитих способности и захтева занимања. Што се више зна о себи и пословима – већа је могућност избора.

Колико је један петнаестогодишњак свестан себе и својих способности?

— Уверена сам да сваки

ђак зна колико му је тешко да потребно да научи неки предмет, иде ли му лако или се мучи, у којој мери га поједини садржаји, не само наставни, привлаче. Може да процени да ли му је пријатније да решава конкретне проблеме или да се бави теоријом, зна да ли се радије креће или седи, да ли више воли да буде окружен људима, да се дружи или да самује и ћути...

За усмерењаке и њихове родитеље

Наш гост: Јадранка Хајдуковић, психолог, стручни сарадник за професионалну оријентацију СИЗ-а запошљавања – Београд

Значи, ко није дружељубив не треба ни да помисли на здравствену, просветну, угоститељско-туристичку струку...

— Свакако, јер није ствар само у томе да се с успехом заврши школа него да се на исти начин тај посао ради двеста и више дана у години. Међутим, да би се неко определио за здравствену струку, на пример, поред љубави за људе и жеље да им помаже, мора да испуњава и друге услове: да буде потпуно здрав, издржљив, психички стабилан, јер ако лако губи присећност не може другима да користи...

Кад не могу да се ускладе Хоћу и Могу, чему се даје предност?

— Обично се каже „кад се хоће све се може“, али без одређених способности ни рад не даје задовољавајуће резултате, и обрнуто. Рад може делимично да надокнади извесне недостатке, али његову улогу не смемо да прецењујемо. Ако ученику не „иде“ математика, физика, никада му не бих препоручила машинску,

електротехничку или грађевинску струку. Идеална формула за успех би била: способност плус рад.

Како да се родитељи поставе приликом избора?

— Ако су од најранијих дана, а то се од њих очекује у мањој или већој мери, пратили развој свог детета, упознали његове склоности и способности, избор неће бити тежак. Најбоље је да се ништа не ради на брзину, да дефинитивно одлучи претходне разговори, договори у што опуштенијој атмосфери. Пожељно је да се дете осећа као равноправан партнер. Одлука коју доноси неко други изазива отпор, доживљава се као терор. Греше родитељи који намећу своје жеље, истерују личне амбиције потцењујући или прецењујући дете. Срећна је околност ако потомак хоће да настави породичну традицију, али уколико не жели, није добро користити силу. Факултетски образованим родитељима тешко пада када им је дете лош ђак и уместо да пусте да оде на неко радничко занимање и нађе себе према способностима, гурају га тамо где они мисле да му је место. И ето неуспешног, несрећног човека. Родитељи увек желе најбоље, али морају да нађу меру и да се што објективније поставе. И још нешто треба имати у виду: неке струке воде до радног места, неке на листу чекања...

И. Миладиновић

СПИКЕР – ВОДИТЕЉ ПРОГРАМА

Завршавам други разред заједничких основа и жеља ми је да postanем спикер. У коју струку треба сада да се улишем и који се стручни предмети уче у трећој и четвртој години.

КРИСТИЈАН МАРИЋ
Лазаревац

То је област културе и информисања а општестручни предмети у трећој години су: страни језик, проучавање књижевног дела, социологија културе, историја цивилизације, историја уметности, филозофија и психологија. У четвртој години слушају се исти предмети осим историје уметности и психологије, и још основи теорије комуникација и информација, географија и логика са методологијом.

ЛАБОРАТОРИЈ- СКИ ТЕХНИЧАР

Мени се свиђа посао медицинског лаборанта и зато ме занима колико ће трајати школовање за ово занимање. И још нешто, у којим ћу све лабораторијама моћи да радим ако завршим ту школу?

НАДИЦА ЂОРЂЕВИЋ
Београд

У оквиру здравствене струке постоји образовни профил – лабораторијски техничар – IV степен стручности. Може да се ради у лабораторијама за трансфузију крви, биохемијским, хематолошким и микробиолошким.

ВОЈНА ГИМНАЗИЈА

Занима ме где се налази Војна гимназија (адреса у

Београду), какви се ђаци примају, које предмете највише гледају и кад ће бити објављен конкурс за ову школску годину?

ДЕЈАН ЧАРАПИЋ
Тузла

За Војну гимназију у Београду, Петра Чајковског 2, могу да конкуришу одлични, врло добри и добри ђаци, с тим што из математике, физике и хемије морају да имају најмање тројку. То су предмети који се, како ти кажеш, највише гледају.

Конкурс за ову школску годину расписан је још у децембру 1986. и сада је већ све завршено. Ако ти одговара (ниси рекао у који разред идеш), сачекај децембар 1987. када ће бити објављен нови конкурс.

Купон с ликом Паје Патка исеците и залепите на дописницу или коверат. Слободно питајте – стручњаци одговарају

Купон

за

школску

самопослугу

КРАЂЕ
КОЈЕ
НИКАДА НИСУ
РАЗЈАШЊЕНЕ

ТАЈНА БЕЛГИЈСКИХ

ПРАВЕДНИКА

Све је почело у раним јутарњим часовима 11. априла 1934. године када је црквењак катедрале у белгијском граду Гану открио да је у току ноћи неко провалио у цркву и украо две од двадесет и четири олтарске иконе.

Вест је зачас прохујала градом. Нестала су уметничка дела која историчари уметности сврставају у ред ремек-дела каква су Леонардова „Мона Лиза“ или Микеланђелов свод Сикстинске капеле у Ватикану!

Потпис: Д. У. А.

Олтар је дело једног од највећих европских сликара Јана Ван Ајка, а у катедрали се налазио још од давне 1432. године. Лопов, или лопови, морали су прво да полугом одвоје иконе величине 50 × 132 центиметра од масивног рама у коме су се налазиле. Једна од несталих икона урађена у црно-белој техници представљала је Св. Јована Баптисту, друга, у боји, групу коњаника, библијске Праведнике, који јашу ка агнецу Божјем (Христосу).

До девет пре подне полиција је била на лицу места, а до поднева је на свим граничним прелазима и лукама у земљи удвостручена контрола. Иако је брзо реаговала, испоставило се да је белгијска полиција начинила недопустиве пропусте. Између осталог, нико није забранио улазак у катедралу, па су се гомиле радозналаца од раног јутра окупљале унутра. Ако су крадљивац или крадљивци и оставили трагове, народ који се гурао око олтара их је уништио.

Пола века откако је украдено из катедрале у Гану нико не зна где се налази Ван Ајково ремек-дело

Дани су пролазили, а ништа ново се није догађало. Сваког дана у катедрали су се и даље окупљале гомиле људи да би сазнали појединости о истрази. Неки су се касније сетили како су често виђали неког пуначког господина средњег раста од педесетак година. Био је увек беспрекорно одевен, имао је бркове и носио цвикере са златним рамом.

Иако то у оном тренутку нико није знао, следећи значајан догађај одиграо се 28. априла када је један мушкарац у радњи за изнајмљивање канцеларијске опреме у Гану изнајмио писаћу машину марке „ројал“.

Имао је педесетак година, био беспрекорно одевен, имао бркове и цвикере са златним рамом...

Три дана касније писмо датирано 20. априла и откуцано на француском стигло је на адресу бискупа Оноре Конјетеа из Гана: „Ваша екселенцијо, ми смо украли две Ван Ајкове иконе. Вреднију смо сакрили на месту које је познато само једној особи. Свако одуговлачење с одговором само повећава опасност да икона буде оштећена...“

Лопов или лопови су даље обавештавали бискупа да ће иконе бити враћене онога часа када тражена сума од фантастичних 7 хиљада белгијских франака (свота која одговара данашњој суми од око 4,5 милијарди старих динара) буде исплаћена. Бискуп је добио упутство да одговор обја-

ви у бриселском листу „Последњи час“. Писмо је било потписано иницијалима Д. У. А.

Добићете га исеченог на комадиће

Четрнаестог маја у „Последњем часу“ појавио се мали оглас: „Д. У. А. Ваш захтев неприхватљив“. Пет дана касније Д. У. А. је, очигледно бесан, одговорио како ће, буде ли овај и даље одуговлачио, послати бискупу пакет са „Св. Јованом“ исеченим на комадиће.

Забринут бискуп је у договору с властима пристао да исплати тражену суму и 28. маја на његову адресу стигао је коверат у ком се налазила потврда за пртљаг остављен у гардероби бриселске железничке станице. Уверена да је реч о превари, полиција је предала потврду и подигла пакет умотан у смеђу хартију. Пажљиво замотана у увовљено платно унутра се заиста налазила икона св. Јована Баптисте!

Тридесет и првог маја Д. У. А. је бискупу послао нова упутства. Тражио је да се новац за откупнину друге иконе остави код пастора Мелпаа из Антверпена и да га овај затим преда доносиоцу поцепаног парчета новинске хартије која одговара другој половини приложеној у писму с упутствима.

Десет дана касније полиција је пастору Мелпау предала пакет у коме се налазило 25 хиљада франака и писмо у коме се

Од двадесет и четири олтарске иконе катедрале у Гану једна је копија. Она која представља „Праведнике“ нестала пре педесет и три године.

каже како су власти спремне да исплате још свега 225 хиљада франака и ни пару више.

Новац је подигнут у кући пастора Мелпаа 14. јуна после подне. Доносилац поцепаног новинског листа био је таксиста чији је број записала пасторова домаћица. Испоставило се да се ради о Франсу Комперсу, ситном лопову одраније познатом полицији. Комперс се током саслушања упорно држао исте приче: поцепани лист новина добио је од муштерије, мушкарца кога пре тога у животу није видео и који га је упутио у парохијску кућу по пакет. Човек је био средњег раста, имао је педесетак година, био беспрекорно одевен, имао бркове и цвикере са златним окви- рима.

Наћи фасциклу у десној фиоци...

У следећа четири месеца полиција је даноноћно пратила Комперса, али није открила ништа сумњиво. Закључак је могао да буде само један: и таксиста, баш као и пастор, само су недужни посредници и о крађи заиста не знају ништа.

У међувремену, бискупо во одбијање да исплати свих 7 хиљада франака колико је Д. У. А. тражио уродило је низом наизменично претећих и молећивих писама: укупно тринаест порука од којих је последња носила датум 1. октобра 1934. године. Потом се, готово два месеца, ништа значајно није догодило.

Двадесет и петог новембра у случају украдене иконе дошло је до неочекиваног обрта, али ни јавност, па чак ни полиција, о том ништа нису сазнали.

На једном политичком скупу у Дендермонду говорио је, између осталих, и пуначак педесетседмогодишњи берзански мешетар са брковима и цвикерима у златном оквиру. Звао се Арсен Худертир и живео је у оближњем Ветерену. Пре него што се окренуо берзанским пословима продавао је архитектонско цртање и радио као црквењак. Хоби су му били цртање и читање криминалистичких романа. Арсен Худертир је такође био у озбиљним новчаним невољама. Предузеће које је основано 1928. управо је банкротирало.

Пошто је одржао ватрен говор о решавању светске економске кризе, господин Худертир је сишао с говорнице, ухватио

се за срце и сручио на под. Доктор који га је прегледао обазриво је саопштио породици да се припреми за најгоре.

Самртник је тражио да му доведу породичног адвоката Јориса де Воса коме је на ухо изговорио последње речи: „Једини ја знам где су „Праведници“. У десној фиоци мог писаћег стола наћи ћеш фасциклу на којој пише „Осигурање“. Пре него што је могао ишта више да каже, Арсен Худертир је умро.

Хитлер наређује

У фасцикли на којој је писало „Осигурање“ Де Вос је нашао копије свих писама које је Д. У. А. послао бискупу, исечке малих огласа из „Последњег часа“, потврду за пртљаг остављен на железничкој станици у Гану, руком писану верзију једног не- послатог писма и грубу скицу некаквог степеништа и ормана.

Испоставило се да је пртљаг који је покојник оставио у гардероби железничке станице у Гану ништа друго до писаћа машина марке „ројал“. Што се скице степеништа и ормана тиче, њих нико никада није успео да објасни довољно уверљиво. Плод расејаности бившег учитеља цртања или нешто друго?

Једна реченица из не- послатог писма бискупу, међутим, не престаје да заокупља истраживача: „Икона „Праведника“ налази се на месту са кога ни ја ни било ко други не би могао да је уклони, а да не привуче свеопшту пажњу“.

Де Вос се није обратио полицији. Претражио је Худертирову кућу, цркву у којој је овај радио као црквењак, школу у којој је предавао цртање. Од Ван Ајкових „Праведника“ ни трага.

Године су пролазиле, крађа лагано тонула у заборав, све док 1942. немачке трупе нису окупирале Белгију. Хитлер је наредио да му се по сваку цену пронађе нестало Ван Ајково ремек-дело. Случај је поверен поручнику Херберту Кену из специјалног Одељења за заштиту уметности.

Кен је месецима испитивао Худертирову удовицу, Де Воса и све друге који су могли ма шта да му кажу о берзанском мешетару, поготово о последњој години његовог живота. По његовом наређењу, отворен је чак и Худертиров гроб, али је ворушник остао без опипљивог резултата.

Адвокат Де Вос и госпођа Худертир умрли су 1942. године. С њим су нестали последњи сведоци који су нешто још можда могли да кажу о случају несталог ремек-дела. Следеће године је Херберт Кен добио прекоманду за источну Европу.

Досије је још отворен

Случај украдене Ван Ајкове иконе и дан-данас је отворен. Истрагу води шеф полиције у Гану, Карел Мортје. Мортје и новинар Ноел Керкарт су чак написали и књигу о овом случају.

По њиховом мишљењу мало је вероватно да је човек Худертирових година и снаге могао сам да одвоји тешке храстове иконе од рама. Они су такође уверени да љубитељ уметности какав је Худертир био никада не би уништио дело такве вредности или га сакрио на месту на коме би оно могло да буде оштећено. Ноел Керкарт убеђен је да је Худертир имао једног или више саучесника и да се „Праведници“ и дан-данас налазе негде у самој катедрали у Гану!

Последњих двадесет година за „Праведницима“ трага и компјутерски техничар из Гана, Лисјен Хејхе. Хејхеова претпоставка је вероватно најсмелија од свих претходних: уверен је да је Ван Ајкова икона узидана у темеље или зидове неке зграде! Своју тезу објашњава Худертировим занимањем за архитектуру која је по његовом мишљу, могло да га наведе да склониште потражи у неком од здања која су 1934. године била у изградњи.

Хејхе је саставио и листу свих „сумњивих“ кућа у Гану и околини. До сада је детаљно претражио једну зграду у близини катедрале и капелу у оближњем граду, а пре три године успео је чак да од власти добије дозволу за отварање споменика палим борцима подигнутог 1934. године. Као и на претходним местима, ни тамо ништа није нашао. Лисјен Хејхе не одустаје. Тренутно покушава да добије новчану помоћ за ултразвучну опрему помоћу које би могао да врши своја испитивања, а да ништа не оштећује.

Досије о украденим „Праведницима“ отворен је већ више од пола века, а суд у Гану још увек годишње добија пет до шест писама од особа које верују да знају где би Ван Ајково ремек-дело могло да се налази.

М. Илић

Украден па враћен: св. Јован Баптист.

Драгов понор... Јама безданица у селу Доње Лесковице, 18 километара од Ваљева, на обронцима Повлена. До открића и мерења 260 метара дубоке Будића јама на Дубашници код Бора, сматрало се да је Драгов понор најдубљи у Србији. Да је шири, у њега би могао да стане телевизијски торањ с Авале; дубок је тачно 200 метара, колико је и торањ висок. Последњих 17 метара је вода малог подземног језера. До њега с површине земље води од четири до двадесетак метара широк и 183 метра дубок понор, као узан ходник, испресецав платоима, каскадама и косинама. У овом крају се приповеда да је у јаму пао извесни Драго. Срећом, задржао се на заравни на улазу у јаму, одакле су га сељаци извукли назвавши понор по њему.

Међутим, много узбудљивији боравак у Драговом понору доживели су ваљевски спелеолози Милан Арсић и његов друг Розомир Томић.

Идем даље!

За спуштање у ову јаму данима се озбиљно и детаљно припремала цела спелеолошка екипа Друштва истраживача „Владимир Мандић – Манд“ из Ваљева: у спелеологији, која је сва у знаку опасности, савесно мора да се обезбеди или предвиди и најмања ситница. А овај задатак не само да је био опасан, већ и изузетно важан: требало је да се обоји језеро на дну понора да би се утврдила његова могућа веза с врелом Пакље одакле се Ваљево снабдева водом.

Договорили су се да се до дубине од 183 метра, до површине језера, спусти искусни Милан Арсић, младић који се неколико пута већ пробијао кроз влажну и неизвесну таму Драговог понора, иначе металоглодач.

Био је 30. новембар 1978, тачно 12 часова и 50 минута кад су чланови екипе заузели места око спелеолошког чекрка, пољског телефона и друге опреме око улаза у понор. У пуној „ратној“ опреми, окачен о сајле, у јаму се спустио Арсић. Био је насмејан, као да не полази на задатак у којем само један погрешан потез може да угрози живот. Акцијом је руководио Миодраг Вујић, најискуснији ваљевски спелеолог.

До 59. метра дубине све је текло по плану: Арса се спуштао вешто и без застоја, телефонска веза је била јасна и разговетна. Али, на том, 59. метру, почеле су прве невоље, као лош предзнак доцније вишечасовне драме.

Нашавши се у такозваној вертикали испод превиса, Милан се преко двадесет метара спуштао вртећи. Овакви тренуци су за спелеолога врло опасни, јер може да дође до вртоглавице. Све време чуо је у телефонској слушалици охрабрујући Вујићев глас и добро знао да ниједног часа није и неће бити сам. То је неписано, али изузетно поштовано правило у спелеологији, где је однос међу друговима више од обичног пријатељства.

– Пази на телефонски кабл – саветовао је Вујић младића у дубини земље. – Може да се уплете у сајле, па постоји опасност да га оне пресеку.

– Ништа не брини – мирно је одговарао Арса. – Идем даље.

Успео је да заустави окретање. Сигуран у себе, у сајле о којима је висио попут паука и телефонску везу која му је омогућила везу с друговима и онај ненадмашни осећај да се ни у утроби Земље не осећа сам, наставио је да се спушта. Испред себе је видео само метар-два колико му је омогућавала светлост електричне лампе са шлема. Иначе, свуда око, изнад и испод њега била је непрозирна тама, без и најмањег шума. Зато спелеологија тражи не само физички снажне људе, већ и врло стабилне и смирене.

Без застоја и тешкоћа стигао је и до платоа на 120. метру. Освојио је и следећих 30 метара, али је морао да застане на 150. метру: и сигурносне сајле и телефонски кабл заглавили су се у кречњачким наслага-

НА ДНУ ДРАГОВОГ ПОНОРА

**ЗЛОСЛУТНА
ТИШИНА
ПРВО ЈЕ
ЗАВЛАДАЛА
У СЛУШАЛИЦАМА
ПОЉСКОГ
ТЕЛЕФОНА,
А ЗАТИМ
У ЦЕЛОЈ
СПЕЛЕОЛОШКОЈ
ЕКИПИ:
СВАКА ВЕЗА
С ЊИХОВИМ
ДРУГОМ
КОЈИ СЕ
НАЛАЗИО
НА 180 МЕТРА
ДУБИНЕ
БИЛА ЈЕ
ПРЕКИНУТА**

ма. Скоро цео један час мучио се да их ослободи. Кад му је то најзад пошло за руком, спустио се до 175. метра. А тада се високо изнад њега, на улазу у јаму, зачуо Вујићев узвик:

– Станите! Веза је прекинута!

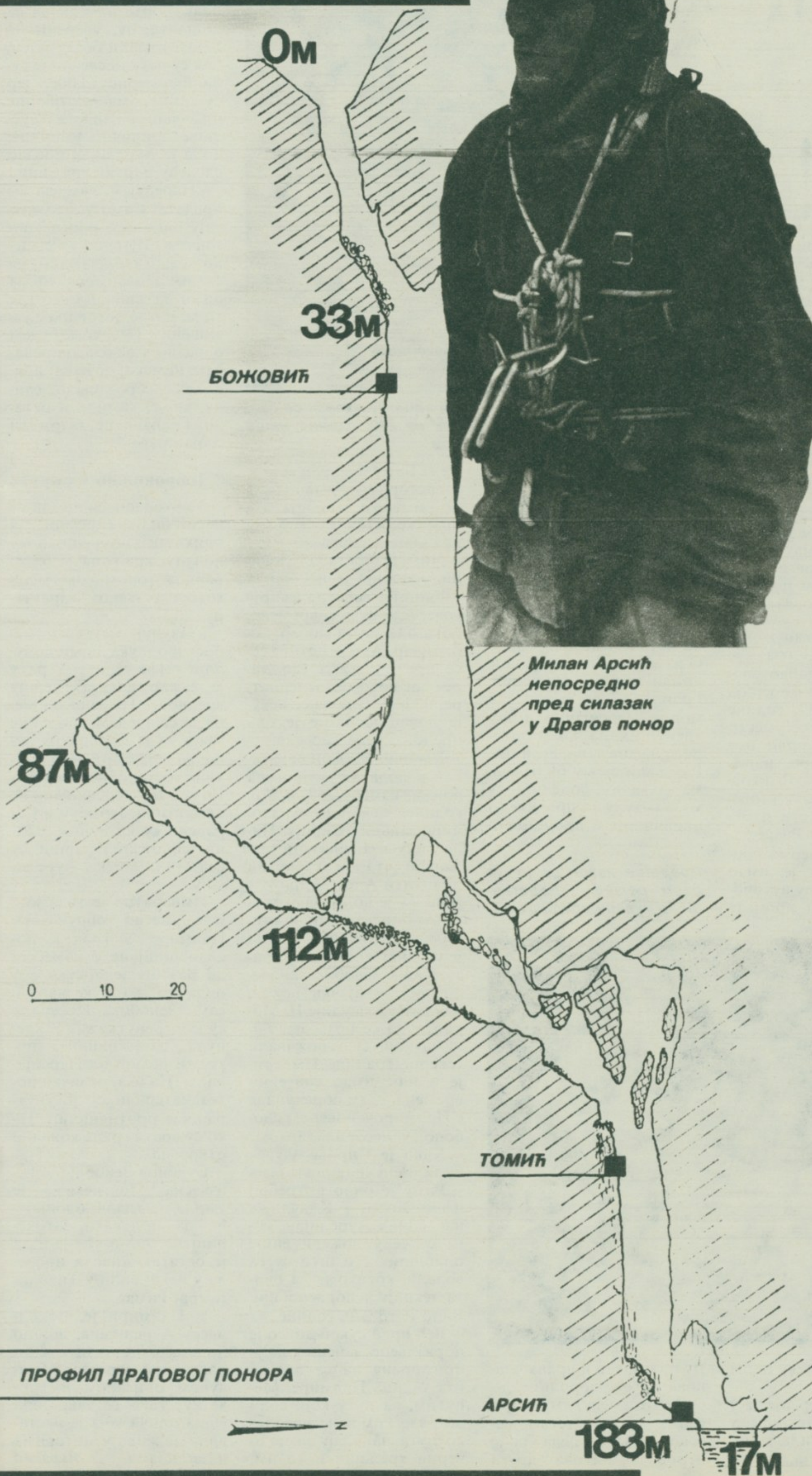
Немамо избора

Наступио је тренутак када се плаше сви спелеолози. Истина, то су храбри момци, али њихова одважност састоји се и у томе што о страху говоре сасвим отворено, као о саставном делу посла којим се баве.

Милан Арсић
непосредно
пред силазак
у Драгов понор

ПРОФИЛ ДРАГОВОГ ПОНОРА

Пре него што је замрла веза између Вујића и Арсе, спелеолог се јавио и затражио да га повуку неколико метара навише, јер су се сајле поново заплеле. Међутим, кад су окренули чекрк уназад, сајле су се опасно затегле и постојала је могућност да сваког часа пукну, а то би значило трагедију. Зато попуштају челичну ужад, Милан успева да их расплете, чак и да се спусти до 180. метра, онда се у слушалици зачула само злослутна тишина.

Без сталне и сигурне телефонске везе спелеолог не сме ни да се диже ни да се спушта. Чекрк је заустављен. Сви су се окупили око улаза у понор. На лицима брига, зебња. Нико тачно не зна ни где се њихов друг налази ни у каквом је положају. Одоздо, из такве дубине, нису могли да га чују, јер зидови јаме нису равни нити се она спушта право. Људски глас је немоћан у том мрачном, стеновитом бездану.

Тајац. Поглед на часовник: тачно 15 часова. Арса је доле тачно три часа и десет минута.

Први се огласио Вујић:

– Немамо избора: двојица морају доле да успоставе „живу“ везу с Арсом. Он зна да ћемо сигурно доћи по њега.

Прво задатак, па спасавање

Чим је веза прекинута, Милан је схватио да мора да буде миран и да чека помоћ. Висио је на сајли, изнад амбиса без икаквог ослоња. Да невоља буде већа, један подземни водопад обрушавао се право на њега тако да је за неколико тренутака био потпуно мокар. Увезан затегнутим сајлама није могао ни да се окрене и из ранца на леђима извади цигарете. Угасио је лампу да се акумулатор не троши и да га сачува за касније. Тако је остао у мрклом мраку, сасвим сам и немоћан. Бринуло га је највише што овако губи снагу у ногама тако драгоцену за пењање кад му, и ако му, другови добаце пењалице.

Према договору у екипи одлучено је да Арсићу у помоћ крену београдски спелеолог Бранислав Божовић и Розомир Томић, радник ваљевског „Крушика“. Божовић је сишао до платоа на 40. метру, а Томић се спустио на 150 метара. Тридесет метара испод њега висио је Арса. „Жива“ веза је успостављена: Божовић је звао Томића, а овај Арсића.

А на ивици јаме тишина. Напрегнуто ишчекивање. Већ се и ноћ спустила на обронке Повлена. Студен стеже, али нико не прилази ватри која догорева. Тек у 19 часова и 45 минута, четири сата после Божовићевог и Томићевог силаска, чуо се Божовић из јаме:

– Томић је чуо Арсу. Жив је. Договарају се.

Тад је одјекнуо аплауз свих присутних.

У тим тренуцима Томић је Арсићу добацио уже и рекао му да одвеже сајле, а да себе осигура конопцима. Затим га је спустио неколико метара ниже на један мањи плато, како би Арса ипак силао боју у поточић који је отицао у језеро. Задатак је тако ипак извршен, али вишечасовној драми још се није назирао крај.

Ускоро је Арсић дохватио пењалице које му је добацио друг изнад њега. Кад се попео до Томића, био је сав мокар и уморан. Ту су се одморили и поправили телефон, а затим ослободили сајле од кречњака. Арсићево извлачење могло је да почне, а Томић је, без конопаца и осигурања, остао да чека.

Милан Арсић је из Драговог понора изишао тек око четири часа ујутро. Исцрпљен, пао је друговима у загрљај, али није хтео да оде на опоравак у оближњу сеоску кућу све док из јаме не извуку из Томића. Али, његово извлачење трајало је дуже него што се очекивало: дошло је до неприлика у одмотавању сајли на чекрцима тако да су челична ужад морала да се замене. Зато је Томић на платоу у дубини од 150 метара остао пуних дванаест часова. Извучен је тек око осам ујутро

Иван Лончар

НАРЕЂУЈЕМ ДА СЕ ПРЕДАТЕ!

**– ТРАЖИШ ОД МЕНЕ
ДА СЕ ПРЕДАМ,
КАО ДА НЕ ЗНАШ
ДА ЈЕ И
КЛЕОПАТРА ВИШЕ
ВОЛЕЛА СМРТ
– ПОРУЧИЛА ЈЕ
АУРЕЛИЈАНУ,
КРАЉИЦА
ЗЕНОБИЈА**

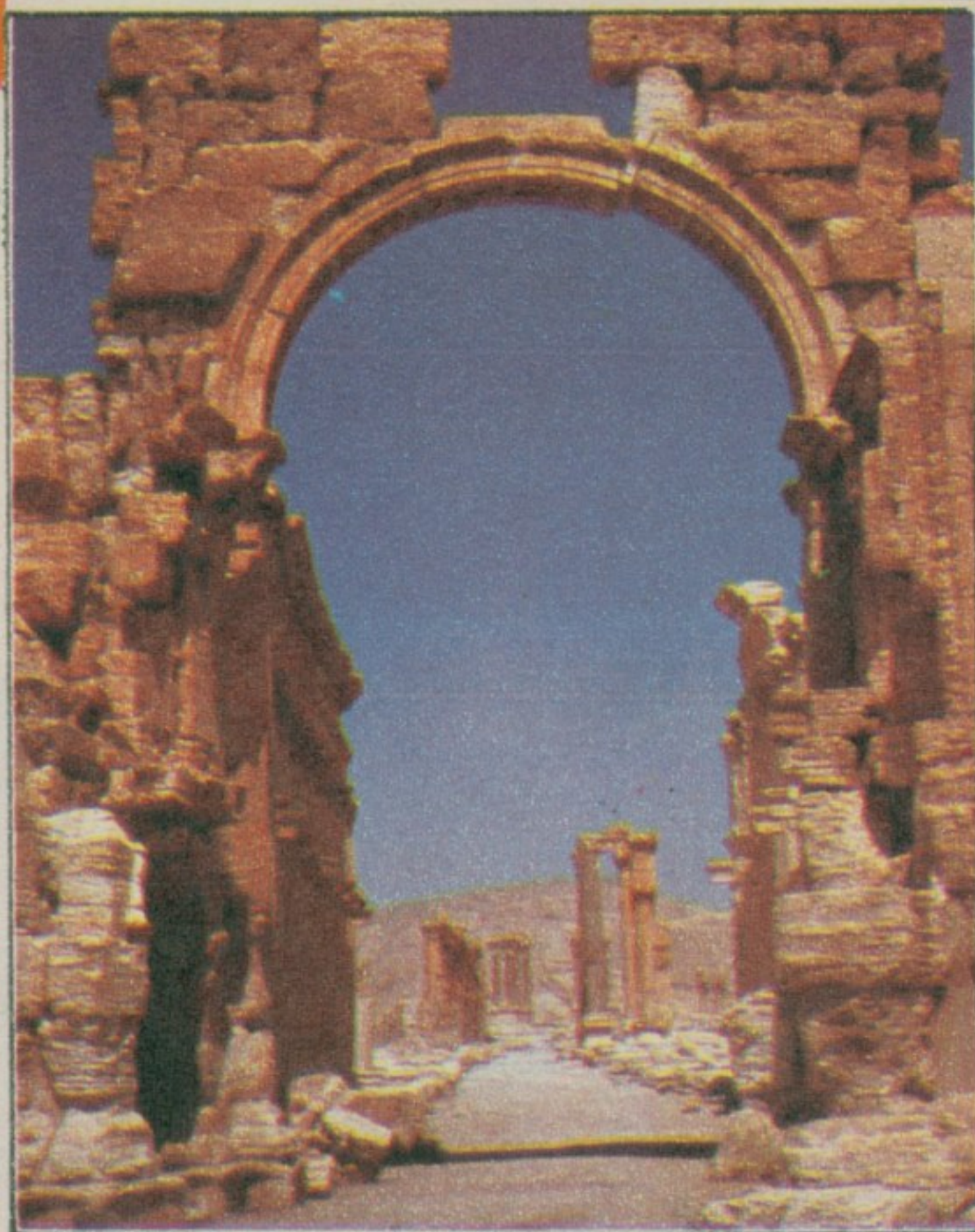
Војници коначно могу да врате мачеве у корице. Палмиране смо смирили ножем. Никога нисмо поштедели – ни жене, ни децу, чак ни старце. Чини се да нећемо имати коме да оставимо град.

Овако се после разарања Палмире огласио император Аурелијан, један од оних окрутних ратника који је, бар према писању његових биографа, био познат по крајње су-

Римљани и Грци граду Тадмору – оази усред сиријске пустиње, на средишњем пута између Еуфрата и сиријско-либанске обале мора, насељене од памтивека.

Палмира је одувек била град-снабдевач и обавезна станица за караване који су пресецали пустињу повезујући Средоземно море и Палестину с Персијом, односно, централну Азију с путевима који су водили преко Арабије. Град је био веома познат и веома богат, прави трговачки центар. Зато није чудо што је, спонтано, тежио ка независности.

Иако је задржао извесну аутономију, град је Римљанима плаћао порез, бар у време Тиберија (између 13. и 37. године нове ере). Тада се уместо имена Тадмор први пут помиње Палмира, највероватније због палми које су и данас главно обележје оазе. Односи између овог града и Рима били су, надале, веома променљиви. Град је имао час мању час већу аутономију. А највећи процват

ратоборна и грамзива, тако да је одмах присвојила делове Сирије најближе њиховој граници. Игром случаја, 260. године, у руке им је пао чак и ондашњи император Валеријан за кога се зна да је умро у заробљеништву.

Отров за Септимија

Истовремено се у владалној династији Сиријаца истиче име Септимија Оденатуса, принца који је држао власт у Палмири. Године 267. он је поразио моћне Персијанце и потиснуо их, па чак и опколио њихову престоницу. Римљани су му били веома захвални, доделили су му титулу управитеља провинције и проширили

Предање каже да је на овом рељефу представљена чувена краљица

ровим и беспощедним обрачунама с непријатељем.

Историја поменутог сукоба прилично је дуга. Име Палмира дали су

доживео је у 3. веку наше ере.

На северу Персије и у јужној Месопотамији, у то време, оснажила је династија Сасанида, веома

му права, као и права чланова његове породице.

Он је, међутим, умро веома млад. И њега и његовог сина изгледа да је отровала његова друга

На почетку налази се овај лук из 200. године наше ере

жена Бат Забај, она која је у историју Рима ушла под именом Зенобија, а у арапске легенде – као зла краљица Аз Заба.

Чим је постала удовица, Зенобија је испољила амбицију, већу од супругове. Али је, истовремено, доказала да је добар политичар. Ако је истина да се представљала као директан потомак Клеопатре, и да је дала да се искује новац на коме је она представљена као „августа“ (узвишена), онда је тачан и податак да је њена војска, између 269. и 270. године, освојила Анадолију, западну Сирију, Палестину и Египат, остављајући стални гарнизон да штити Александрију.

За њу је политички тренутак био веома повољан, Римска империја запала је у тешку политичку кризу. Кад је Зенобија започела свој освајачки поход, владао је Клаудије II. Морао је да се позабави Готима који су угрожавали северне границе Империје и није имао снаге ни времена да се обрачунава с Палмиром и њеном слободољубивом владарком.

Како је Сирија одувек била међу најбогатијима – Риму је било потребно њено жито – Клаудијев наследник Аурелијан, кога су се у држави више плашили него што су га волели, кренуо је да прочита лекцију лепој Зенобији. Било је то 270. године...

Већ први сукоб донео је пораз њеној војсци која је приморана да се повуче иза зидина Палмире. Међутим, на путу који води до оазе Римљане неколико пута нападају номади верни краљици и то им,

донекле, отежава напредовање.

Искусни војсковођа Аурелијан није имао намеру да искушава стрпљење својих ратника тиме што ће да одржава опсадно стање. Плаћеници су, ипак, убрзо почели да се дошаптавају, уверени да ће им измаћи богат плен, док су остали све више губили самопоуздање, јер су их веома ратоборне пљачкашке банде из пустиње прилично умориле. Тада је Аурелијан послао следећу поруку краљици:

„Наређујем вам да се предате! Само у том случају биће вам поштеђени животи. Што се тебе, Зенобија, тиче, заједно са својом децом мораћеш да одеш да живиш тамо где ти ја, после договора с узвишеним Сенатом, будем одредио. Све благо предаћете Римској држави: драгоцене, сребро, злато, свилу, коње, камиле и остало. Грађани ће задржати своја права.“

Добровољно у смрт?

Упркос чињеници да су неки били спремни да прихвате Аурелијанову понуду, краљица је одговорила тоном који јасно говори о њеном карактеру:

„Зачућује ме твоја смелост и одлука да ми понудиш такве услове. У рату је важно доказати своју вредност. Тражиш од мене да се предам, као да не знаш да је Клеопатра више волела смрт него потчињеност и обичан живот. Помоћ од Персијанаца ће брзо стићи, Јермени и Сарацини су на нашој страни, сиријски ратници су већ тукли војску, Аурелијану.“

Император је тада још јаче стегао обруч око Палмире. У град је послао шпијуне с намером да разбију јединство... А онда им је у руке пала и сама Зенобија. Пресрели су је у тренутку кад је кренула да, кришом, потражи помоћ од Персијанаца. (На овај ризичан потез натерали су је унутрашњи противници.) Тако су врата града коначно отворена...

Судбина Зенобије је неизвесна. По неким је умрла од глади, одбијајући да прихвати заточеништво. А могуће је и да је остатак живота провела у некој вили у Тиволију крај Рима.

У Палмири је, по одласку Аурелијана, дошло до нове буне на шта је он одговорио суровим обрачуном описаним на почетку. Тако се завршила једна прича која је наставила да живи у митовима и легендама. *Д. Варагић*

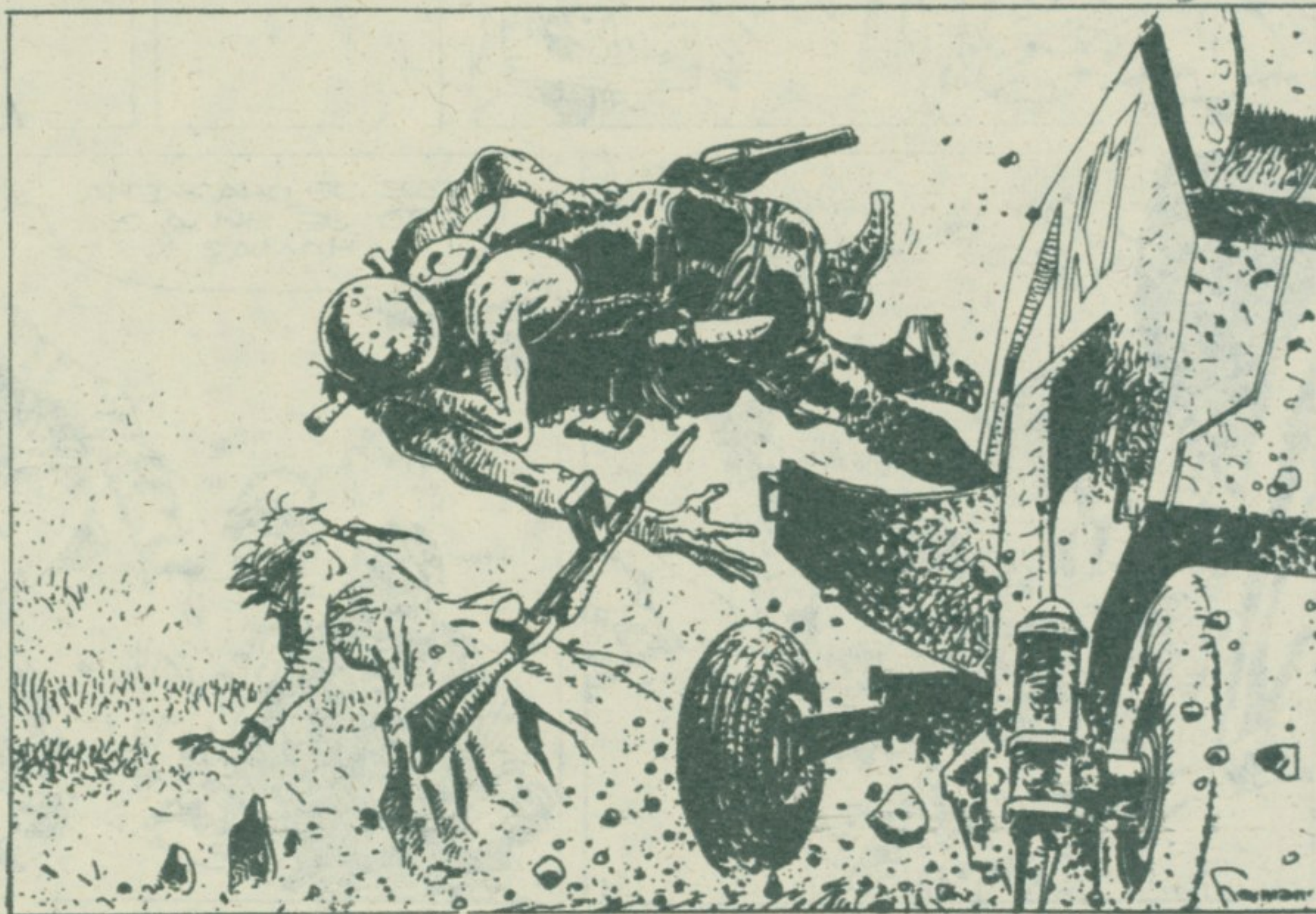
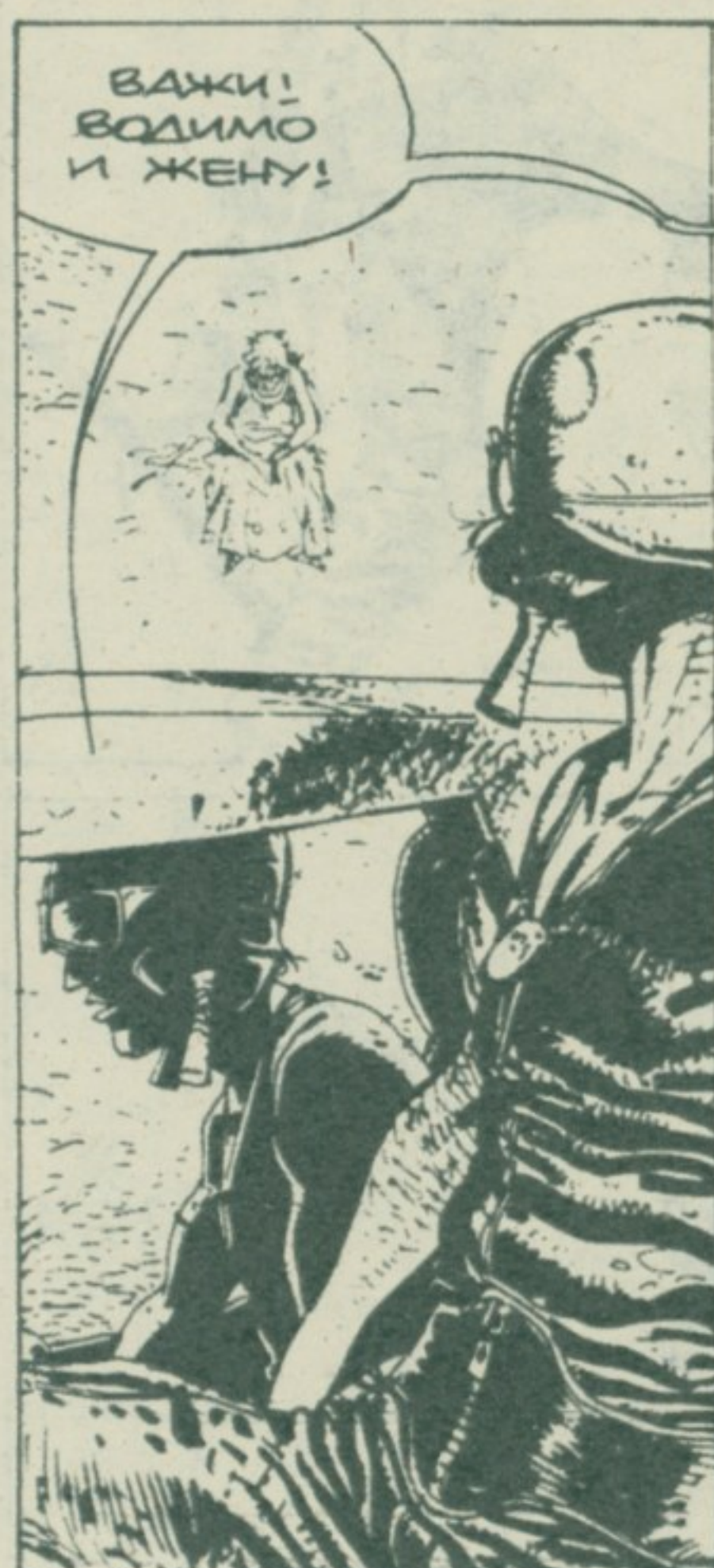
Hermann

ДУГ ПУТ ДО ИСТИНЕ

III ДЕО

ЦЕРЕМАЈА И КУРДИ ПО-
ЛАЗЕ У ПОТРАГУ ЗА ЦЕРЕ-
МАЈИНИМ ОЦЕМ. НА ИНДИ-
ЈАНСКОЈ ТЕРИТОРИЈИ КРОЗ
КОЈУ ПРОЛАЗЕ, ПОМАЖУ
БЕГУНЦИМА КОЈЕ ПРОГО-
НИ ВОЈСКА...

БАШ ТИ ХВАЛА! БИГУ
УНАПРЕЂЕН ЗАТО ШТО
САМ ОТКРИО ИЗДАЈ-
НИКА! НЕ МОГУ ДА
ВЕРУЈЕМ ДА СИ ТО
ТИ!

ОДАЛО ТЕ ТО ШТО СИ СКО-
ЧИО НА МЕНЕ! РАДО БИХ ТЕ
УБИО, АЛИ ОСТАВИГУ ТО
ШЕФУ! ЕЈ, ШТА...

ЧУДО-
ВИШТЕ!
ИДИОТЕ!
БУДА-
ЛО!

КАКО
ХОБЕШ!

СИГУРНО
НИЈЕ САМ!

ЈЕСИ ЛИ
РАЗУМЕО?!
НИ РЕЧ ДА НИ-
СИ ПРОГОВОРИО,
ИНАЧЕ БЕ ТИ ТО
БИТИ ЗАДЊА!

А САД БЕШ ОДГОВАРА-
ТИ НА ПИТАЊА, И ТО БЕЗ
ОДУГОВАЊА!

НЕ-
МОЈ-
ТЕ
ГА ПО-
ВРЕДИТИ,
МОЛИМ
ВАС!

НЕ ПИЦАЈТЕ! ЈА САМ
БЕГУНАЦ! ОВАЈ ЧОВЕК
МЕ ЈЕ ДОВЕО ОВА-
МО!

САМИ ЈМО НАС
ДВОЈЕ! СКЛОНИТЕ
ОРУЖЈЕ! ОВАЈ ЧО-
ВЕК НИЈЕ НЕПРИ-
ЈАТЕЉ!

ВИДЕЋЕМО!

ПА...

ЖЕНА!

НЕВЕРОВАТНО!
ТАЈ ГЛАС! НИ-
САМ СИГУРАН,
АЛИ КАО...

ТЕТА
МАРТА?!

ДА ТО
ЈЕ МОЈЕ
ИМЕ! МАМА
ВАМ ЈЕ
РЕКЛА?

ТО САМ ЈА!
ЏЕРЕМА-
ЈА!

ТИ СИ ЏЕ-
РЕМАЈА?

ДА!
СЕТИТЕ
СЕ БЕНАС
ХАЧА, СТРИЦА
ЛУКАСА...ЏЕРЕ-
МАЈЕ! НЕКАД
СТЕ МЕ
ЧУВАЛИ!

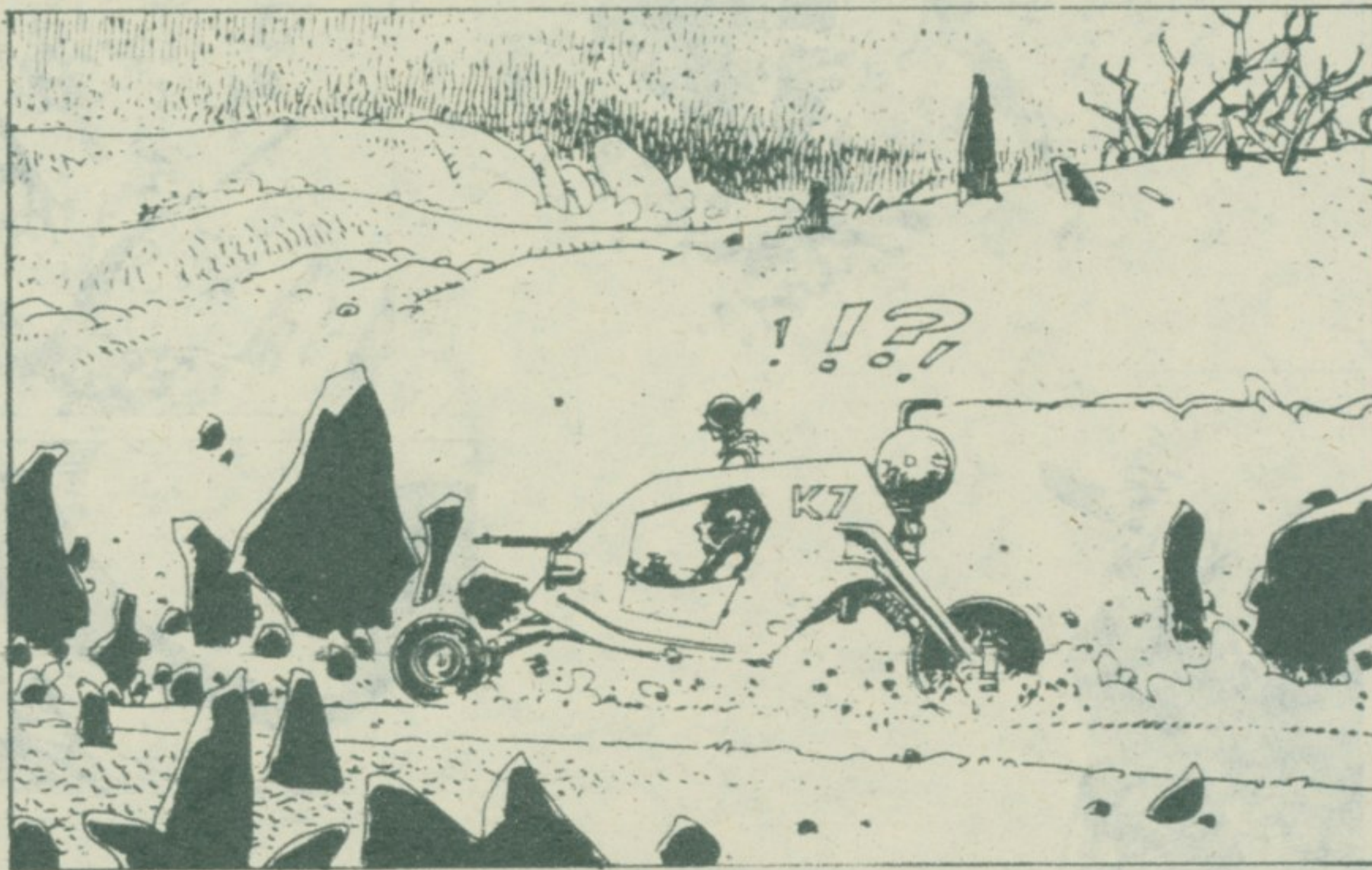
БЕНАС
ХАЧ!?!
(*)

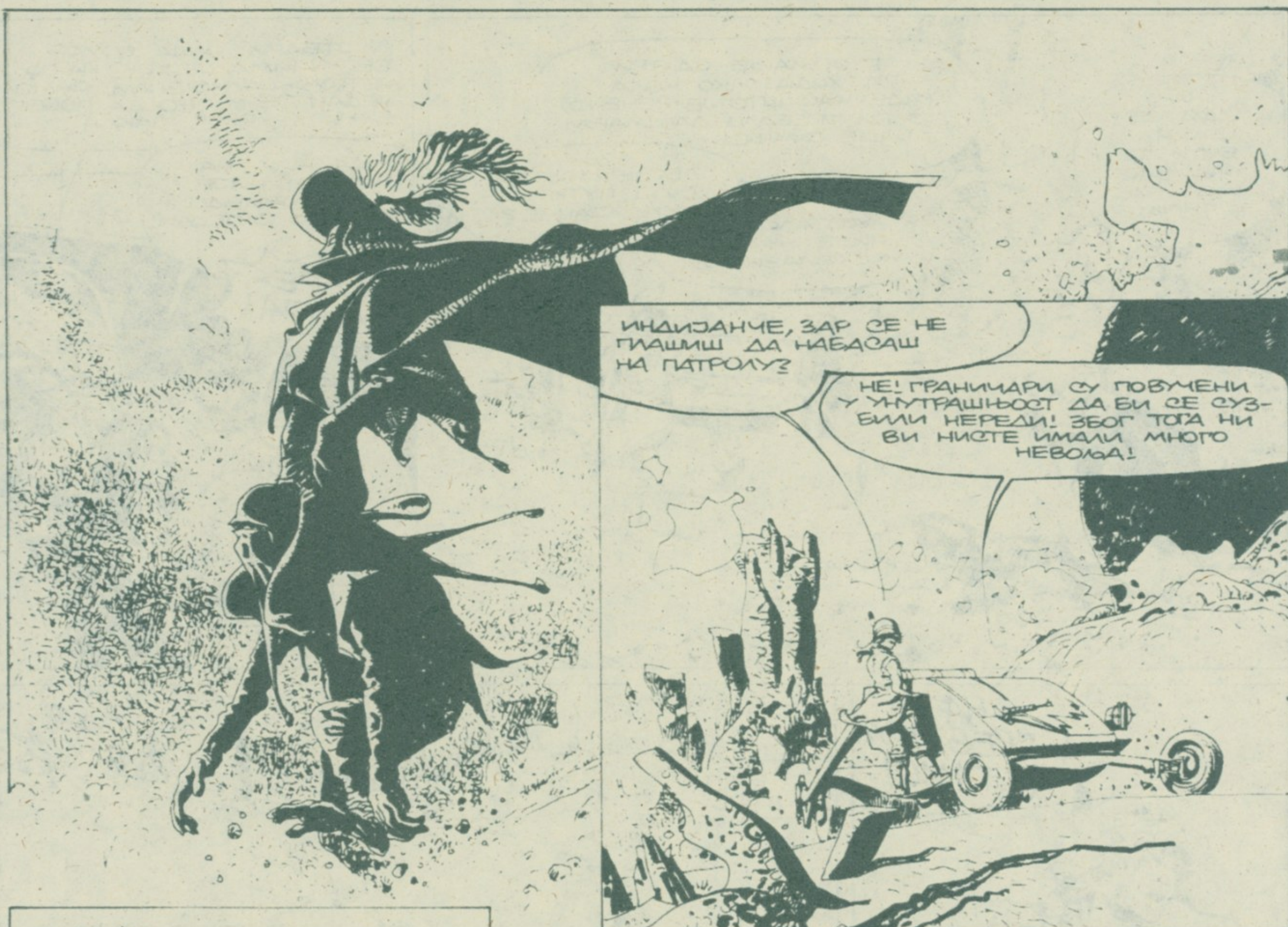

ТИ...ЏЕРЕМАЈА?!
МАМИ
МОЈ ЏЕРЕ-
МАЈА?!

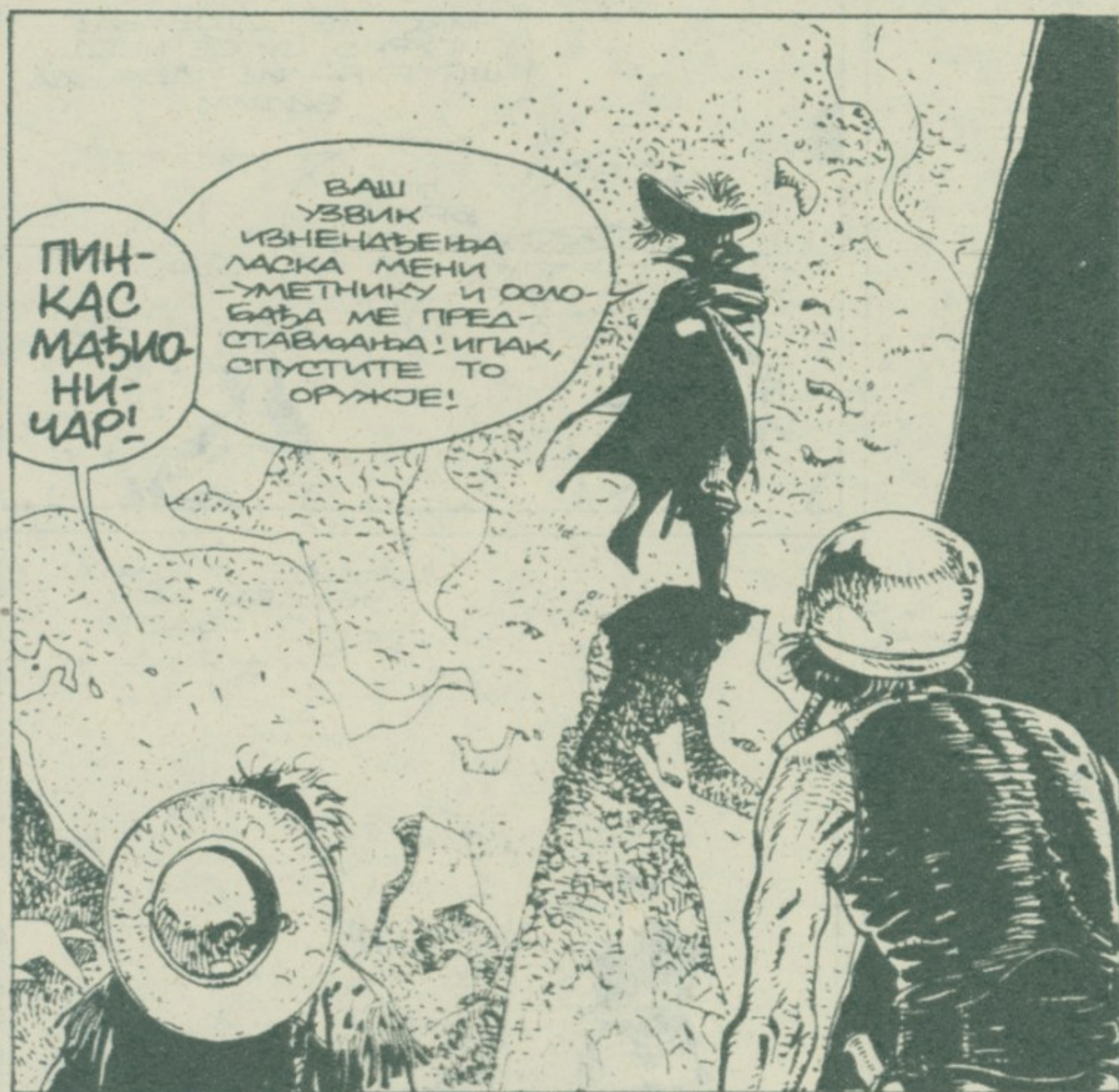
(*) МЕСТО ГДЕ ЈЕ РОЂЕН ЏЕРЕ-
МАЈА

ПИЧ-КАС
МАЏИО-НИ-ЧАР!

ВАШ
УЗВИК
ИЗНЕНАЂЕНА
ЛАСКА МЕНИ
— УМЕТНИКУ И ОСЛО-
БАЂА МЕ ПРЕД-
СТАВЉАЊА! ИПАК,
СПУСТИТЕ ТО
ОРУЖЈЕ!

А САД
СВИ
БАЦИТЕ
ОРУЖЈЕ!
ТРЕБА ЛИ
ДА ВАМ
ОБЈАСНИМ
ШТА ЋЕ
СЕ ДОГО-
ДИТИ АКО
ОДЕИ-
ЈЕТЕ!

!?!

ДАЕ ЈЕ
МАЛЕЦКА?

ДОБИ
ЋЕМО И
ДО ТОГА САМО
НЕКА КУРДИ
ПРЕСТАЈЕ
СА ИГРОМ
ПРИЕЛИЖА-
ВАЊА!

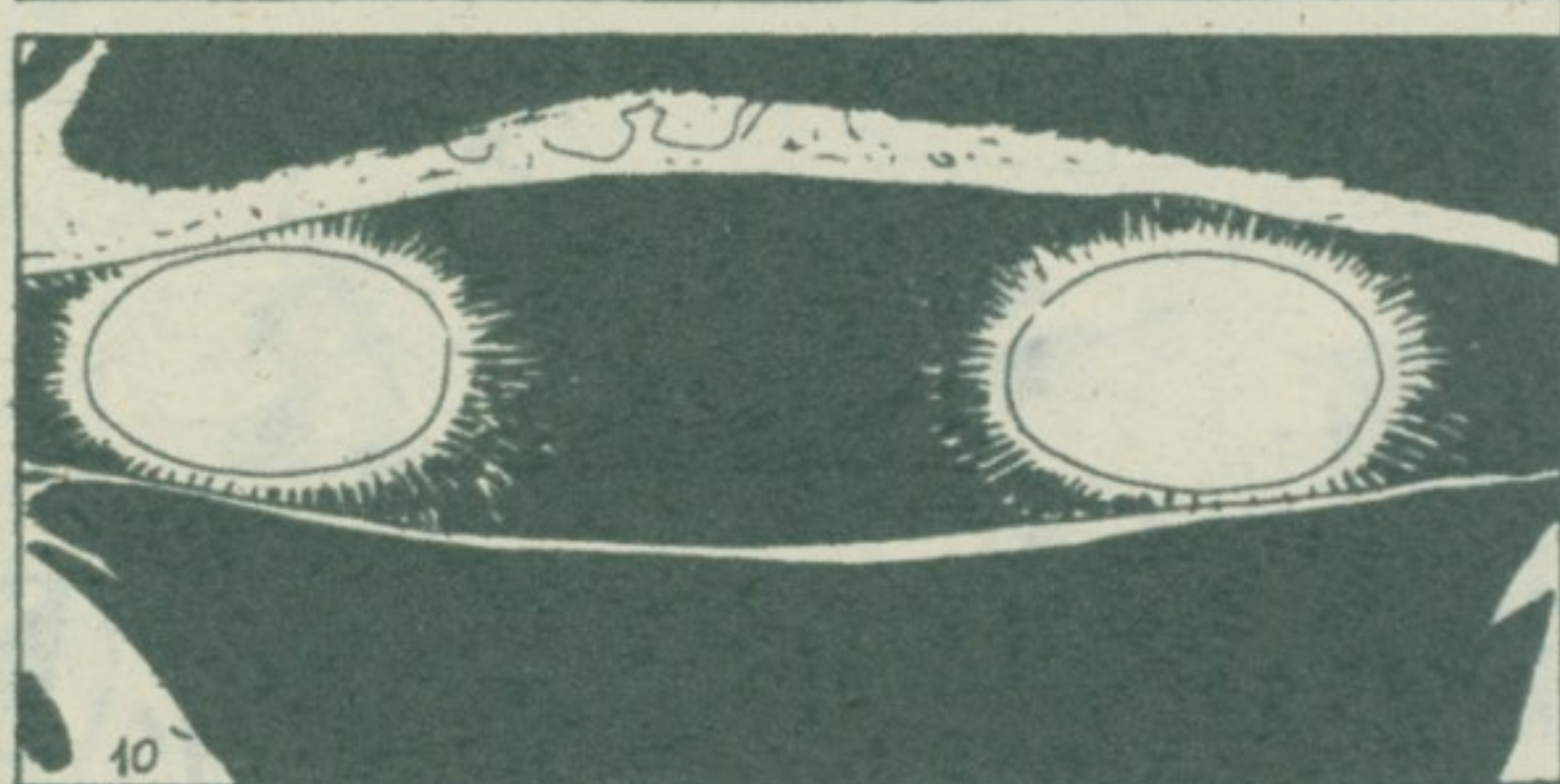
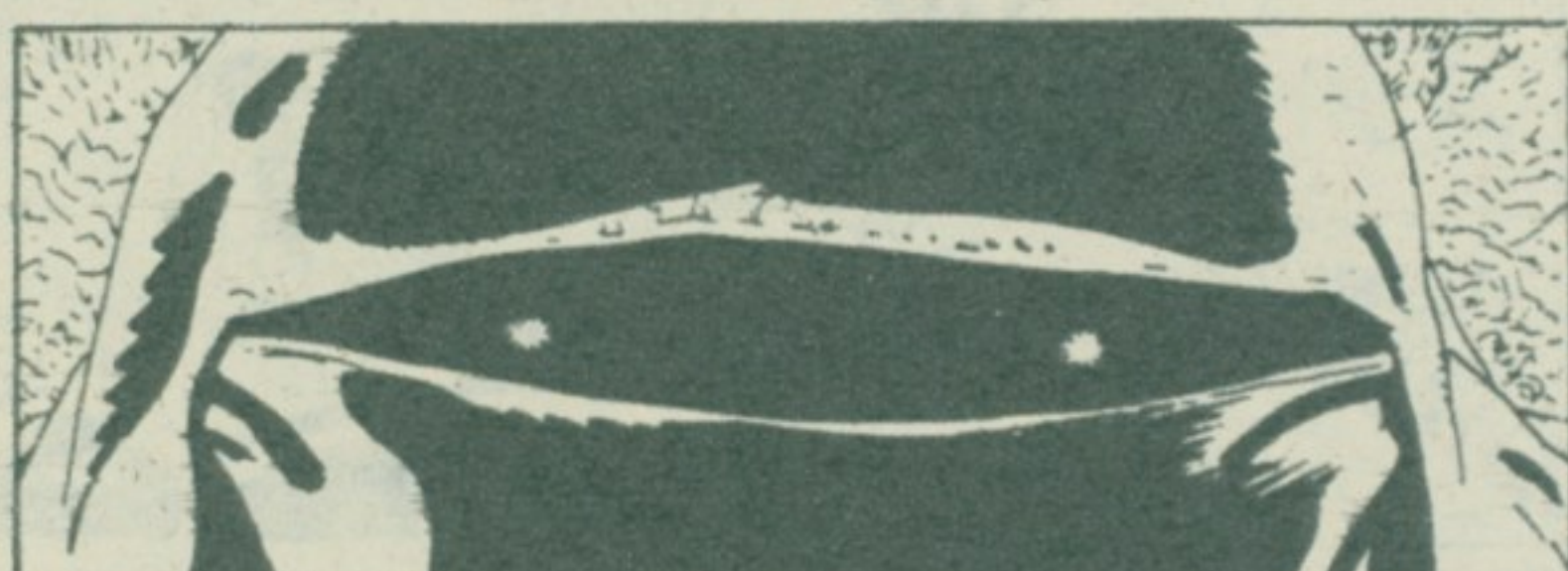
ТАКО ЈЕ
БЕГ
БОЈЕ!

ГОСПОДИНЕ КУРДИ,
ИЗГЛЕДА ДА НИСТЕ
СУВАТИМ ОЗЕМОНОСТ
МОЈЕ НАРЕДБЕ!
МОРАЛИ ДА ВАМ
ОСВЕЖИМ ПАМЋЕЊЕ!

ИДАЈАМА!

ПИЧ!

РЕЏИ
МИ,
КАД
ВЕГ
ПРИ-
ЧА-
МО...

...ЗАШТО ТИ ЈЕ ТРЕ-
БАЛО ТОЛИКО ВРЕМЕ-
НА ДА НАС ПРЕСРЕТ-
НЕШ?

НИСАМ
МИСЛИО
ДА ИНТЕРВЕ-
НИШЕМ... АЛИ,
КАД САМ ВИДЕО
ДА СТЕ СКОРО
УСПЕЛИ У ЕКС-
ПЕРИМЕНТУ, НИЈЕ БИЛО
ДРУГОГ ИЗ-
БОРА!

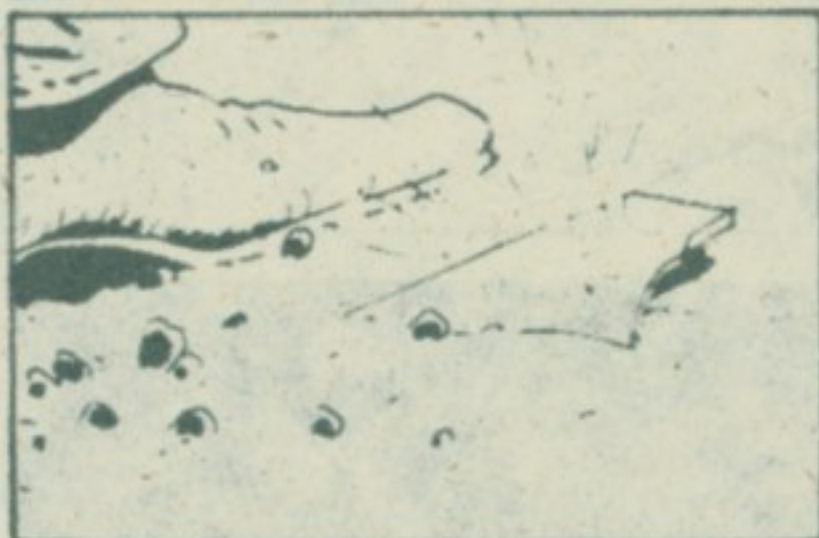

АЛИ, НЕ БОЈТЕ СЕ! АКО РАДИТЕ
ШТА НАРЕДИМ, НЕЋЕ СЕ ДЕСИТИ
НИШТА ЛОШЕ!

ЛАЖЕТЕ!
ВАША МИСИ-
ЈА ТРЕБА ДА
СЕ ОДВИЈА У
ТАЈНОСТИ, ЗНА-
ЧИ, ДА НАС
ТРЕБА УПУТ-
КАТИ!

ВИ ДОСТА
ЗНАТЕ О ОВО-
МЕ! АЛИ, О
ВАМА ЛИЧНО
ОДЛУЧИВАЊЕ
ВАШЕ
СТАРЕШИНЕ!

12

НЕ
БУДИТЕ
НАИВНИ!
ИГРАЛИ СТЕ
НА КРУТИНО И
ИЗГЛУЕВАЛИ!
И...?

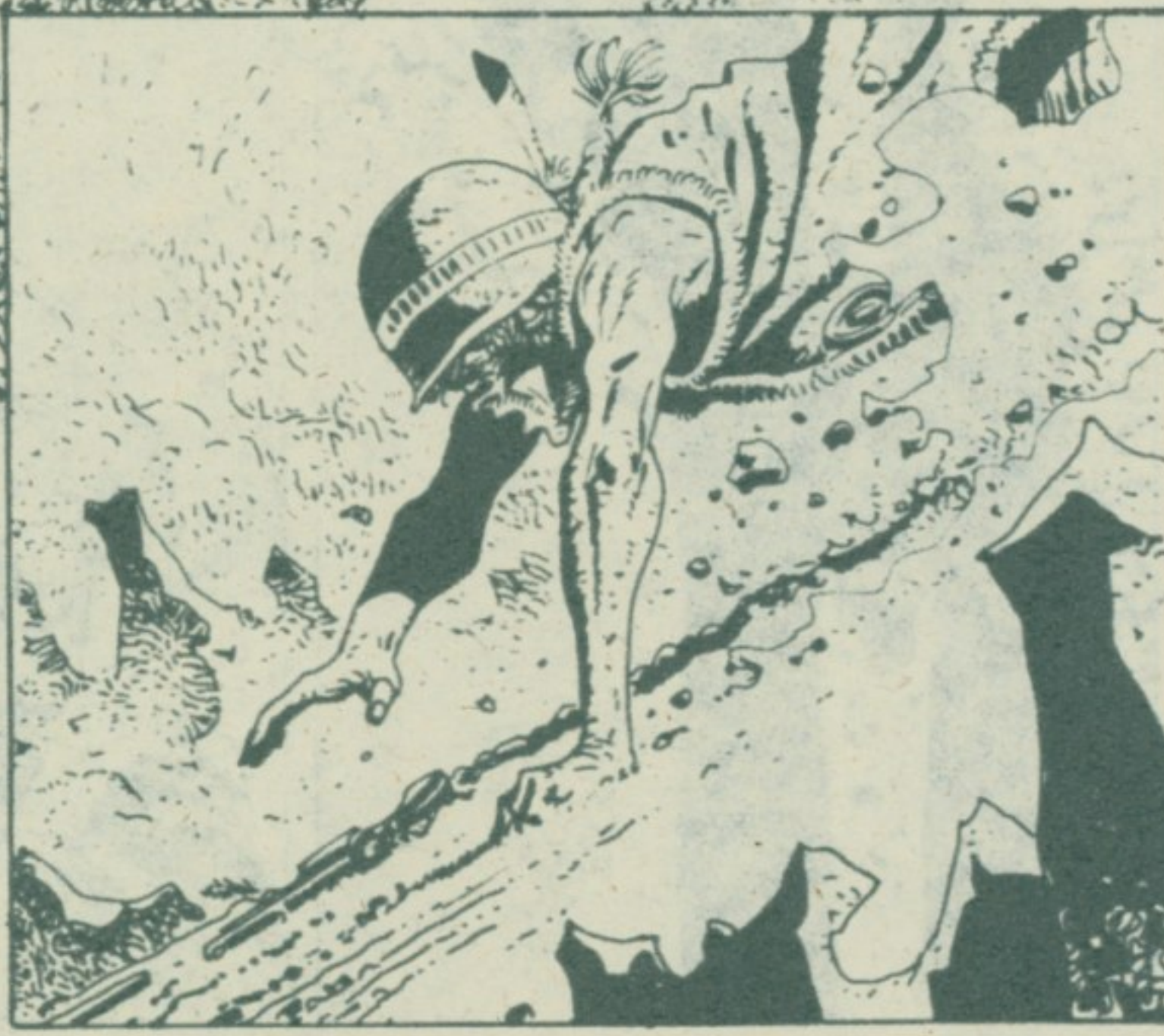
ПРРРАХ!

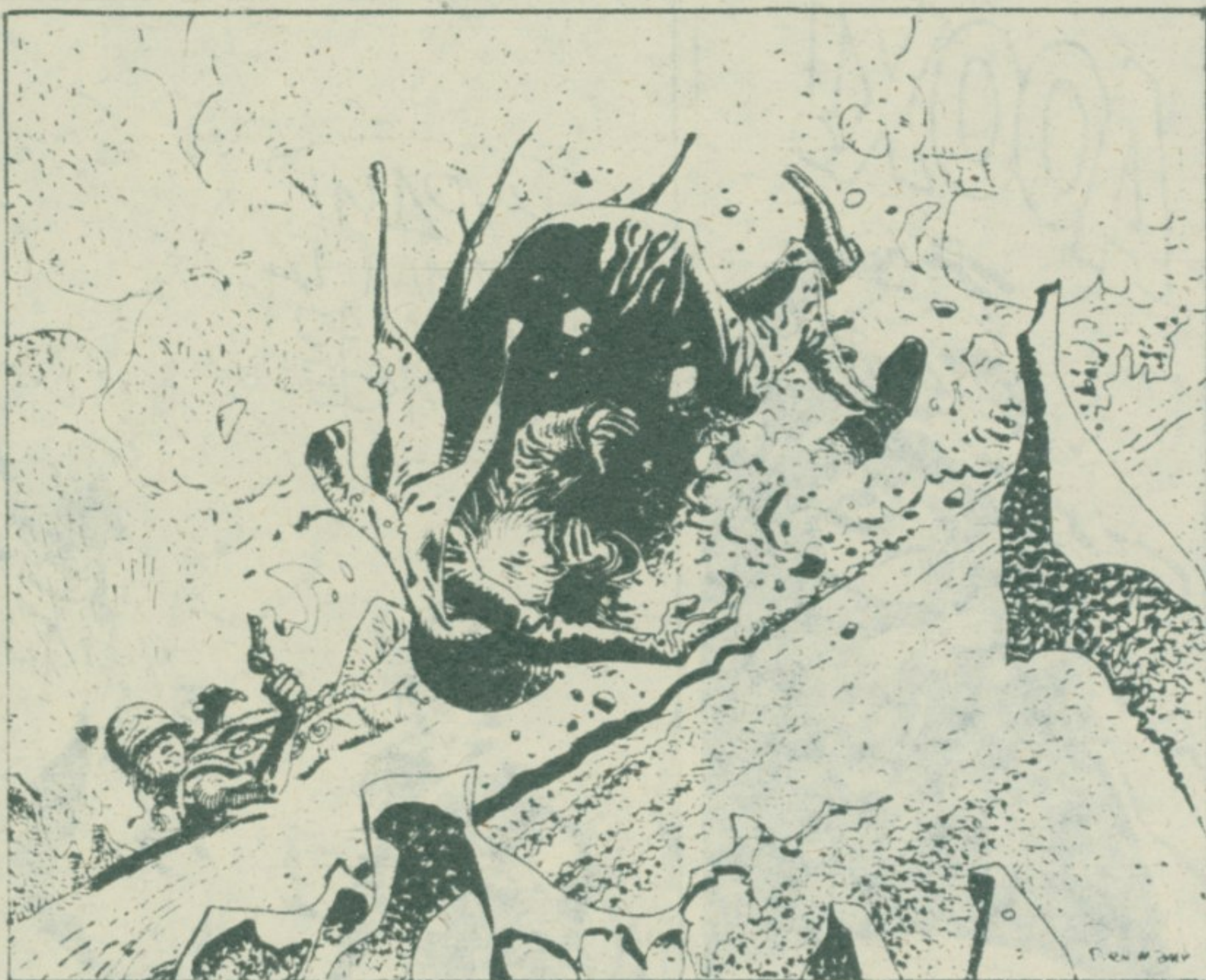

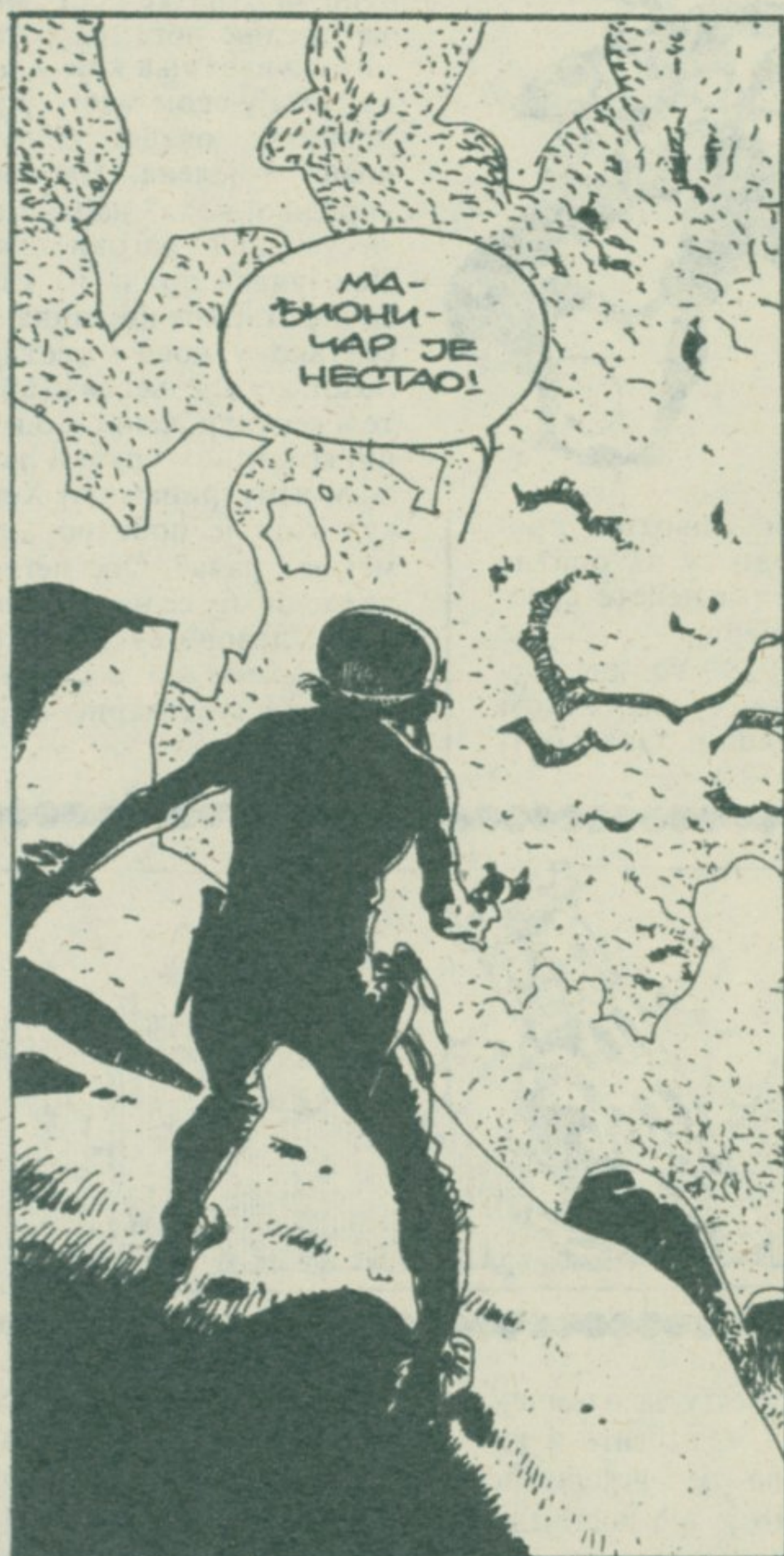
ЦЕРЕМАЈА!

УБИЈ ИХ!

МА-
БИОНИ-
ЧАР ЈЕ
НЕСТАО!

ЕЈ, ИНДИЈАНЦЕ,
ПУСТИТЕМО ОВОГА ДА СЕ
СНАЛАЗИ! ЧИНИ МИ СЕ
ДА НАС ЧЕКА ТАКОМ!

САД КАД НЕМА ОНОГ
ЧУДОВИШТА, ПИНКАСУ
СЕ ЛОШЕ ПИШЕ! НЕ БИО
МУ ЈА У КОЖИ!

НЕВОЛА
ЈЕ У ТОМЕ
ШТО СЕ И НАШЕМ
ВОЗАЧУ НЕ ПИ-
ШЕ БОЉЕ!

ЗНАЧИ,
ОСТАЈЕШ?

ЗНАМ ШТА
МИСЛИШ
-ШАНСЕ ДА СЕ
ИЗВУЧЕМ СУ МИ-
НИМАЛНЕ! АЛИ
ДА ЛИ БИ БИЛО
БОЉЕ ДА САМ
НА ВАШОЈ СТРА-
НИ? ОВДЕ БАР
ИМАМ РАЗЛОГА
ДА СЕ БО-
РИМ!

КРАЈ

ГРЧКА ПОСТОЈБИНА – ЛАВОВА

Да су у античкој Грчкој лавови били познати, доказују њихове живахне представе на грчким керамичким вазама. Да ли их је то видео неки истраживач пре више од 3.000 година како слободно ходају по дивљим афричким саванама – или можда у зоолошком врту? Истраживачка група професора из Минхена Јоахима Беснека нашла је много једноставније објашњење: око 1200. године пре наше ере Јужна Европа била је за лавове

Херкул у борби са немејским лавом

природни животни простор. Људи су их одатле протерали и нећете веровати – појели.

Још 1978. године истраживачи су на неком гробљу нашли лављу бут-

ну кост. Две године касније открили су у некој рупи за отпатке кост лавље предње ноге, са остацима животиња које и данас имају своје место у јеловнику: оваца, свиња, крава и јелена. На овој „предњој нози“ нађени су несумњиви трагови ножа. Два јунака прича из класичне старине појавила су се тако у новом светлу: Ахил, кога је његов стара-тељ кентаур Хеирон одгајио коштаном сржи и лављим изнутрицама, и Херкул који је победио „немејског лава“. Обе легенде заснивају се на чињеницама: лавови су у Грчкој истребљени – а лавље месо људи су стварно поје-ли.

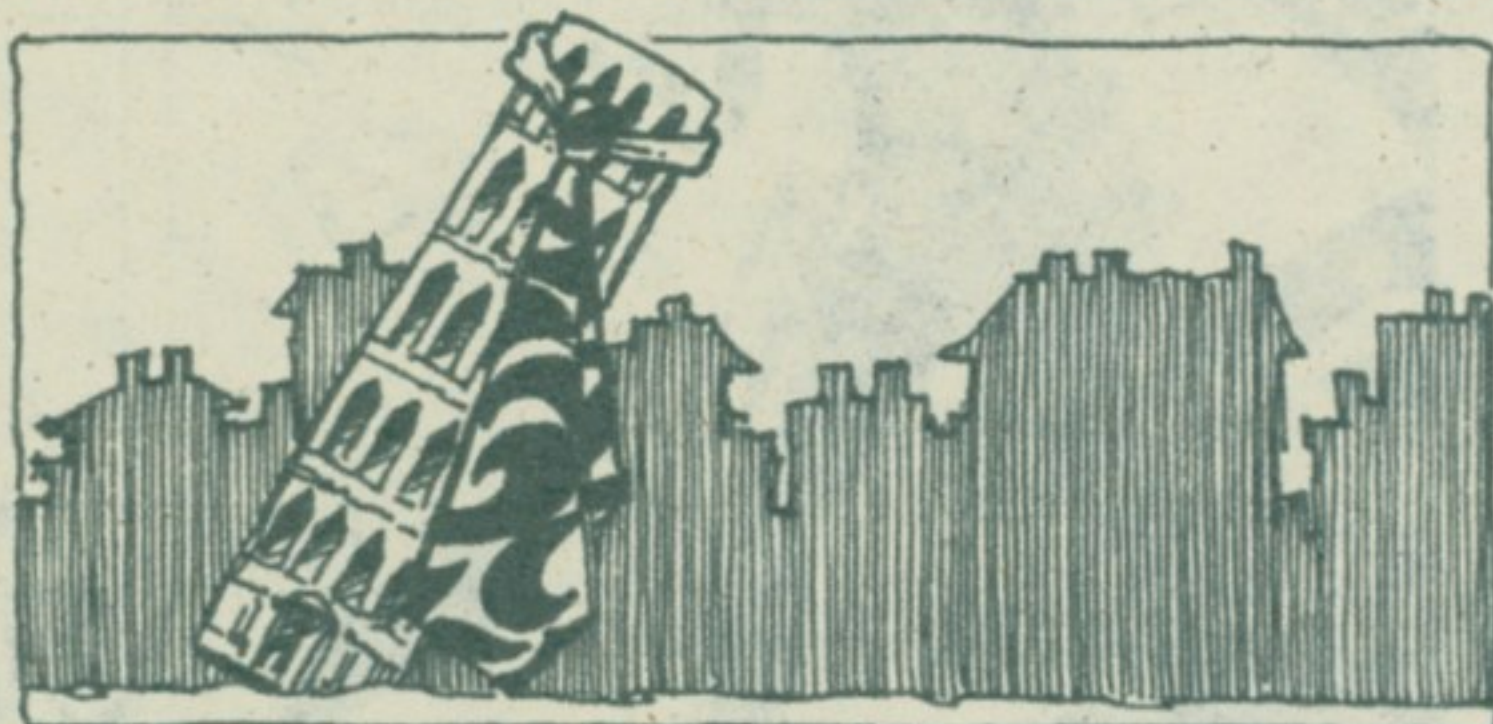
КРИВА КРАВАТА – НАЈДУЖА

Чувену криву кулу у Пизи пре извесног времена један италијански трговац „украсио“ је краватом дугачком 43,9 метра, „најдужом на свету“. Умберто Сала имао је сасвим одређени циљ: да

побољша продају своје робе и уђе у Гинисову књигу рекорда. Наиме, до сада је светски рекорд држала циновска кравата везана око врата Статуе слободе на улазу у Њујоршку луку.

Уз пут, Статуа је реконструисана док је крива кула у Пизи у великој опас-

ности. Рачунари који непрекидно прате њено нагињање, забележили су да се она у 1986. години, из непознатих разлога, искривила читавих 1,26 милиметара у односу на само 1 милиметар из претходне године. Тежиште куле ускоро ће достићи „критичну тачку“...

ОД СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ ДО ОЛИМПИЈАДЕ

Избор Барселоне за Олимпијаду која ће се одржати 1992. године ни случајно није био случајан. Овај леп шпански град благовремено је припремио терен за кандидатуру (подсетимо се, у конкуренцији је био и Београд).

Године 1983. градски оци написали су међународни конкурс за пројектовање и изградњу најважнијих спортских објеката концентрисаних у Олимпијском прстену (Аниљо олимпио) на брду Монтхуич које доминира градом.

Приспели пројекти оцењени су 1984. године. Победили

су архитекти Арата Исозаки за Палату спортова, Рикардо Бофил за Национални институт за физичко образовање, Федерико Корса и Виторио Греготи за Олимпијски ста-

дион. Значи, два Шпанца и два странца.

Радови су увелико у току, што само потврђује далековидост градске и спортске администрације.

У пројекту за олимпијски стадион маштовито и интелигентно је искоришћено оно што је већ постојало, а то је велико спортско здање подигнуто за Светску изложбу у Барселони 1929. године. Архитекти Корса и Грегори сачували су његову монументалну спољашност и, истовремено, задовољили све потребе изградњом нове унутрашњости која ће имати сто хиљада седишта и одговарајуће улазе и помоћне просторије.

Овај стадион је, како истичу сви који су видели пројекат, веома фина архитектонска композиција која је успела да сачува успомену на прошлост и уклопи је у тековине најмодерније архитектуре.

Архитект Ориол Боигас пројектовао је Олимпијско село у великом запуштеном подручју дуж морске обале, иза градске четврти Барселонета. Олимпијско село ће решити, и то не привремено, дугачак појас покрај мора који је, одједном, постао центар барселонске обале. То, значи, неће бити никакав гето док трају Олимпијске игре, већ нови део града, уклопљен у градску структуру и богат туристичким атракцијама. Тако је један запуштен крај Барселоне постао узор према коме ће се решавати слични градски проблеми.

Барселона је, поводом Олимпијаде, заиста спојила лепо и забавно са корисним.

НАЈСТАРИЈИ КОМАДИЋ ЗЕМЉЕ

Научници Западног аустралијског технолошког института нашли су у Цек Хилзу, око 700 километара северно од града Перта, кристал драгог камена ширкона који је, према најсавременијим радио-хемијским методама за датирање, настао пре 4 милијарде 300 милиона година.

То је, уједно, и најстарији комад наше планете, 200 милиона година старији од свих досад нађених.

ПОКЛОЊЕН ПОКЛОН

Власник острва је једна Американка, острво је шкотско, зове се Стафа и – никад није ни било обично. Оно штити улаз у чувену пећину Фингал коју је овековечио Менделсон у увертири својих „Хебрида“, енглески сликар Тарнер, писац Жил Верн... Пре годину дана

ово ненастањено стеновито острвце, на педесетак километара од западне обале Шкотске, добила је од мужа за годишњицу брака Елеонора Елиот. Милијардер Џок Елиот

платио га је 10,6 милијарди старих динара.

Ових дана власница је острвце, без речи објашњења поклонила локалном друштву за заштиту природе.

ОРФЕЈЕВА ЕУРИДИКА

ГОЈИНА ВОЛВОТКИЊА ОД АЛЕБЕ

ЦИЦА инспирација

ДАНТЕОВА БЕАТРИЧЕ

ДАМА СРЕДЊОВЕКОВНОГ ВИТЕЗА

ЛЕОНАРДОВА МОНА ЛИЗА

Авионски мотори

Горући проблем за пионире ваздухопловства био је: како пронаћи довољно јак и, истовремено, довољно лаган мотор за покретање елисе? Зато је грех замерати оним ентузијастима који су решење потражили у парној машини. Крајем прошлог и почетком овог века бензински мотор је још био у пеленама.

Американац Хајрем Максим покушао је да узлети огромном направом тешком три тоне, са две парне машине од по 110 киловата (150 коњских снага). То брдо гвожђа, дрвета и платна завршило је на крају трачница (писта још није било!) у ватри и диму, а пилот је једва извукао живу главу и избегао теже опекотине.

Француз Келман Адер је на своју живописну летећу справу такође уградио – нешто лакше – парне машине. Своје дело назвао је авионом (од тада се све сличне направе називају тим именом). На жалост, и Адерово чедо је, не рачунајући неколико скокова изнад тела, завршило са катастрофалним резултатом. Очигледно је да су крилате локомотиве обележавале ваздухопловству

бедну будућност. Да би се заиста летело, требало је измислити машинерију која ће решити вечити проблем односа снаге и масе.

Последњу шансу да победи браћу Рајт у трци с временом и тако стекне примат у освајању ваздуха имао је амерички астроном Семјуел Ленгли.

Ленглију је у почетку све ишло на руку. Успео је да набави мотор који је пројектовао конструктор Стивен Балцер. Мотор је имао свега 56 килограма, а са његових четрдесетак киловата (53 KS) Ленгли је, без сумње, могао да начини изванредну летелицу. Али није. Однос између статичке и динамичке равнотеже апарата био је погрешан.

Последњи неуспео експеримент са „аеродромом“, како је Семјуел Ленгли назвао свој авион, збио се осмог децембра 1903. године на реци Потомак, када се авион – по ко зна који пут – стропоштао у воду, праћен подругљивим коментарима присутне публике и званица. Америчка штампа је заједљиво упозоравала јавност да ће проћи деценије, а можда и векови, пре но што човек заиста полети!

ИКАР У ЗАБАВНИКУ ШКОЛА ЛЕТЕЊА

трећи час

ВИШЕ

СНАГЕ,

ХОЋУ

ДА

ЛЕТИМ

Нико тада није ни претпостављао да ће проћи само девет дана до историјског тренутка који ће браћу Рајт заслужено уздићи до славе и учинити пионирима летења...

„Made in“ домаћа радиност

Вилбур и Орвил Рајт можда и нису били генијални конструктори, али су поседовали и методичност и изузетну интуицију. Први моторни авион браће Рајт

био је спреман да полети 17. децембра 1903. године, у пустињи Кити Хоук. Елисе повезане с мотором, преко два ланца за бицикл, окретале су се у супротним смеровима како би се узајамно уравнотежиле. Мотор је био смештен асиметрично, на доњем крилу, а пилот му је на супротној страни парирао властитом тежином.

Браћа Рајт су се преселила у Кити Хоук само зато што су знали да тамо не престају дувају ветрови с мора. Захваљујући ветру, добијали су у старту ваздушну брзину од 20 миља (32 километра на час), чак и када се њихова летелица није кретала. Управо то је био онај бесплатни додаток, који им је био потребан док су усавршавали једрилицу прикладну за уградњу мотора.

Рајтови нису могли да се послуже аутомобилским мотором, зато што су сви тадашњи аутомобилски мотори били претешки. Помогао им је њихов сарадник, неопевани, непризнати херој историје авиације, Чарлс Тејлор, који је за само шест недеља, у кућној радиности, конструисао потпуно оригиналан бензински мотор перолаке категорије. Дизајн Тејлоровог мотора заснивао се, додуше, на једном ранијем Леноаровом мотору с гасним погоном, али то ништа суштински не мења – Тејлору се мора одати признање да је као пионир авиације одиграо важнију улогу него браћа Рајт!

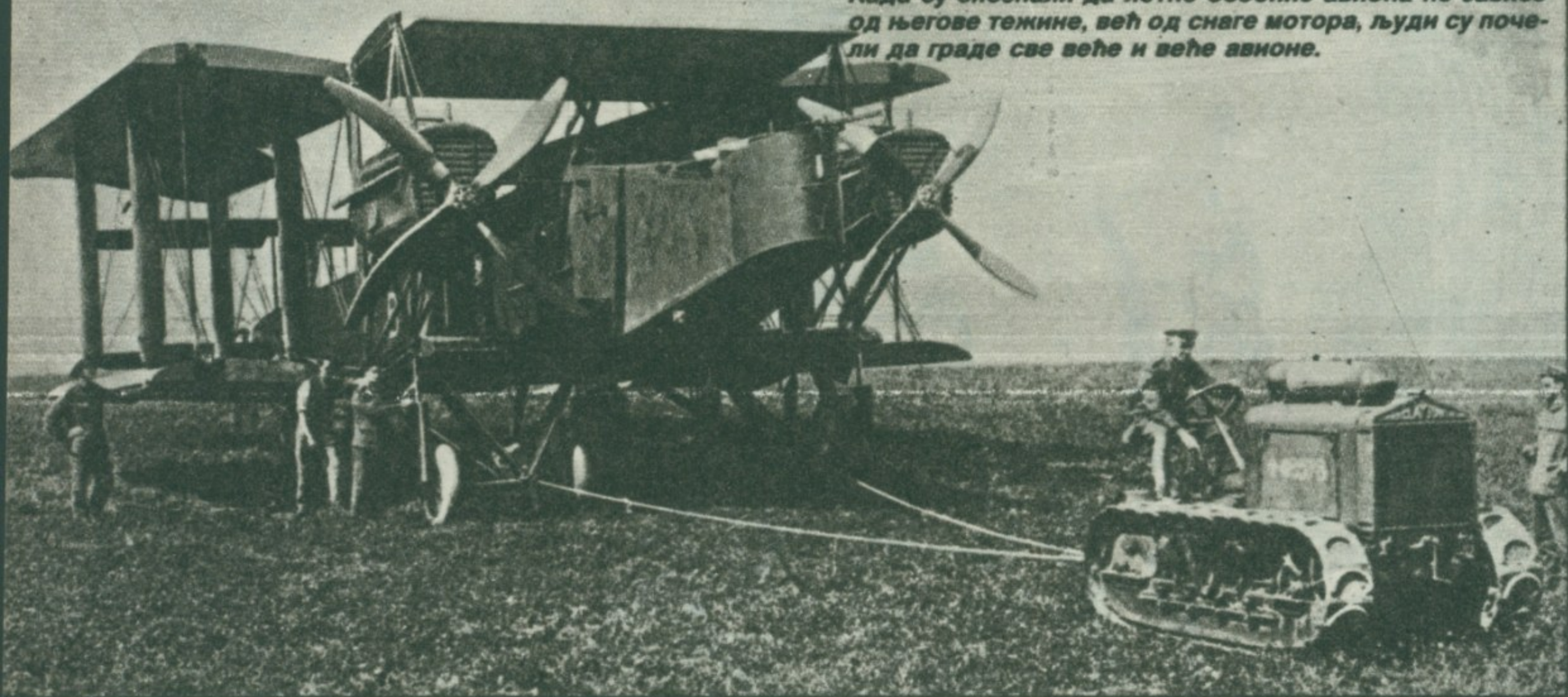
Прави кључ

Од самог почетка, пионири авиације су били свесни да су се заправо упустили у трку са тежином

**ИНСПИРИСАН
ТЕЛЕВИЗИЈСКИМ
КВИЗОМ „ИКАРОВ
ЛЕТ“, „ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК“ ЈЕ
ОДЛУЧИО ДА НА
СВОЈИМ
СТРАНИЦАМА ОТВОРИ
МАЛУ ШКОЛУ
ЛЕТЕЊА. ЧИТАОЦИМА
СМО ОБЕЗБЕДИЛИ И
ИНСТРУКТОРА: ТО ЈЕ
ЗОРАН МОДЛИ,
РАДИО И ТВ
ВОДИТЕЉ, ИНАЧЕ
ПРОФЕСИОНАЛНИ
ПИЛОТ-ИНСТРУКТОР
ЈАТ-а. ПОСТУПНО,
НАЈПРЕ КРОЗ
ТЕОРИЈУ, А ЗАТИМ И
ПРАКСУ, УПОЗНАЈТЕ**

**СЕ СА ТАЈНАМА
ПИЛОТИРАЊА
ШКОЛСКИМ
АВИОНОМ, АЛИ И СА
НИЗОМ ДРУГИХ
ЧИЊЕНИЦА БЕЗ
КОЈИХ ЛЕТЕЊЕ НЕ
МОЖЕ ДА СЕ
ЗАМИСЛИ И У КОЈИМА
СЕ КРИЈЕ ОДГОВОР
НА ВАШЕ ПИТАЊЕ:
„КАКО ДА ПОСТАНЕМ
ПИЛОТ?“**

Када су спознали да летне особине авиона не зависе од његове тежине, већ од снаге мотора, људи су почели да граде све веће и веће авионе.

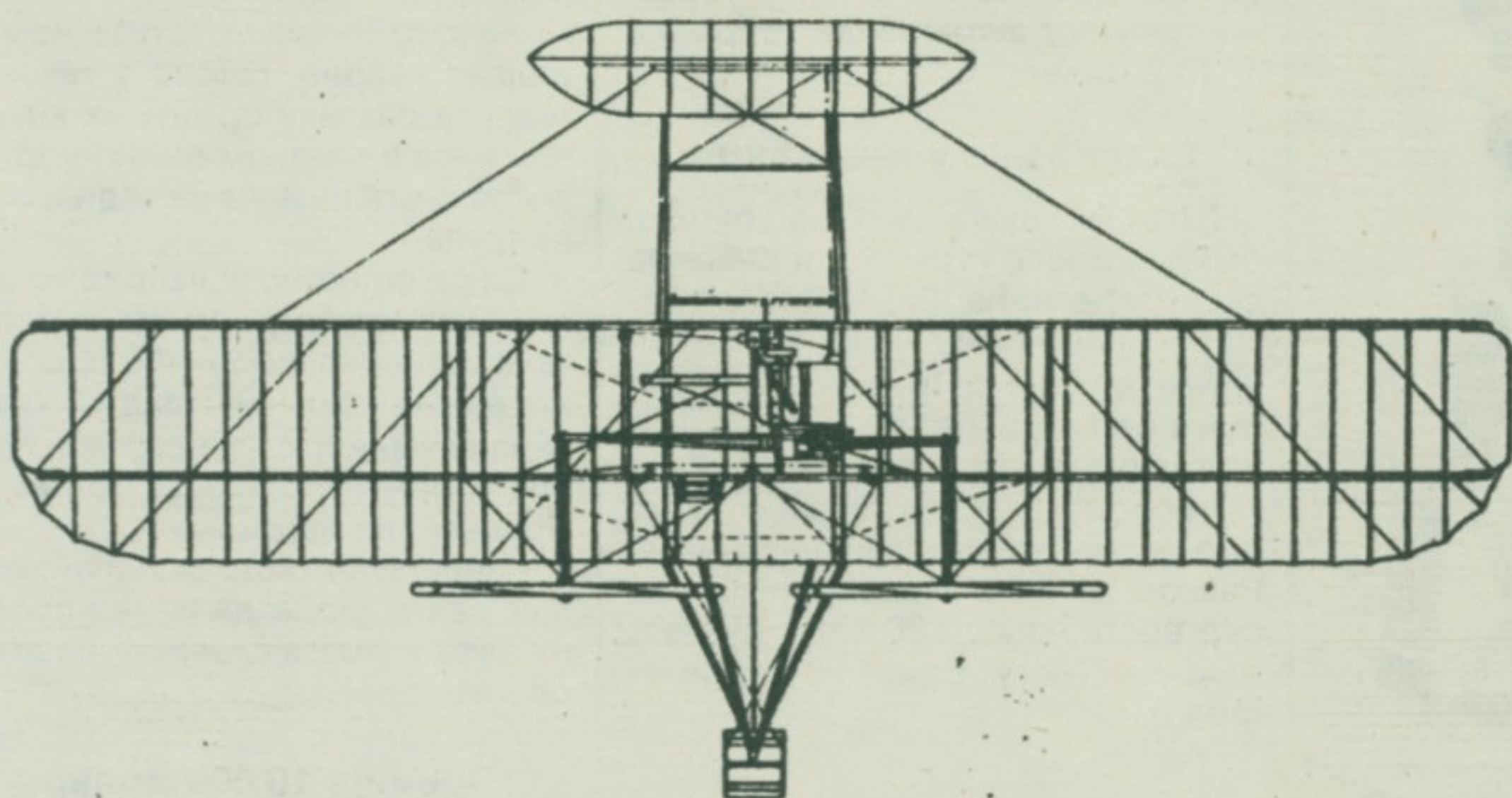
авиона (и његовим чеоним отпором) с једне и потиском мотора (с одговарајућим узгоном на крилима) с друге стране. На основу тога су брзоплето закључили да је кључ успеха у што мањој маси авиона. И погрешили.

Тек мало помало схватили су да је кључ успеха у снази мотора. Када су то спознали, схватили су и да могу градити авионе произвољне величине и масе, под условом да снага мотора буде сразмерна тежини авиона.

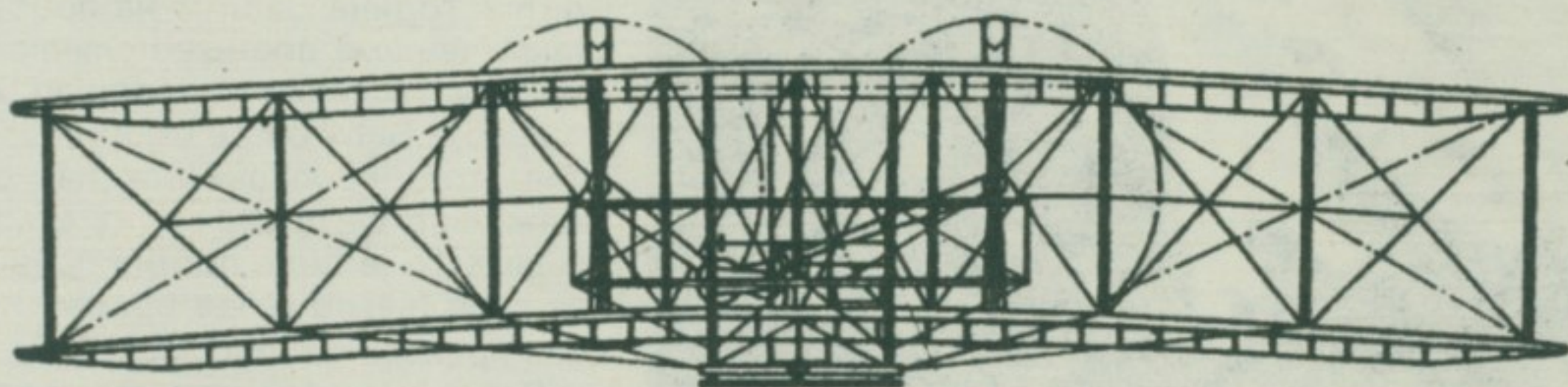
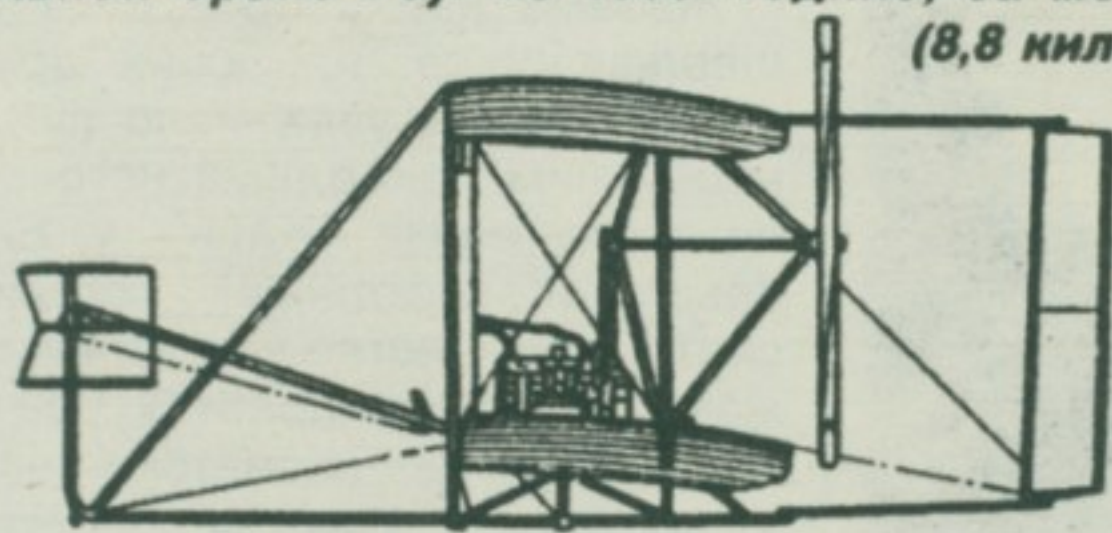
Изајавивши из авиона у којем је, као први човек у историји, прелетео Ламанш, француски авијатичар Луј Блерио је ускликнуо:

– Више снаге, више снаге... Идем одмах да купим „гном“!

(„Гном“ је у годинама

Авион браће Рајт из 1903. године, са мотором од 12 коњских снага (8,8 киловата).

које су претходиле првом светском рату био најбољи и најпопуларнији авионски мотор.)

Мотор са унутрашњим сагоревањем први су конструисали Немци, али су Французи први почели да граде такве моторе намењене управо авионима. Они исти аутомобилски мотори, који су сматрани претешким да терају „флајера“ браће Рајт, сада су одбачени као премалени...

Колико познајете мотор?

Пилот не учи како да конструише и како да поправља авионске моторе. Он учи како да правилно поступа са њима и како да из њих извуче максимум.

У ваздухопловству су прихваћени топлотни мотори са унутрашњим сагоревањем, а то ће рећи клипни и млазни мотори. Нас интересују они први. Ево серије питања (и одговора) који треба да нам покажу шта знамо о њима. Дакле:

Шта је то карбурација?

— Карбурација је процес мешања горива и ваздуха. Задатак карбуратора је да припреми ваљану смешу, добро је распрши и, пошто делује у склопу устисног система мотора, обезбеди

довољан притисак пуњења.

Шта је то притисак пуњења?

То је притисак смеше која улази у мотор.

Зашто авионски мотор у деведесет одсто случајева ради са богатом смешом?

Зато што повећана количина горива, у смеси горива и ваздуха, штити главе цилиндра мотора од штетног прегревања.

Од чега зависи снага мотора?

Од количине топлотне енергије добијене сагоревањем горива.

А количина топлотне енергије?

Од количине смеше.

А количина смеше?

Од запремине цилиндра мотора и густине смеше.

А густина смеше?

Од температуре и притиска ваздуха. Нижа температура и већи ваздушни притисак дају гушћу смешу, па је и снага мотора већа!

Како се мења снага авионског мотора са висином лета?

Снага опада са висином, зато што са висином опада и густина ваздуха. Висина до које је авион у стању да се попне, а затим и одржи на њој, зове се практичан плафон лета.

Како се подешава снага мотора?

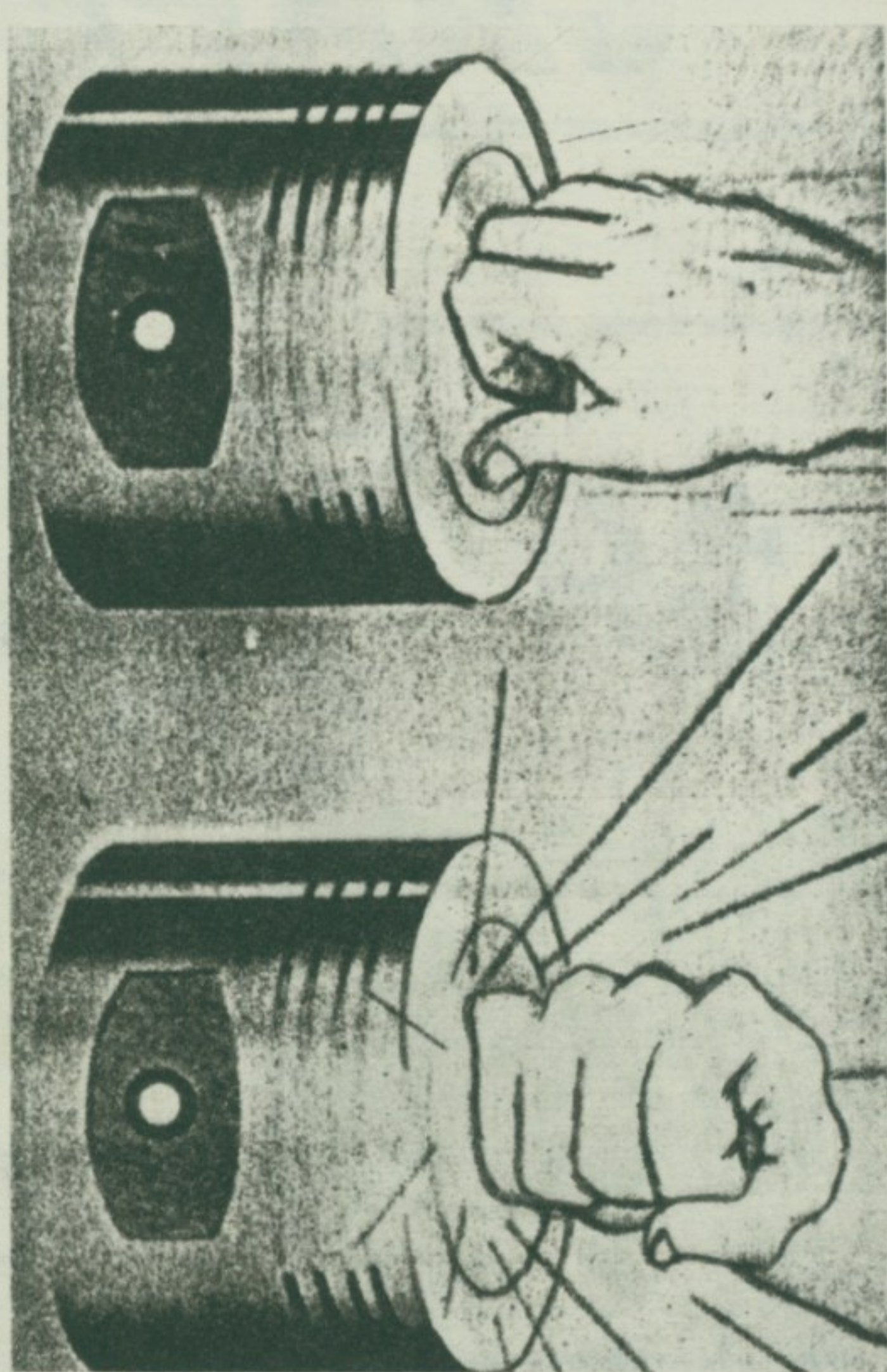
Ручицом гаса, помоћу које пилот одређује количину смеше која ће да уђе у цилиндар мотора.

Чему служи уље у мотору?

Да смањи трење и хлади покретне делове. Истовремено уље је необично поуздан сигнализатор свега што се догађа у унутрашњости мотора. Зато пилот треба да прати показиваче контролних аеличина уља на табли са инструментима. Ако, на пример, на показивачу притиска уља запази пад притиска, а на показивачу температура уља пораст његове температуре, мотор сигурно негде губи уље! У том случају, без одлагања мора да слети.

Шта је то детонација?

Детонација је веома болна појава за мотор, а последица је неконтролисаног сагоревања. Уместо да изгара уобичајеним темпом од двадесетак метара у секунди, гориво почиње да сагорева брзином експлозије: чак до 800, па и више метара у секунди! Снага мотора драстично опада, притисак и температура расту и осећају се снажне вибрације машине,

Погубан утицај детонантног сагоревања горива на цилиндар авионског мотора!

што неумитно изазива оштећење мотора. Узрок детонације у мотору може да буде неодговарајућа октанска вредност горива (нарочито мања!), лош састав смеше и претерано висока температура главе цилиндра мотора. И овде важи савет: слетети што пре!

Шта је то октански број?

Октански број показује колико је бензин отпоран на детонацију. Економични бензински мотори, са великим степеном сабијања, захтевају гориво са високом октанском вредношћу.

Зоран Модли

ТАЈНА
ЈЕДНОГ
ШАМПИОНА

САКРИЈ ОЧИ ЗА БОЉИ СКОК!

ПОШТО СУ ЖАБЕ
ПРИМОРАНЕ ДА ЦЕЛОГ
ВЕКА ПОСКАКУЈУ – ДА БИ
ПРЕЖИВЕЛЕ – РАЗВИЛЕ СУ
СЕ У САВРШЕНЕ СКАКАЧЕ.
НАУЧНИЦИ СУ ЗАПАЊЕНИ
ПОСМАТРАЊЕМ И
РЕЗУЛТАТИМА МЕРЕЊА

Америчка жаба-леопард приликом скока. Даљина: два метра. У скоку животиња прелази путању која је 25 пута већа од дужине сопственог тела.

њем од 11 m/sec – отприлике 1,5 пута брже од убрзања Земље (9,81 m/sec), брже чак и од убрзања тркачког аутомобила „формуле 1“ (8,2 m/sec).

Експлозија у мишићима

Што је дужа жабља бутина, омиљено јело гурмана, и снага за скок биће већа. Задње ноге „домаће“ жабе-скакачице, кад се испруже, дугачке су 16 cm – двоструко дуже од главе и трупа заједно. Исто толико скаче и велика америчка воловска жаба упркос томе што је релативно лошији скакач. Разлог: дужина главе и трупа код ове врсте износи 20 cm а дужина „скачких“ ногу „само“ 25 центиметара.

качима? Одговор: само једна анатомска посебност. Код жабе се, наиме, преноси потисна снага скока на део кичменог стуба који је далеко напред, готово у тежишту тела, за разлику од других кичмењака (са изузетком птица) код којих се снага развија на задњем делу трупа.

Да би се потисак напред на део кичменог стуба у коме је тежиште тела остварио, код жабе је дошло до важне промене: задња половина кичменог стуба сва је из једног дела сличног штапићу. Пршљенова нема.

Савремени истраживачи жаблићег света тврде да је ова промена алфа и омега скакачке вештине ове животиње.

Премија 10.000 долара

Жабама као спортистима одушевљавају се, пре свих других, Американци – увек мало луђи за необичним рекордима него остали. Тако сваке године у Енџел Кемпу (Калифорнија) организују светско првенство у скоковима за жабе. То обично прати 30.000 гледалаца. За сада је светски рекорд у троскоку 10,3 метра – поставио га је воловски жабац Били. Следећих година Били је на пробним такмичењима постигао сличне резултате, али кад би дошло оно главно – Били би се узјогунио: после три прописна скока срамежљиво се повлачио на стартну линију. То је било против правила, па га је његов газда враћао кући без премије од 10.000 долара.

Већина жаба увек је расположена за скокове, треба их само мало боцнути или лако заголицати испод браде – то је већ довољно као подстицање на скок. Ипак, неки Американци, на пример бивши председник САД Џими Картер, певачи Џони Кеш и Глен Кембел, па и многи други, шаљу своје краставе љубимце пред свако такмичење у „жабљу школу“. У њој крекетуше морају да прођу тренинг (који траје 13 недеља). Предњим ногама дижу терете, раде разне гимнастичке вежбе и редовно се зноје у сауни.

Уосталом, у слободној природи нису све жабе тако савршени скакачи. Само по дану активне врсте, као што су жаба-леопард или жаба-скакач, користе своје дуге ноге за рекорде да би евентуално обезбедиле себи ручак или спасле главу. Врсте које постају живахне тек са првим сумраком или ноћу радије крекћу него што скачу – опасности ради. Жабља мудрост: никад се не зна где ће скок завршити; можда пред ногама неке роде. Истина, и ова врста користи скокове у бекству, али ти скокови нису ни приближни оним којима се служе њихове по дану активне рођаке.

Да би свој аеродиманични облик побољшале, неке жабе на пример жаба-леопард, повлаче очи у усну дупљу. Светски шампиони међу жабама-скакачима располажу још савршенијим техничким триковима: кожицом за лет коју за време скока шире између прстију предњих и задњих ногу. Тако јаванска летећа жаба доскочи у клизећем лету и до 15 метара.

Д. Г.

У животињском царству сви добри скакачи у вис и у даљ – жаба, скакавац или бува – имају релативно дуге и витке ноге. Непосредно пред скок зглобови скачких ногу су напети. Мишићи се код старта истежу попут експлозије – и тело полети напред, као да га је испалила нека опруга. Физичар Џемс Греј каже: одскочно убрзање више зависи од дужине ногу него од величине и тежине животиње.

Велики истраживач жаблићег света др Улрих Грубер из Зоолошке државне збирке у Минхену, каже: – Светски шампион у скоку удаљ користи за своје „ваздушне“ авантуре искључиво своје дуге, мишићаве ноге. Много краћи предњи удови припањају у лету уз тело – као код скакача у скијању. Ти краћи удови служе једино као потпора за одскок и доскок.

Још пре Марка Твена људе је занимало како то да тако грађена жаба може тако добро да скочи. Италијански научник Луиџи Галвани још 1786. године веровао је да су мишићи и нерви скачких ногу повезани на неки начин – електрицитетом. Кад је надражио унутрашње бутне нерве једне сециране жабе, сви мишићи су се одједном згрчили.

Неколико година касније Галванија је оповргао његов земљак Алесандро Волта (по њему је названа јединица електричног напона волт). Волта је утврдио: жаблиће бутине су врло осетљив апарат за мерење електрицитета.

Ако већ није електрицитет, шта је то – осим екстремно дугих ногу – што жабе чини савршеним ска-

Шалу на страну, књижевник Марк Твен за своју славу треба да захвали једној жаби. У логору копача злата неки незнацац посвађао се са Џимом Смајлијем. Незнанчева освета: нахранио је сачмом Смајлијеву жабу, иначе шампиона на свим такмичењима жаба-скакача. Тако је фаворит остао згрчен „као усађен у земљи“.

Ведро прича о жаби-скакачу из округа Калаверас која више није могла да скаче, помогла је Марку Твену пре 128 година да се пробаци. Мора да је писац био изненађен колико жабе могу да скоче – наравно, ако се њихово тело не испуни сачмом. Мала крекетуша седи непомично и одједном – хоп!

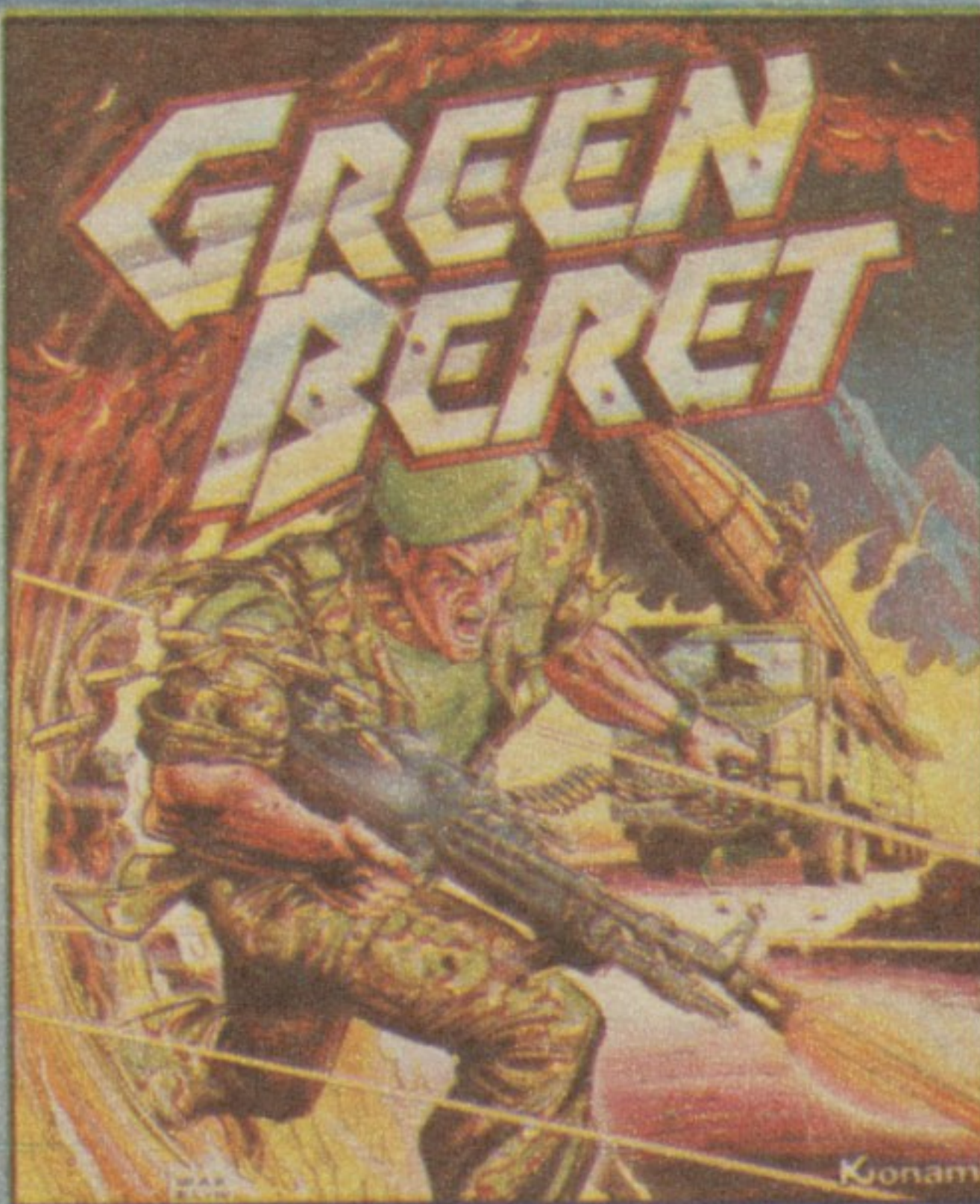
Највећа даљина: два метра и више – из места и без икакве видљиве припреме.

Не треба бити велики рачуница да би се ово чудо природе анализирано: скок од два метра је 25 пута дужи од тела жабе (овде осам центиметара). Човек 1,75 метара морао би да скочи удаљ 43 метра и 85 центиметара ако би хтео да конкурише жаби; она је светски шампион у скоку удаљ, бар што се кичмењака тиче.

Шта је ову, иначе спору, животињу оспособило да прави тако запањујуће скокове истражио је енглески физичар Џемс Греј. Једна сасвим обична жаба на путању од око 50 cm „испаљује се“ убрза-

ЗАБАВНИКОВ
„СВЕТ КОМПЈУТЕРА“

ТОП - ЛИСТА ИГРИЦА

ПРВИ БРОЈ
КОМПЈУТЕРСКОГ
БЛОКА У
„ЗАБАВНИКУ“
ПОСВЕЋУЈЕМО
НАЈЗАНИМЉИВИЈИМ
ИГРАМА У 1986.
ГОДИНИ. БРИТАНСКИ
ЧАСОПИС „YOUR
SINCLAIR“ ОБЈАВИО
ЈЕ ГАЛУПОВУ ЛИСТУ
НАЈПРОДАВАНИЈИХ
ИГАРА СА ОЦЕНОМ
КОЈУ ЈЕ ИГРИ
СВОЈЕВРЕМЕНО ДАО.
ПРЕНОСИМО ЦЕЛУ
ЛИСТУ УЗ НАШ
КОМЕНТАР

1. Yie Ar Kung Fu (Imagine) оцена 8
2. Formula One Simulator (Mastertronic) оцена 7
3. Commando (Elite) оцена 9
4. Green Beret (Imagine) оцена 9
5. Thrust (Firebird) оцена 8
6. Ghosts n' Goblins (Elite) оцена 9
7. Paperboy (Elite) оцена 9
8. Rambo (Ocean) оцена 8
9. Ninja Master (Firebird) оцена 3
10. Winter Games (US Gold) оцена 8

Ако се узме у обзир да „Your Sinclair“ оцењује програме оценама од 1 до 9, закључак се сам намеће: осим игре Ninja Master, ове игре су се сложили са купцима. Ипак, кренимо неким редом, првенствено за оне који би желели да своју колекцију програма

употпуне неким од горњих хитова. На првом месту је солидна карате – симулација Yie Ar Kung Fu. Ова чињеница нас је помало зачудила јер игра није нешто нарочито, а десет нивоа, колико их игра има, прелазе се после само сат играња и увежбавања тактике. Можда је овде преовладала разноврсност противника (од сумо-рвача, преко бацача шурикена до нинџи) које играч мора да победи... И Formula One Simulator није баш нека звезда међу играма, нарочито код нас: Mastertronic је ту игру откупио од једне мале фирме назване Spirit software и затим је успешно продавао! Реч је о игри типа Chequered Flag, са сиромашнијим опцијама и могућношћу трке са другим аутомобилима што је једна од ударних особина ове игре.

Чак ни сарадници „Your Sinclair“-а нису били одушевљени... Ипак, ту је Commando на трећем месту што је једна од најбољих игара икада направљених за Спектрум и Комодор. Између осталог, то је први велики успех програмске куће Elite која на овој листи има још два представника. Иначе, игра је „скинута“ са по-

пуларног аутомата за игру и циљ је провести командоса кроз непријатељску територију уништавајући и убијајући све што се може уништити или убити. И поред незгодног сценарија, игру свакако треба имати! За игром „Commando“ не заостаје ни Green Beret (Зелена Беретка), са веома сличним сценаријом, с тим што овде, између осталог, морате да спасете своје заточене другове. Екран се постепено помера здесна налево (код Commando-а одозго надоле) и противника има различитих, као и оружја која можете да користите.

Софтверска кућа Imagine (која је са две игре на овој листи постигла успех) прерадила је ову игру са аутомата и опет бисмо је препоручили свима који воле да се играју. На петом месту је остварење фирме Firebird која игре продаје по ниским ценама (2-3 фунте) и конкурент је познатом Mastertronic-у. Овде је у питању прилично необична игра која човека може да одушеви, али исто тако да га остави потпуно равнодушном. У неким од наредних „Забава-ника“ биће више речи о њој. Elite се појављује поново

на шестом и седмом месту са играма Ghosts n' Goblins и Paperboy. Већ порађате: обе игре су скинуте са аутомата, али је прва са сценаријом који је на прелазу између страве и ужаса и класичне приче о спасавању девојке. Нивои су врло тешки и потребно је време за савлађивање свих препрека. Paperboy је нешто лакши, али не и мање забаван. Као разносач новина, потребно је задовољити људе који су се претплатили на новине, а у исто време осветити се онима који су вам отказали поверење. То ћете учинити разбијајући им прозоре. Препреке су разноврсне и занимљиве. На осмом месту поново пуцњава: нико други до Rambo једини представник Ocean-а, најугледније британске фирме за производњу игара. Међутим, ако се узме у обзир да су под фирмама Ocean и Imagine и US Gold, ствари се значајно мењају...

И тако, стигли смо до можда најзанимљивијег представника играчког софтвера на овој листи: то је Ninja Master, који је својевремено у „Your Sinclair“-у добио оцену 3, а ништа славније није прошао ни у „Sinclair User“-у.

Ипак, игра се дуго држала на свим могућим лествицама и топ-листама: па је то највероватније навело људе да игру масовно купују. Ипак, код нас је наишла на врло хладан пријем, па се њено набављање своди на логику: узећу је, тек да ми стоји на касети. На крају, на десетом месту, налази се играца Winter Games, једини представник спортских игара (ако се изузму Yie Ar Kung-Fu и Ninja Master као симулације борилачких вештина) које су се својевремено масовно играле по свим континентима. Winter Games по квалитету и занимљивости не одскаче много од осталих игара овог типа, па онда, ко воли нек' изволи!

Резиме уз ову листу баш и није потребан, од већих фирми за прављење игара тренутно су најјутицајније Elite и Ocean са својим огранцима Imagine и US Gold. Осећа се све већа популарност и буџетске фирме Firebird која је опасно пољуљала Mastertronic-а на овом пољу (знамо да на свим листама Mastertronic сваког месеца има по 4-5 представника). Како ће се и у чију корист догађаји одвијати, остаје да видимо... **Никола Попевић**

ИТХИТХИТ ХИТХИТ ИТХИТ ХИТ

КАРИЈЕРЕ

ПОЗИТИВНА
U2 СЛИКА
ПУСТИЊЕ

НАСТУПОМ НА ЧУВЕНОМ „LIVE AIDU” У ЛЕТО 1985. ГОДИНЕ ИРСКА ГРУПА U2 КОНАЧНО ЈЕ ПОСТАЛА ПОПУЛАРНА ШИРОМ СВЕТА. ИАКО СУ СЕ ЈОШ ПРВИМ АЛБУМОМ „BOU” (ДЕЧАК) ПРЕДСТАВИЛИ КАО САСТАВ ПОСЕБНОГ СТИЛА И ЕКСПЛОЗИВНЕ ЕНЕРГИЈЕ, ТЕК СУ ИМ ПОМЕНУТИ КОНЦЕРТ, СВЕТСКА ТУРНЕЈА И ЧЕТВРТИ СТУДИЈСКИ АЛБУМ ОБЕЗБЕДИЛИ СТАТУС КОЈИ ОДАВНО ЗАСЛУЖУЈУ

Њихов нови албум „The Joshua Tree” очекивао се с нестрпљењем. И није изневерио.

У понедељак 9. марта ове године у највећој лондонској продавници дискографске куће „Island” неуобичајен метеж. Продавци почињу ревносно да празне рафове са плочама. Када су готово све старе плоче однете у магацин

уносе се нераспаковане кутије. У трал је стигао нови албум групе U2. Рафови се пуне плочама, касетама, компакт дисковима и посебним пакетима у којима су мајице, белеви, напелнице и остали пропагандни материјал. У току преподнева цео Лондон био је облепљен плакатима и окићен заставама са именом групе.

Занимљиво је да се скоро у исто време плоча појавила код нас. Додуше, не тако спектакуларно, али „Југотон” је обезбедио њену премијеру у исто време кад и светске метрополе. Као и претходни, и овај албум су продуцирали Денијел Ланој и Брајан Ино. Занимање за плочу је огромно, тако да је, истог тренутка кад се појавила у продаји, доспела на прво место енглеске листе албума. Исто тако је и сингл „With Or Without You” (С тобом или без тебе), који је скинут са албума, заузео високу позицију на листи. Назив плоче „Џошуа три” (Joshua Tree) је, у ствари, име огромног кактуса који расте у пустињама јужне Калифорније. А песма на њој говори о ситуацији у Централној Америци, штрајковима рудара, борби против хероина и, наравно, љубави. Певач и писац текстова Боно Вокс један је од аутора који воли да говори о својим песмама покушавајући да групу што више приближи публици.

Три димензије

— Раније уопште нисмо имали намеру да правимо песме. Играли смо се звуком, импровизовали и необавезно свирали радећи са раз-

Не одустајем

ИЗЈАВА НЕДЕЉЕ

— Претпостављам да сам седамдесетих година стварно изгледала као хипик са оном дугом косом и акустичном гитаром у рукама. Носила сам сандале са дугачким каишевицама које сам обмотавала око листова тако да су потпуно заустављали циркулацију и ноге су ми убрзо постале потпуно плаве. Те сандале су биле најгора ствар коју сам икада обула.

Карли Сајмон

личитим музичким фразама ту и тамо убацујући понеку реч. Ја сам о тексту размишљао старомодно и пре сам био за то да правимо музичке парчиће него песме. Онда смо схватили шта је то песма и помислили да би било лепо да их имамо неколико. Тако нас је басиста Лари, који највише ради на стварању песама, повукао у том правцу. Управо у то време вратили смо се са једне ужасно дуге и заморне турнеје и били смо баш усвирани. Лари је само хтео да се скупимо у једној соби и једноставно свирамо. И тако смо почели да стварамо песме. Настале су прве композиције и текстови.

— У време када смо радили наш други албум „October”, па и трећи „War” (Рат), ми чак нисмо били сигурни да ли желимо да будемо заједно. Сматрао сам да је rock'n'roll само таштина и да у њему нема места за моје текстове који су доста лични. Осећао сам се као риба на сувом, потпуно разголићен али ускоро сам схватио да је већина аутора, мојих узора, била у истој кожи. Боб Дилан, Ван Морисон, Пети Смит, Ал Грин, Марвин Геј, сви они су имали три важне ствари у својим песмама: политичку, личну и еротску. И U2 поседује те три димензије, али на свој начин.

Оригиналом звуку групе U2 највише је допринео гитариста Ед (Edge). Сматрају га једним од ретко инвентивних гитариста који још увек није посустао.

После двогодишње паузе Дејвид Боуви је издао нови албум. Плоча „Never Let Me Down“ („Немој ме никада изневерити“) појавила се 20. априла а с ње је скинут хит сингл „Day In, Day Out“. Боувију је главни помоћник на плочи стари школски друг, гитариста Питер Фремpton, екипу су чинили још Карлос Аломар (Carlos Alomar), такође гитариста, Ричард Котл (Richard Cottle) клавијатуре, и Кармин Роџерс (Carmine Rojas) на басу. Поред њих, Боуви је довео једног занимљивог госта, глумца Микија Руркеа који је с њим певао песму „Shining Star“ („Блис-тава звезда“).

Иста екипа, изузев глумца, поћи ће са Боувијем на светску турнеју која ће обухватити преко сто градова на шест континената. Главни наступ предвиђен је за 20. јуни на лондонском Вембли стадиону. По свему судећи, Боуви после тринаест година непрекидног рада не помишља да се повуче из рок музике.

– Не пада ми на памет да престанем са снимањем плоча – каже Боуви – налазим се у оној луксузној позицији да могу потпуно да уживам у свом раду. Наравно, филм ме и даље занима и волео бих да једног дана и сам режирам. До сада сам радио као коредир на својим видео спотовима али чини ми се да би скок на деведесетоминутни филм био превише нагао.

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

Dont Be Scared Of Me

*Dont Be Scared Of Me
I dont mind if you take my
life
just leave my sanity
well i was only a child and
i wish i was now
it was easy to say oh „i
love you“
but now i realise i never
even knew you
there are people in jail, for
worse offences
but i will be your dr in the
night*

*dont resiste me, its. alright
just like love – i was
conned by the lord above
and you cant get much
higher than that!
i gost lost – and ive just
had enough
Dont be scared of me
dont be scared of me
i dont mind if you take my
life
just do it gently
Youd better batten down
your hatches
and lock away your fear
co's i'm heaven when your
near
so don't be too scared
just like love
(i want to be loved by
everybody!)
come, on, come on
just like love – i've just
had enough
Dont be scared of me
Dont be scared of me – i
dont mind
if you take my life.*

НЕ ПЛАШИ СЕ МЕНЕ

Не плаши се мене
није ме брига ако ми
узмеш живот
Али остави ми разум
ја сам само био дете и
желео бих да сам то и
сада
било је лако рећи ох
„волим те“
али сада схватам да те
никада нисам познавао
људи леже по затворима
због тешких прекршаја
али ја ћу бити твој
доктор усред ноћи
не супротстављај се, све
је у реду
као и љубав, ја сам био у
вези са богом над нама
а више од тога не можеш
добити!
Изгубио сам се и свега
ми је доста
не плаши се мене
не плаши се мене
није ме брига ако ми
одузмеш живот
само, учини то нежно
боље ће бити да све
испланираш
и добро затвориш свој
страх
јер, ја сам на небу кад си
ту
зато, немој се
преплашити
то је као љубав
(желео бих да ме сви
воле)
хајде, хајде,
као и љубав – свега ми је
доста
не плаши се мене
не плаши се мене – није
ми важно
ако ми одузмеш живот.

ТЕКСТ И МУЗИКА:

Др Роберт
ИЗВОДЕ: Blow Monkeys

– Експериментисао сам са различитим звуцима које гитара може да пружи – каже Еу – све док нисам нашао онај који је одговарао мом стилу. Сада гомила гитариста копира тај, како кажу, чувени Еуов стил, што је потпуно погрешно. Никада нисам желео да изградим нов стандард. Само сам желео да направим нешто ново. Ја сам слушао многе гитаристе. Од старих блуз мајстора до данашњих музичара. На мене је утицао Том Верлен, не толико по својим техничким квалитетима колико због тога што је испробавао оно што други нису.

Нова решења

– Овај албум је вероватно најлитерарнији од свих – наставља Боно. – Видим пуно снаге у тим сликама. Свако може да се поистовети с тим једноставним али креативним сценама које имамо у песмама. Оне могу да помогну кад схватиш каква је пустиња била прошла година, нарочито у политичком смислу. Као и на албуму „Незаборавна ватра“ слика пустиње може позитивно да се схвати. Иако сам мислио да је атмосфера већине песама суморна, у њима постоји осећај чисте радости. Бојао сам се, ипак, да плоча може да испадне прилично сувопарна али, срећом, у њој има елемената који подижу расположење.

Плоча, више него иједна ранија, говори о Америци. Обећана земља фасцинирала је састав из Даблина још у време када су радили плочу „October“, не само што су у Америци провели већи део турнеје.

– Што више времена проведеш у Америци твоја слика се више мења – каже Еу. – Када сам тамо био први пут, приметио сам само напоран телевизијски програм, одвратан радио и ресторане са лошом храном. Али Америка има стотине лица. Уопштено, европске групе су се инспирисале музичким коренима који потичу из Америке. Ми долазимо из Ирске и зато смо много ближи, географски и традицијом, америчкој музици. Доста Ираца одселило се у Америку тако да је ирска традиционална музика извршила огроман утицај на америчку народну музику. Волим Америку, али је у исто време и мрзим. Прошле године био сам у Никарагви и видео налицје америчке политике. Тако је настала наша песма „Bullet The Blue Sky“ са нове плоче. Ја имам две супротне представе о Америци. Једна је нека врста сна о лепом пејсажу а друга више подсећа на трагичну комедију. Одувек сам веровао да музика може да измени неке ствари. Не на неки мелодраматичан начин, већ као део једног позитивног протеста. Стално се јављају нове невоље и нама су потребна нова решења. ■

НОВО ГИТАРА

Гитару ће те СВИРАТИ ВЕЋ ЗА 4 МЕСЕЦА ако се при учењу будете служили ШАЈИНОВИМ – ОЗВУЧЕНОМ ШКОЛОМ ГИТАРЕ!

„Школу“ књигу и 2 касете, можете набавити у свим продавницама „Промузике“ у Београду по цени од 5.800 динара или наручити дописницом на адресу: ШАЈИНОВА – ОЗВУЧЕНА ШКОЛА ГИТАРЕ, Други булевар 131/9, 11070 НОВИ БЕОГРАД.

Уређује
др Зоран Живковић

Антологија
мини

SF
приче

ЗВЕЗДАНА

НЕВЕСТА

Ентони Баучер

Одвек сам знала, још од заједничких школских дана, да ће ме он једног дана волети; а некако сам знала и још нешто – да ћу увек бити на другом месту. Али ништа ми од тога није сметало, јер тада нисам ни сањала ко ће бити на првом месту: једна

домородачка девојка с поробљене планете.

Нисам могла да претпоставим јер смо школу завршили пре Освајања и Царства, у време када смо разговарали о ракети за Месец и када нисмо могли ни помислити којом ће се брзином после те ракете све одиграти.

А када је почело да се догађа у прво време сам мислила да ћу се наћи на другом месту иза самог свемира. Али то није дуго потрајало и свемир га више не може одвојити од мене као ни она, јер је мртва.

Само, он седи тамо поред воде и прича, а ја не могу чак ни да је

мрзим, јер и она је била жена и она га је волела и због тога је умрла.

О томе не говори онако често као раније, па претпостављам да је и то нешто. Догађа се само када има јаку грозницу или када поново покушава да разговара са Федералним већем о људској колонијалној политици. То је горе и од грознице.

Седи тамо, гледа у њену звезду и каже:

– Али проклетство и они су људи. Ох, у почетку сам био као и остали; очекивао сам неку врсту чудовишта чак и после приспећа извештаја освајачких трупа. А када сам видео да изгледају готово исто као и ми и то после свих оних месеци проведених у свемирском броду придржавајући се старих правила против мешовитих посада...

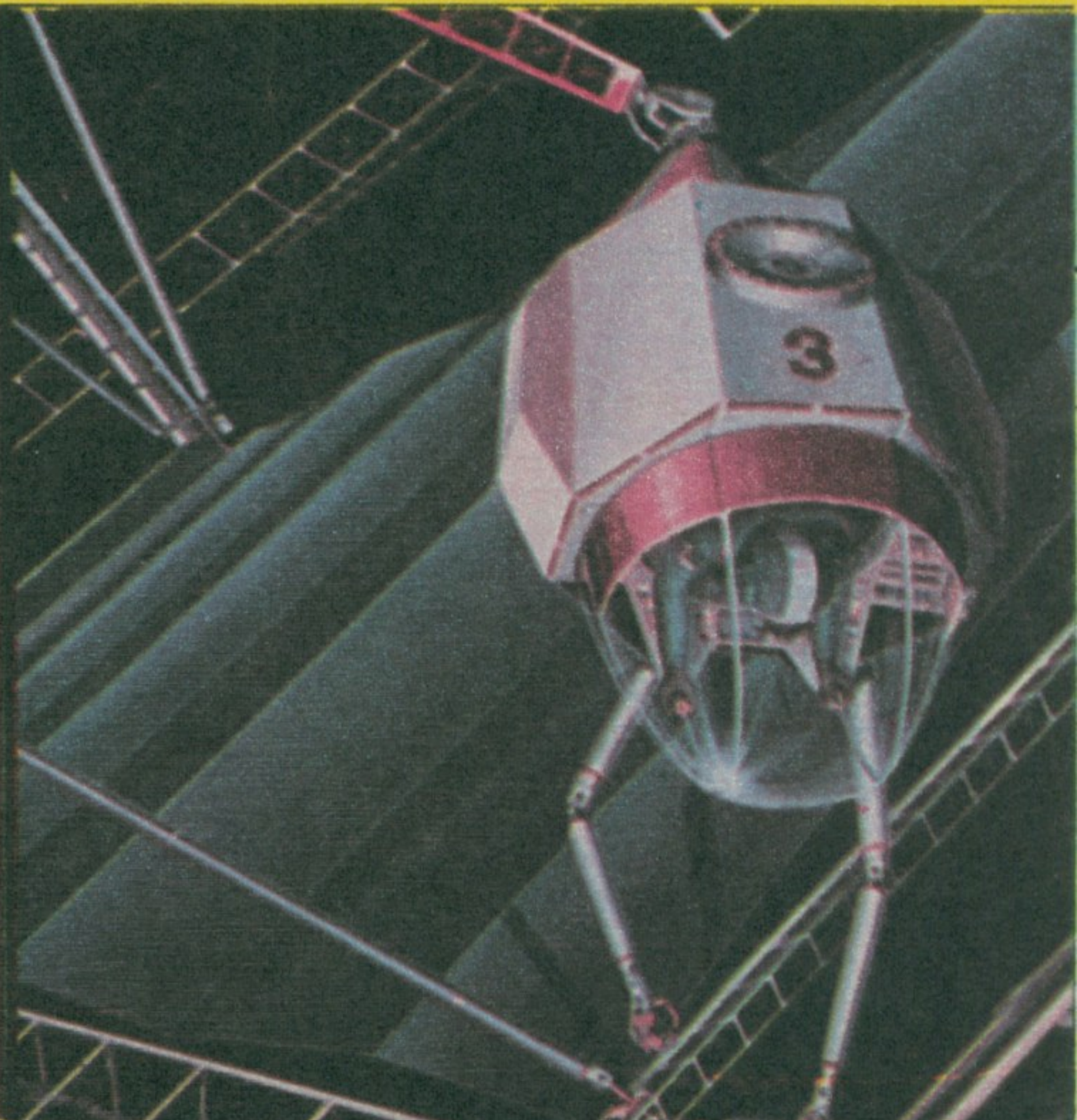
Морао је то да исприча. Психијатар ми је све веома подробно објаснио. Задовољна сам што се више тако често не понавља.

– Сви из колонијалне управе су то радили – каже. – Изабрали би девојку која би их највише подсећала на некога код куће и прошли би кроз Винијански обред венчања... који К. У., разуме се, не признаје као легалан, бар не што се нас тиче.

Никада га нисам упитала да ли га је она подсећала на мене.

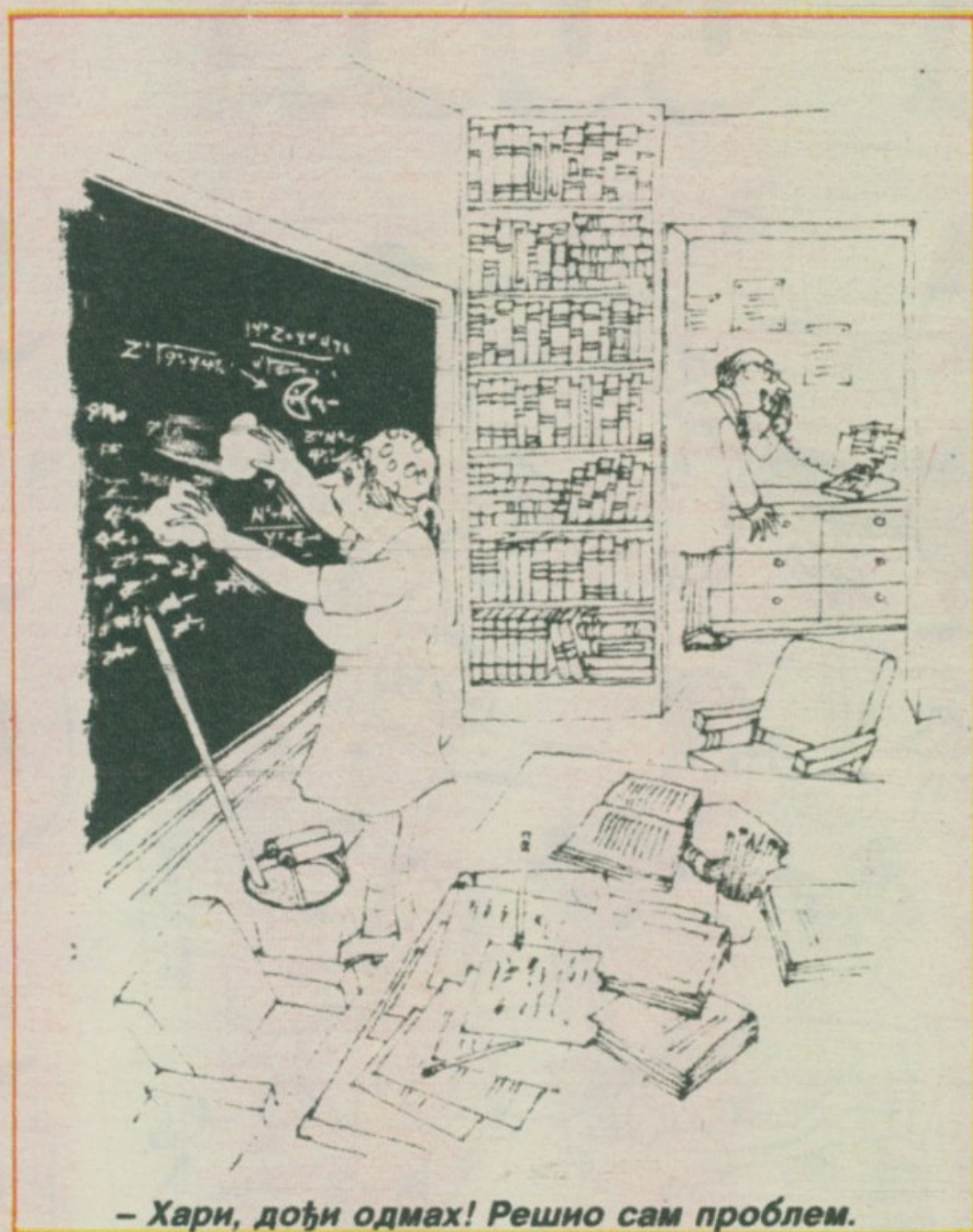
– Додуше, обред је веома леп – каже он. – То стално понављам Већу; ниво цивилизације Вина био је много виши пре Освајања него што ми то желимо да признамо. Подучавала ме је поезији и музици које...

Досада сам већ све научила напамет. Сву поезију и сву музику. Чуднија је и тужнија од било које ствари о којој сте сањали... и по-

SF

ЗАНИМЉИВОСТИ

— Хари, дођи одмах! Решио сам проблем.

Домаће љубитеље научне фантастике чекају узбудљиви читалачки тренуци током ове године. Наш водећи издавач SF жанра, београдска „Просвета“ најављује четири нове књиге у својој едицији „Кентаур“: Дјевид Брин — „Подизање звездане плиме“, Грег Бер — „Еон“, Гарднер Дозоис — „Најбоље светске SF приче 1987“, и Слободан Ђурчић — „Шуме, кише, град и звезде“.

И такозвани самостални издавачи не заостају много за „Просветом“. Библиотека „Поларис“ предвиђа за ову сезону следеће наслове: Фредерик Пол — „Гем“, Фредерик Пол — „Рат трговаца“ (наставак знамените Рекламократије), Исак Асимов — „Трилогија Царство“ (Свемирске струје, Звезде, прах небески и Шљунак на небу) и Грегори Бенфорд и Дејвид Брин — „Срце комете“.

Ево још једне домаће SF новости. Новосадски „Дневник“ донео је одлуку, после подужег колебања, не само да настави своју едицију кратких романа „Супернова“ него и да се, можда, упусти у покретање SF часописа. Тако ће „Вјесников“ „Сириус“ коначно добити достојну конкуренцију — а конкуренција углавном значи побољшање квалитета...

ЗАЉУБАЉЕНИ ЕЛЕКТРОНИ

пут свих ствари о којима сте икада сањали.

— Живот који сам провео с њом научио ме је много чему — каже он. — То што сам био с њом, био један њен део, сазнања да нема ничег гротескног, ничег чудовишног ако се зелено и бело тело нађу у истој постељи.

Не, то је раније говорио. Овај део више не понавља. Он ме воли.

— Морају разумети! — каже загладан у њену звезду.

Психијатар ми је објаснио да он то свој део кривике пребације на Веће и колонијалну политику; али ја још не схватам зашто би он уопште требало да се осећа кривим. Он ту ништа није могао. Желео је да се врати. Мислио је да се врати. Али на путу је добио свемирску грозницу и, разуме се, после тога је остао доживотно везан за своју планету.

— Имала је неко чудно име — каже. — Никада нисам успео правилно да га изговорим... све сами самогласници. Стога сам је звао Звездана невеста, мада је она говорила да је то будаласто... обоје смо припадали истој звезди, Сунцу, иако смо били са различитих планета. Па зар је то примитивна реакција? Кажем вам да просечни ниво Винијанске научне културе...

— И ја још мислим о том Сунцу као о њеној звезди када он се ди тамо загладан у њега. Не могу стално да га исправљам, а он је и даље зове Звезданом невестом.

— Заклео сам се да ћу се вратити пре но што се дете роди — рекао је. — Заклео сам се и њеним и мојим Богом и Он ме је чуо под оба имена. А она је једноставно рекла: „Ако се не вратиш, умрећу.“ И то је било све. „Умрећу“. Затим смо пили домородачко ви-

но и певали народне песме целе ноћи и тек у зору отишли у постељу.

Не мора да ми прича о писму које јој је упутио, али он то ипак чини. Не мора јер сам га сама послала. То је била прва ствар које се сетио када му је прошла грозница и када је видео календар; ја сам га уместо њега написала и послала. Вратило се са жигом К. У. -а: **Преминула** и то је било све.

— А ја не знам како је умрла — каже он — нити да ли се дете родило. Покушај да сазнаш било шта о неком домороцу од колонијалне управе! Морају схватити...

Тада би обично ућутао за извесно време. Само би седео поред воде загладан у плаву звезду певушећи њихове тужне народне песме смешних назива: „Сент лус блуз“, „Барбара Ален“ и „Љубавнице, врати ми се“.

После извесног времена обично кажем:

— Ја нисам везана за ову планету. Једног дана када ти буде довољно добра и када ћу моћи да те оставим, отићи ћу на Вин...

— Земљу — каже он, као да је то нека љубавна реч, а не само смешан скуп гласова. — Тако они називају Вин. Себе је називала Земљанком, а мене Марсовцем.

— Отићи ћу на Земљу — кажем само што никада не могу то правилно да изговорим и он се увек насмеје — пронаћи ћу твоје дете и донећу ти га.

Он се затим окреће и осмехује ми се, а после извесног времена удаљавамо се од вода канала и улазимо поново унутра што даље од њене плаве звезде и ја онда могу да поднесем што сам на другом месту иза мртве домороткиње, беле Звездане невесте са планете Земље.

SF

КВИЗ

Ево, најпре, одговора на питање из претходног броја:

1. Цвеће за Алгернона (Данијел Кејз)
2. Џон Кембел
3. Росумови Универзални Роботи

А сада ево прилике да се опет окушате у сналажењу у научној фантастици.

1. Како се зову две расе које јунак Велсовог романа „Времплов“ среће у далекој будућности?
2. Шта је то „Барсум“?
3. Ко је аутор романа „Атомска принцеза“? (Уколико вам је потребна помоћ, или нисте сасвим сигурни — потражите одговоре у наредном броју Забавника)

СОБА У КОЈОЈ СЕ СЛУША МУЗИКА ВЕОМА ЈЕ ВАЖАН ЧИНИЛАЦ ЗВУЧНОГ ЗАДОВОЉСТВА. НЕ САМО ЗБОГ СВОГ УТИЦАЈА НА ТО КАКАВ СЕ ЗВУК ЧУЈЕ, ВЕЋ И ЗАТО ШТО ЈЕ ВЕОМА ТЕШКО ПРОМЕНИТИ ЈЕ ИЛИ ПРЕУРЕДИТИ. ПОШТО ЈЕ МАЛИ БРОЈ ОНИХ КОЈИ БИ ПРИСТАЛИ ДА ПРЕУРЕЂУЈУ СОБУ, ПОТРЕБНО ЈЕ НАћи НАЧИН ДА СЕ ПОБОЉША ЊЕНА АКУСТИКА. ТО СЕ МОЖЕ ПОСТИЋИ ПАЖЉИВИМ ПОСТАВЉАЊЕМ ЗВУЧНИХ КУТИЈА, ПРЕМЕШТАЊЕМ НАМЕШТАЈА, ПРАВИЛНИЈИМ ИЗБОРОМ МЕСТА ОДАКЛЕ СЕ СЛУША

Звук је вибрација у материјалу или простору, обично ваздуху, и зато ћемо се на њему и задржати. Звучне вибрације се дешавају у таласима који се крећу кроз ваздух. Вибрирање предмета мења густину околног ваздуха и ствара таласе који допиру до наших бубних опни изазивајући вибрације малих слушних кошчица. Те вибрације региструју нерви и преносе их до мозга па се јавља свест о звуку.

Дужина звучних таласа је размак између две узастопне компресије или декомпресије ваздуха. Таласна дужина и фреквенција (број осцилација у једној секунди) у непосредној су вези. За простирање звука важно је знати да тон ниске фреквенције има дугачку таласну дужину, а тон високе фреквенције кратку таласну дужину. Примера ради, тон ниско С, има фреквенцију од око 32 Hz а таласну дужину од око 105 m, док рецимо тон од 20.000 Hz (усвојен као горња граница чујности) има таласну дужину од око 1,6 cm.

Као и сви остали таласи, звучни се одбијају од неких површина, а неке их упијају. Звучни таласи који се сусрећу неминовно утичу једни на друге, тим што фреквенција није једина карактеристика таласа. Амплитуда је такође једна од особина звучних таласа, а то је степен компресије и разређења упоређен са мирним ваздухом. Тон звука је одређен фреквенцијом звучног таласа, али је јачина одређена таласном амплитудом.

Како талас осцилује, он у свакој тачки своје дужине има или пози-

тивну или негативну вредност у односу на равнотежни положај — зато се таласи при сусрету могу или појачати или поништити. Ако се сусретну у тачки где су им обе вредности позитивне, ствара се талас чија је вредност збир амплитуда сваког од њих. Ако се сусретну таласи чије су амплитуде једнаких вредности, с тим што је једна негативна а друга позитивна, резултанта ће бити нула, што значи да су се таласи поништили и нема више звука.

Како „ради“ соба?

Питате се какве све ово има везе са вашом собом? Једноставно, звучне кутије производе звучне таласе, и док неки стижу директно до ува слушаоца, већина допире тек пошто се одбила од пода, таванице или зидова собе. Када два звучна таласа имају исту фреквенцију и амплитуду, али стижу до ува слушаоца у различито време каже се да нису у фази. То значи да су им вредности различите, позитивна и негативна. Ако се идеално поклопе сви параметри, таласи се поништавају, а ако не, ствара се делимично поништавање, које се

чује као „прљав“ изобличен тон.

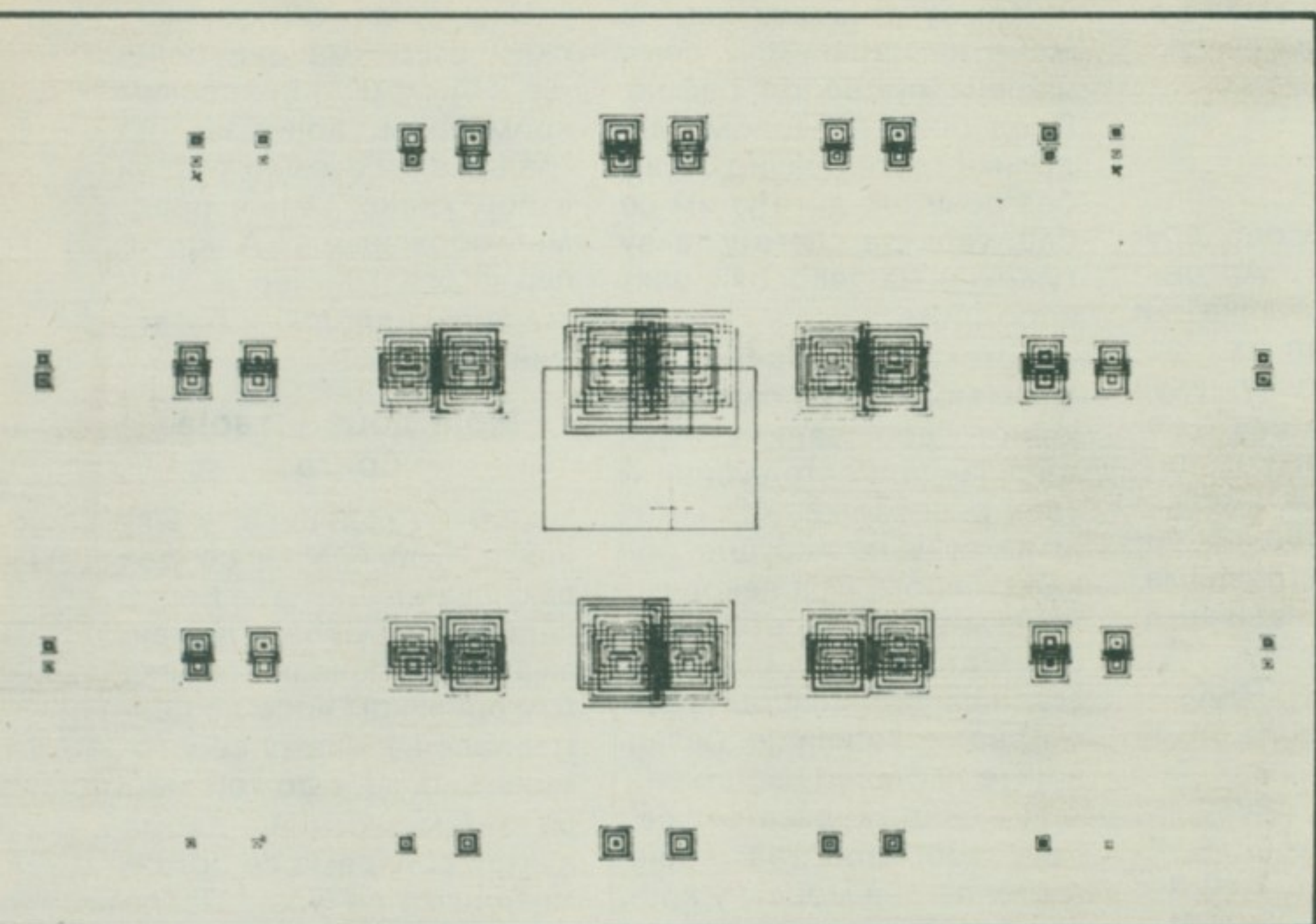
Облик и величина собе може да изазове пригушење звукова одређене таласне дужине, а може појачати звуке других таласних дужина. Не постоји начин да се овај утицај потпуно избегне, али се променама положаја звучних кутија и места слушања може смањити.

Поништавање и појачавање звука није једина слабост собе. Соба је и нека врста филтера кроз који звук из звучних кутија мора да прође како би стигао до слушаоца. Слање музике кроз такав филтер исто је као и слање телеграфских порука на мадрацу са опругама.

Први, можда и други удар биће довољно јасни, али ће већ после тога рефлексије од првих удара почети да се јављају са других опруга, а то ће произвести буку. Исто је и у соби, само ће почетни звуци без сметњи допрети до слушаоца, на основу тога ће се помоћу ува и мозга одредити правац одакле допире звук, сви остали звуци после тога ће се одбијати и стварати конфузију која је утолико

већа уколико је акустика собе слабија. На тај начин и најбољи hi-fi систем може да звучи као лош транзистор.

Собни зидови делују као одбојник за звучне таласе. То може да буде и добро, јер се на тај начин звук концентрише и постаје довољно гласан да би се чуо. Акустичко стање у просечној соби је слично оном у соби са огледалима у забавном парку. Где год се окренете видите свој лик. Тако и у соби где год се сместите чујете звук. Ова карактеристика стварања звучне слике у соби једноставно је приказана на компјутерској слици. Узета је просечна соба ширине 4,5 m, дужине 6 метара и висине 2,65 m. Звучници су обележени крстићима, а слушалац великим крстом. Величина сваког квадрата представља јачину звучне слике коју чује слушалац, а боја представља канале (леви или десни). Ово је урађено под претпоставком да нису коришћени допунски материјали за апсорпцију звука, већ сасвим обично опремљена соба. Приметно је да је права

Слика која представља простирање стерео звучне слике у соби. Урађена је компјутером у америчком Институту за hi-fi (IHF)

звучна слика једино у централном делу просторије и да се она губи како се слушалац удаљава од ње.

Усмереност звука

Када се помоћу микрофона снимим оригинални звучни извор (за који се због поједностављења претпоставља да је један извор) он долази са једног места. Али код стерео репродукције, он долази са два места, и поврх тога од свих рефлектујућих површина собе. Поставља се питање какав је то процес који се у том случају дешава у мозгу, тако да ми чујемо нешто што је налик оригиналном звуку? Прави одговор је још непознат. Зна се једино да спрега уво-мозак успева да издвоји директну информацију из првог регистрованог звука – довољно је

ТАЛАС

да траје само хиљадити део секунде. Све што после тога следи сматра се једноставно наставком истог звука и мање-више се занемарује код одређивања правца одакле допире звук. Ако звук из истог извора стигне до сваког ува за различито време, биће регистрован као да долази само са једне стране – чак и када је разлика у времену мања од неколико микросекунди (милионити део секунде)!

Рефлексије собе могу да изазову усмереност звука, ако су јаке и веома брзе да их мозак помеша са оригиналним звуком, што се дешава кад су звучне кутије лоше постављене у малој соби. Најједноставнији лек је да се звучне кутије у том случају довољно одмакну од такве рефлектујуће површине или да се та рефлектујућа површина изолије (тешка завеса, таписон или таписерија). Ово важи за рефлексије тонова високе фреквенције, док се тонови средњих и ниских фреквенција веома тешко штите од рефлексије, готово никако у обичној соби.

Као што смо раније већ рекли звучни таласи се могу поништити или појачати у зависности од своје таласне дужине, амплитуде, смера и фазе. У свакој соби јављају се одређени звуци чија је таласна дужина у тачном односу са неком од димензија собе. Када се такав тон јави собне површине ће стално одбијати тај звук напред-назад његовом првобитном путањом. Интервали кретања таквих звучних таласа су идеално тачни, тако да се могу наћи и означити помоћу инструмената или простом рачуницом. То могу бити подручја појачања или подручја мртвог звука.

Места без звука се зову чворишта а цео феномен се често назива стојећи талас. Фреквенције код којих се најчешће јављају чворишта су ближе доњем чујном подручју око 200 Hz. У већини правоугаоних соба нискотонска чворишта се јављају дуж линија које деле собу у одређеном односу (1/8, 1/6, 1/4, 3/8, 1/2, 5/8, 3/4, 5/6 и 7/8). Делови собе који се налазе ван овог подручја пресецањем тим таласима пружиће чисту репродукцију одговарајућих фреквенција.

Занимљиво је да у правоугаоној соби постоји тачно осам тачака, где чворишта не могу да се јаве, где ће звучник најефикасније побудити ваздух у свим фреквенцијама и где слушалац може бити сигуран да ће потпуно чути све фреквенције. Ових осам тачака су углови собе – мало чудно место за слушање музике али зато веома ефикасно за постављање звучних кутија ако им недостају басови. Ово је случај само код малих звучних кутија које нису довољно снажне да побуде околни ваздух. Веће звучне кутије, ако се сместе у углове собе, даваће претеране басове који нису чисти.

На крају треба напоменути да не постоји неко јединствено решење, које би било исправно за сваку собу или сваки систем. Ипак упознавањем са разлозима зашто соба има велики утицај (добар или лош) на квалитет звука покушали смо да вам помогнемо да нађете оптимално решење.

Предраг Кос

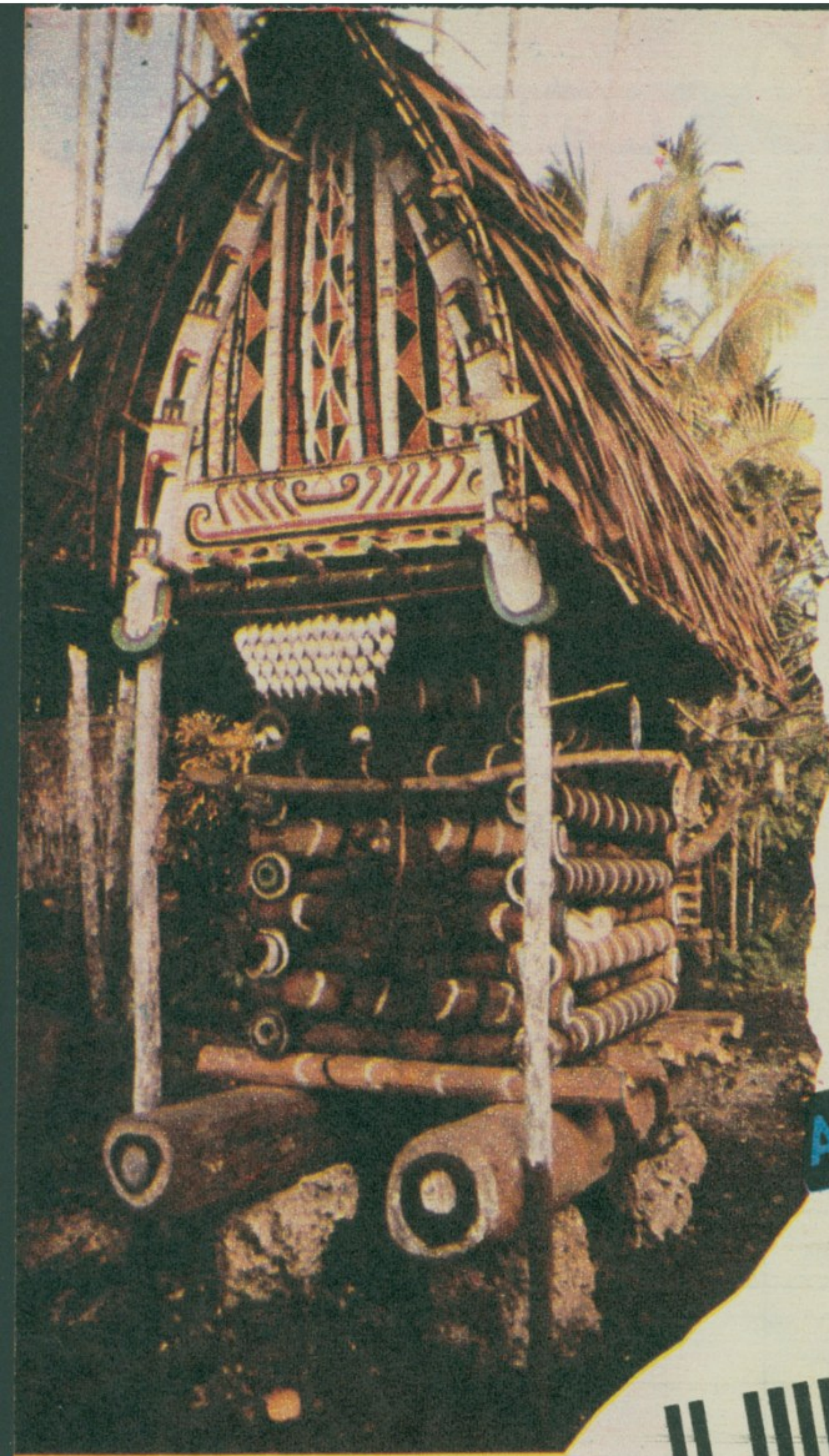
Илустровао Зоран Петковић Петко

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	ПРОБ- НА ПРИ- МЕ- РАК	БЕЗ- ПРА- НИМНА ДУБАВ (ЛАН.)	ВИСО- РАВАН У СИ- РЛОИ	ВРСТА КРО- КОДИ- ЛА	ГРАЂЕ- ВИНСКИ ВЛАНИК (МН.)	ПРАКОС	НАЧИ- НИТИ НИЗ
ПОТУ- ЛАРНА СТИЛ- СКА ГРУПА	а	а	а	а	з	н	н
УВАЛА	у	г	о	и	н	н	а
ДОБАР, ПОУЗ- ДАН	с	о	и	н	г	а	н
ИСТРА- ЖИВА- ТИ	н	р	а	т	а	н	н
ЛЕКАР КОЈИ ЛЕЧИ РАНЕ	р	а	н	а	р	НА- ПРАВА ЗА ОБЈА- ЊЕ	з
ЗНАК ЗА АКТИ- НИ- ЈУМ	а	н	ЛЕВА ПРИТО- КА ДУ- НАВА ГОЛО	н	н	с	а
ЈЕЛЕН СА 18 ПАРО- ЖАКА	ДРУГО	н	н	о	ИВАН ТОРЛАК ВРСТА ВРБЕ	н	н
ДОНЕ- ТИ НА СВЕТ ЈАРЕ	о	ј	а	р	н	н	н
ФИЛИМ ТЕПИХ	с	а	т	ДОМАЋЕ ГОБЕТЕ СОМ БРОМО- КОСМИ- КАСКИ	в	о	МАРИ БРОД ПРИ ПЛАД- ЊУ
ПРВО СЛОВО	а	И ЈЕДАН И ДРУГИ ОБЕ ПРО- ДАТИ	о	б	а	МЕТАР САЛТО- МОРТАЛЕ ПРЕКО КОМБА	н
"МАГИ- СТАР"	н	р	ПРАК- ТУС ВРСТА МАГНЕ- ТОФОНА СА КАБЕЛ	р	ЗНАК ЗА БАРКОМ ДУМИНА ЛИДА	б	а
КО- ВАЧКИ ПРИБОР	н	а	к	д	в	а	н
МЕСТО У МАКЕ- ДОНИ- ЈИ КОД РЕСЕНА	д	с	а	н	а	р	н
ГРИКО СЛОВО	а	н	с	н	л	о	н
ЦЕНТАР, СРЕ- ДИШТЕ	с	р	е	г	н	н	а
ИТАЛИ- ЈАНСКА ПЕВА- ЧИЦА (ДАД МОНТЕ)	н	о	н	н	ЛИНАР БЛАТО, КАЛ	г	ФИНИ- СКА ЗВЕЗ- ДА
ЛИМЕ САКА- РА МУРТИ- РА	е	г	о	ЛИНИ ЧЕШКА АДИР- МАЛИ- ЗА	т	а	с
БРЗА ПАРБА ИЗ АУ- ТОМАТ- СКОГ ОРУЖЈА	р	а	ф	а	л	ТОНА ЗО- НЕКО ЕЖЕН	н
ОПШТЕ- НОСТ, МИШИ- РА (МЕД.)	о	н	о	н	н	ј	а
ЖИВИН СА- ФИД, ЦИНА- БАРИТ	т	н	н	о	б	е	р

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: настава, остатак, виолина, Имвала, фи, сада, Олга, ИГ, саксија, ИЦ (Иван Цанкар), трут, лик, „Ема“, лијана, н, адулар, И, маки, косинус, ороз, „ТТ“, „Норма“, и, О, Саси, статива, ту, Ирак, алакане, Са-
рацен.

Типична колиба-амбар за чување кромпира

трва. Изabrao je ово друго. Његова дела: „Аргонати јужног Пацифика“ и „Чаролија коралних острва“ представљају скуп драгоцених података и необичних запажања о једном примитивном свету и његовом јединственом начину живота – о ритуалима, култовима, навикама, друштвеном животу... После Малиновског, Тробријанска острва више ни за кога нису била тајна.

Тробријани су данас једина острва великог залива Мил која имају авио-везу са мајком домовином – Папуом Новом Гвинејом, али нису привлачна за туристе. Једном недељно, мали авион са елисом слеће на импровизовани аеродром највећег острва Киригина, при чему мора, буквално, да се пробија кроз мноштво света. Муш-

карци су већином наги, а жене на себи имају само шарене сукње од рафије. Пред овим призором бледолики гости обично остају без речи; не догађа им се баш увек да слете у такву гужву и на тако сликовит аеродром.

Хотела нема. Преноћиште се може наћи само код једног досељеника Аустралијанца. Гостољубиви и увек расположени Реј, који из руку не испушта бочал са пивом, има неколико жена и више десетина деце. Одлично се слаже с главним поглавицом свих острва и једини је белац који је ту стално настањен.

Понекад, кад се запије, Реј заборавља на своје госте, па ови морају у кревет без вечере. Али, нико се не вређа. Довољно је што се налазе у земаљском рају и што их, ујутро, уместо сирена аутомобила, буди цвркулт птица и опојни мирис иланг-иланга.

Чини се да на Тробријанским острвима све почиње с „јамом“ – диновским кромпиром који за острвљане није само главни извор хране, већ и предмет обожавања. А кромпир је огроман јер је земља веома плодна и богата минералима.

Моја деца – твоја брига

Једном годишње, у јулу или августу, слави се дан сакупљања „јама“. Кромпири запањујућих димензија које учесници поворке том приликом носе до центра насеља, слажу се у гомиле високе и до три метра. Затим започиње песма и игра, припрема се богата заједничка вечера... После тога, кромпире преносе у неку врсту амбара – у нарочите колибе распоређене у круг, у самом центру насеља.

АРХИПЕЛАГ ТРОБРИЈАН-ЦАРСТВО „ЈАМА“

ОСТРВА ЦИНОВСКИХ КРОМПИРА

ПЛОДОВИ ВЕЛИЧИНЕ

ВЕКНЕ ГЛАВНИ СУ

ИЗВОР ХРАНЕ

ОСТРВЉАНА И

ПРЕДМЕТ ЊИХОВОГ

ОБОЖАВАЊА. – ДОК

ГЛАВА ПОРОДИЦЕ

БРИНЕ О ДЕЦИ СВОЈЕ

СЕСТРЕ, ЊЕГОВЕ

ПОТОМКЕ ВАСПИТАВА

БРАТ ЊЕГОВЕ ЖЕНЕ

На прсте могу да се изброје они који на карти света знају да покажу острва Тробријан. Ово необично име збунило чак и оне који Малдивска острва и Карибе познају као свој цеп... Па ипак, откриће овог дела света, из парчића копна на пучини испред источних обала Нове Гвинеје, није се догодило баш јуче. Стотине острваца у том делу Океана откривено је и добило име још пре

три-четири столећа, а кумови су им били морнари и капетани бродова, углавном из Европе.

Заслуга изгнанника

Недирнути и очаравајући кутак раја о којем је реч открио је официр по имену Денис д Тробријан. Домороци које је затекао на том месту потпуно су се разликовали од осталих Меланезана насељених на другим острвима у заливу Мил. Али, први који је званично направио разлику између острва Тробријан и његових становника и осталих острва и острвљана био је енглески антрополог пољског порекла Бронислав Малиновски.

Иако веома цењен у своје време, Малиновски се, по избијању другог светског рата, нашао у ситуацији да бира – или интернацију (живот под надзором) у Аустралији или изгнанство на готово непозната Тробријанска ос-

Стрелица показује острва Тробриан

Кромпир у амбаре слажу мушкарци и при том, да би све било сложено како треба, изводе немогуће акробације. Забава и народно весеље тада достижу свој врхунац. У међувремену, власнику највећег кромпира додељују награду – у новцу, воћу, прасићима, пилићима...

Глава тробријанске породице има посебне и прилично незахвалне дужности. Пре свега, он и није глава (своје) породице у правом смислу речи. Његову улогу у његовој кући има брат његове жене. Он је тај који води бригу о деци – о њиховим потребама, исхрани, учењу. (Мисионари држе школу у главном граду Лосуји.) Запошљава их као земљораднике, рибаре или занатлије.

Они „владају“ острвом. Свака породица има их бар десетак

Сакупљање „јама“ је догађај за све становнике острва. И прилика за велико славље

Девојкама, кад стасају за удају, бира брачног друга и даје им мираз. Званична глава породице, у међувремену, обрађује башту с кромпиром, рибари или доколичи уз „бетел“, корен који се жваће, пивце или разговор с другарима. И, наравно, брине о деци своје сестре!

Као што је „јам“ нека врста култа земље, тако је такозвани „кула ринг“ култ мора код Тробријанаца. Од времена до којег досеже њихово сећање, они су део ланца који обједињује неке архипелаге у овом делу Тихог океана. У њему су, осим Тробријана, још и острва Вудларк, Мисима, Д'Антраксто, Амфлет и Самараи. Једном годишње сва пловила са острва крећу у поморско ходочашће. Барке су тада препуне поклона за суседе, нарочито огрлица од црвених школки. Као поклон дели се још и воће, „јам“, сушена риба, резбарија.

Дакле, од Тробријана из времена Малиновског остало је, срећом, много. Можда све. Упркос авиону који, једном недељно, слеће на главно острво.

*

Ратни вихор прошао је и преко ових крајева. Американци су на Киривини имали ваздухопловну базу, док су се, на Пацифику, борили против Јапанаца. Осим тога, на плажама се и данас могу срести деца нешто светлије пути, плаве косе и очију – потомци мешаних бракова који су само сећање на једно немирно доба.

Д. Варагић

ЗАГРЉАЈ ШАРГАРЕПЕ И ПЕРШУНА

У башти
Љубице Ро-
гине овако
су израсле
ове две
биљке. Да-
јемо могуће
потписе
за слику

Снимко: Здравко Басоровић

романтичан

У хладној земљи без мало светлости шаргарепа се осетила усамљена и тужна. Сидљивим гласом рекла је першуну да се плаши. А он, као прави витез, понудио се да је штити. Шаргарепа му се привила на груди. Кад су изашли на светлост дана онако загрљени, вест о њиховој љубави ушла је у песму

шатровачки

Еј, сине, лудница! Шаргарепа и першун су били у фрци и било им је труба да изгиљају из земље као со- листи. Зготивили су се и исфурали у ритму музике за плес!

научни

Колега, кажем вам, сасвим несвакидашња појава у ботаничком свету. Мрква односно *daucus* извађена је из земље чврсто обмотана око першуна или *petroselinum crispum*. Уколико ви не претендујете на ову појаву, радо бих следећи научни рад посветио овом чудном „загрљају“

као народна песма

Шаргарепа, ситна мала
Око першуна се обмотала!
Ој, першуне, теби хвала
Да не би тебе, ја бих пала!

Танјуг

Јуче, нешто после 13 сати, Љубица Рогина је радила у својој башти. Вадећи шаргарепу и першун открила је ове две биљке чврсто спојене у некој врсти загрљаја као што видите на слици. О овом догађају сместа су се заинтересовали одговорни из Риплијевог заоставштине и спремају се да је уврсте у „Веровали или не“.

В. С.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
др Иван Стојановић

В. д. руководиоца ООУР-а и в. д. главног и одговорног уредника „Политикин забавник“
Дарко Рибникар

Заменик главног и одговорног уредника
Зефирино Граси

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ
Сима Беговић, Бранка Булатовић, Милојко Ђоковић, Љубинка Ђуровић, Љиљана Златковић, Милан Илијин, Милован Кљајић, Нада Михаиловић, Душан Петровић (председник), Драгољуб Петровић, Радован Поповић, Зора Продановић, Радомир Ристић (заменик), Верица Смиљанић и Никша Стипчевић. Чланови Савета из Редакције: Дарко Рибникар, Зефирино Граси, Соња Јашовић, Мирјана Маринковић и Петар Милатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић (графичко-технички уредник), Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Иванка Миладиновић, Петар Милатовић, Вера Милићевић, Весна Минић, Нада Невајдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Војислав Стаменовић, Недељка Сташић, Даринка Тодоровић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић, Зора Меденица.

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Јованка Војводић, Олгица Стаменић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: секретаријат 324-471, редакција 324-483, техничка редакција 326-620, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 200 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 2.208 динара, полугодишња 4.416 динара, годишња 8.832,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 4.416 динара, полугодишња 8.832 динара, годишња 17.664 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	\$ 36.-
СР НЕМАЧКА	ДМ 65.-
ШВЕДСКА	Шкр. 229.-
ФРАНЦУСКА	Ффр. 216.-
ШВАЈЦАРСКА	Шфр. 55.-

Уплате из иностранства слати на деvizни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТБАНКЕ“ – Београд, на рачун број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

За штампање овог броја Забавника одговоран: Миливоје Весовић, руководиоца ООУР-а „Дубока штампа“.

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM) штампана ствар, тисканица; законски обавезно назначавање, на новинама и листовима, имена издавача и уредника, одговорних за садржину.

Мува у чаши

Можда ће вам се моје писмо учинити смешно, можда ми уопште нећете ни одговорити. А мене страшно занима да ми објасните шта је то гађење. Зашто се, уопште, гадимо? Ја се, на пример, згрозим кад у тањиру нађем длаку. Преседне ми јело и најрадије ништа не бих окусио, али морам због маме и тате, док моја млађа сестра само извади длаку и настави да једе, као да се ништа није догодило.

ВЛАДИМИР ЈЕЛИЋ
Стара Пазова

Гађење је сложен спој укуса, осећања и наслеђених навика које се развијају у детињству. Група психолога са Универзитета Пенсилванија утврдила је време за које стекнемо осећај гађења. То су првих седам година нашег живота.

Деца до две године немају појма о гађењу и ставиће у уста све што им дође до руке: од блатњаве ципеле до бубе. До пете неће попиту воду ако се у чаши нађе мува, али ће чашу ископити чим је извадите. Још две године ће проћи да дете схвати шта је то прљавштина или зараза, а то је и главна особина гађења. У седмој зна, као и одрасли, да је вода, иако сте извадили муву из чаше, и даље загађена. Остало је нешто невидљиво, али гадно.

Граница старости се помера

Читао сам да се не може са сигурношћу утврдити старост човека и да се та граница стално помера. Који је најстарији фосил човека досад откривен?

МАРЈАНА КРСТЕВСКИ
Кавадарци

Кинески археолози су недавно открили остатке предака који су живели пре три-четири милиона година. А то значи да су за око 800 хиљада година старији од до сада

48 ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК 15. 5. 1987.

најстаријег откривеног „јунан човека“, названог тако јер је пронађен у Јунану или Јинану, покрајини на југозападу Кине.

Још две и – пун албум

Скупљам сличице „Животињско царство“ и недостају ми још само две под бројем 87 и 128. Молим читаоце „Забавника“ који имају ове сличице да ми се јаве.

МАЈА SHALABY
Кведрова 9
66000 Копар

Оскар за глувонему Марли

Недавно те је један читалац молио да напишеш биографију Гарија Купера и ти си му, иако не пишеш често о филму, испунио жељу. А ја бих волела да знам које су све глумице добиле „Оскара“ за главну женску улогу од установљења ове награде до данас. Твој одговор би ме много, много обрадовао.

КАТАРИНА МАРЈАНОВИЋ
Београд

Испунићемо и твоју жељу, али не у целини јер би нам за то биле потребне обе стране „Мале поште“. А то, верујемо, не би баш било занимљиво свим читаоцима. Можда ниси знала, али „Оскар“ се додељује још од 1927. Ми ћемо ти дати имена глумица и називе филмова у којима су играле за последњих десет година. Надамо се да ћеш нас разумети и да нам нећеш замерити.

Последњег „Оскара“ за 1986. го-

ПИСМО НЕДЕЉЕ

дину, добила је двадесетједногодишња Марли Метлин за улогу у филму „Деца мањег бога“. Ово је њен први филм и, што је необично, Марли је глувонема. Године 1985. ову велику филмску награду добила је Џералдин Пејџ (играла у филму „Пут у изобиље“). И даље редом: Сели Филд („Места у срцу“ – 1984), Ширли Мек Лејн („Време нежности“ – 1983), Мерил Стрип („Софијин изор“ – 1982), Кетрин Хепберн („Летњиковац“ – 1981), Сизи Спејсек („Рударева кћи“ – 1980), Сели Филд („Норма Ре“ – 1979), Џејн Фонда („Повратак ратника“ – 1978) и Дајана Китон („Ани Хол“ – 1977).

Оно што нисте знали о млеку

Молим „Забавник“ да ми одговори колики је проценат гвожђа у обичном млеку, а колики у трајном. Шта се догађа кад се трајно млеко отвори а не потроши истог дана? Да ли је опасно пити то млеко сутрадан?

ДАРИНКА ПЕТРОВИЋ
Савска б. б.
Београд

Гвожђа у млеку (и у краткотрајном и у трајном) има око 450 микрограма, значи веома мало. Као што већ знате, трајно млеко је стерилизовано и можете га чувати

на било којој температури 60 дана. Али, оног тренутка кад га отворите, оно долази у додир с бројним бактеријама у ваздуху и више није стерилно. Значи, и могућност да се поквари је велика. Зато је најбоље да га попијете у току четири наредна сата. То поготову важи за децу. Не вреди ни да га држите у фрижидеру јер је и тамо могућност за размножавање бактерија велика.

Нема школе за цртаче стрипа

Ученик сам IV разреда техничке школе (грађевински техничар високоградње). Волим да цртам стрипове и пошто увек у слободном времену читам ваш лист, са чијом сам садржином веома задовољан, решио сам да вас замолим да ми одговорите на питања: 1) На којем се папиру цртају стрипови и на ком формату? 2) Да ли у нашој земљи постоји школа за стрип-цртаче и, ако постоји, да ли у њу могу да се упишу ученици који заврше средњу школу?

БРАНИСЛАВ АНДРИЈЕВИЋ
Брезовачка 52
Призрен

Имам жељу коју могу да остварим једино уз твоју помоћ. Жеља ми је да се окушам у цртању стрипа, али не знам одговор на нека питања: 1) Да ли се црта на обе стране хамера или само на једној? 2) Која су пера најпогоднија за туширање? 3) Да ли постоји нека литература о цртању стрипова?

ДРАГАН
из Зрењанина

Стрипови се цртају на хамеру или некој сличној финијој хартији и само на једној његовој страни. Формат зависи од пропорција листа који објављује стрип. За цртање је погодно перо које може да се купи и код нас, али се користе и рапидографи и четкице. У свету постоји много литературе о стрипу, али код нас мало. Позната је књига Ервина Рустемагића „Професионалне тајне стрипа“ која је објављена још пре десет година.

Код нас не постоји школа за стрип-цртаче, само Удружење аутора стрипа СР Србије, у Београду и Друштво аутора стрипа СР Хрватске, у Загребу и у њима су учлањени само професионални цртачи стрипа.

Ове недеље „Забавнику“ су писали и: Драган Милић из Крагујевца; Аднан Сијарић из Кораја; Душка Иванишевић из Инђије; Тијана Мајсторовић из Новог Београда; Александра и Наталија Андраковић из Бизовца; Јагода Пазман, Словачка 31/5, Челарево; Снежана К. из Панчева; Татјана Антонијевић из Београда; Ивана из Загреба

Исправка

ПРИНЦ ЧАРЛС НЕ ЛИЧИ НА МЕРИЛИН МОНРО

У прошлом броју препоручили смо вам да се забавите погађајући како су неке познате личности изгледале кад су биле мале. Покварили смо вам забаву грубом техничком грешком: тачан одговор налази се заправо на странама испуњеним фотографијама и добија на најједноставнији могући начин. Дакле, Мерилин Монро је под бројем један, два је Џејмс Дин, три – Марлен Дитрих, четири – Мик Џегер, пет – принц Чарлс, шест – Роми Шнајдер, седам – Елизабет Тејлор, осам – Џон Траволта, девет – Брижит Бардо, и десет – Барбра Стрејсенд.

С одговорима у Малој пошти само смо вас збунили јер тамо – рецимо – пише да је принц Чарлс личио на Мерилин Монро кад је био беба, док је елегантна Марлен Дитрих носила мушки шешир и изгледала као – Џејмс Дин. Извињавамо се, немојте се сувише љутити на нас. Погледајте још једном прошли број Политикиног забавника и – забавите се на прави начин.

ПРВИ ПУТ У ЈУГОСЛАВИЈИ

Дијана Думанчић има дванаест година и рођена је у Канади. Први пут је боравила у домовини својих родитеља прошле године. Посетила је многе знаменитости, пре свега Кућу цвећа. Дијана нам између осталог, пише: „Моја мајка је из Босанске Дубице (Козара), а отац са Купреса. Оба та краја чувају успомену на Тита. Зато и није чудо што су ми предложили да за један домаћи задатак пишем о Титу...“

Дијана је о Титу слушала само од својих родитеља, а мало је читала и у страниој штампи. На основу тога описала је на енглеском језику Титов живот, топло и са пуно љубави. Дијана пише: „Једна од најтежих Титових одлука била је да у одсудном тренутку поведе земљу самосталним путем. Од тада је Југославија, захваљујући њему, независна и несврстана земља...“

Дијана би волела да се њен домаћи задатак „Животни пут друга Тита“ нађе у Кући цвећа. Ми још желимо да настави да пише и да још који пут посети Југославију која јој се толико допала.

На слици коју нам је Дијана послала налази се и њен брат Дарко.

ТРАЖИМО

ПРИЈАТЕЉЕ

Жељка Ковачевић, Жртва фашизма 49/2, 51000 Ријека – има 16 година, воли лето, море, сунце, путовања, Цесарића, рок.

Драган Младеновић, Доситејева 40, 11000 Београд – има 11 година, воли спорт, тренира карате – има браон појас.

Соња Станковић, Николе Коперника 65/57, 18000 Ниш – има 15 година, воли све што воле млади.

Виолета Станковић, Врањанска 10, 18000 Ниш – има 15 година, воли музику и филмове.

Блаже Иванов, Ђорђи Поп Христов 6/4/17, 91000 Скопље – има 17 година, воли спорт и музику.

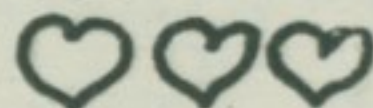
Данијела Павловић, Бериславићева 7, 21131 Петроварадин – има 13 година, жели да се дописује са вршњацима широм Југославије.

Тамара Згоњанин, Добровољачка 61, 71000 Сарајево – има 13 година, воли дописивање и све што воле млади.

Јелена Бућан, Задругарска 2/21, 11080 Земун – има 13 година, воли животиње и спорт.

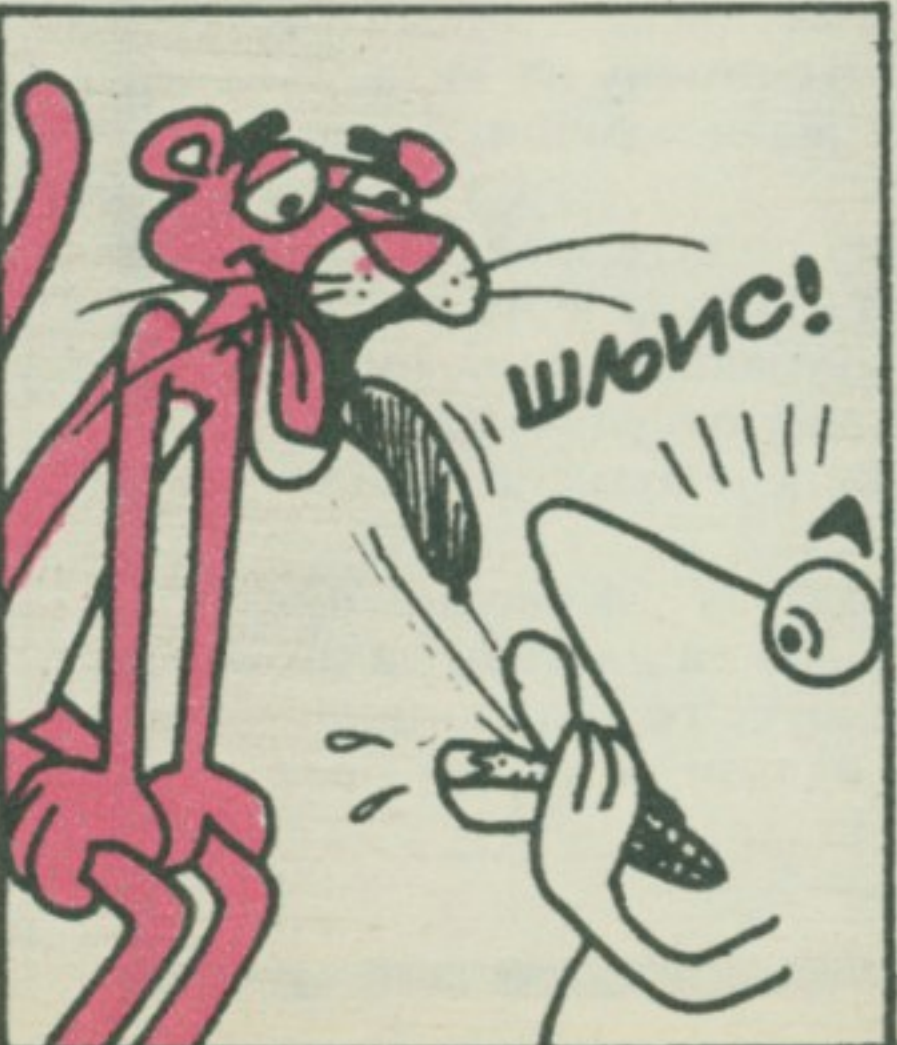
Петар Шиколески, Питу Гули 364, 9600 Охрид – има 11 година, воли све што воле млади.

Даниела Дупов, Јусуфа Јакубовића 30, 76100 Брчко – има 11 година, воли забавну и рок музику, сакупља постере и салвете.

ПАНТЕР ПАНТА

© 1987 King Features Syndicate, Inc. word rights reserved

